№. 56. ПЯТНИЦА, 20 ІЮЛЯ. 1862. PIATEK, 20 LIPCA. №. 56.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.
ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6. р, За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.
WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1,
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr,

СОДЕРЖАНІЕ.

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

Ст.-Петербургъ, 18 *іюля*.

Рига, 12 іюля, (11 ч. 55 м. пополуд.). Ихъ Императорскія Величества 12 числа, утромъ съ 10 до 11 часовъ, изволили прогуливаться въ Кремонскомъ саду. Послѣ полудня Ихъ Величества посѣтили близъ лежащее имѣніе Шлоссъ-Трейденъ, извѣстное по своему живописному мѣстоположенію, и были въ тамошней православной церкви. По возвращеніи въ Кремонъ, Ихъ Императорскія Величества изволили тамъ имѣть обѣденный столъ и въ 10 часовъ вечера благополучно возвратились въ городъ Ригу, который былъ торжественно иллюминованъ.

Рига, 14 іюля (12 ч. 12 м. по полуночи). ИХЪ ИМПЕРАТОРСКІЯ ВЕЛИЧЕСТВА изволили осматривать 13-го числа рижскій замокъ, церкви: замковую, св. Петра и св. Іакова, домъ черноголовыхъ, зданіе большой гильдіи, домъ дворянскаго собранія и царскій садъ. Къ обѣденному столу ИХЪ ВЕЛИЧЕСТВЪ, въ 5 часовъ пополудни, приглашены были, кромѣ особъ свиты, начальники всѣхъ частей и почетныя лица. Въ 11 часовъ вечера ИХЪ ВЕЛИЧЕСТВА изволили отправиться на ночлегъ на Императорскій пароходъ „Штандартъ", командиру котораго приказано сняться съ якоря сегодня на разсвѣтѣ.

Рига, 14 іюля (11 ч. 26 м. утра). ИХЪ ИМПЕРАТОРСКІЯ ВЕЛИЧЕСТВА изволили отбыть на пароходѣ „Штандартъ" изъ Риги въ Либаву сего числа въ 3 часа утра.

Изъ Либавы. Мы читаемъ въ *Libausche Zeitung*, отъ 30 іюня, слѣдующее: „Улицы наши особенно оживлены были нынѣшній день, потому что изъ телеграфической депеши узнали, что ожидаютъ въ Либаву Высочайшихъ гостей, принадлежащихъ къ семейству ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА. Гражданскій губернаторъ, высшіе военные и гражданскіе чины города, предводители дворянства, духовенство, иностранные консулы, собрались на станціи желѣзной дороги. Знамена и флаги развѣвались на станціи, у моста близъ гавани и на большей части домовъ главныхъ улицъ, которые сверхъ того, были убраны цвѣтами и коврами. Спустя нѣсколько минутъ послѣ шести часовъ, съ брантвахты дали знать, что пароходъ уже виднѣется. Конная александровская стража отдала должную честь приближавшемуся пароходу, и сопровождала его вдоль берега до пристани. Насупротивъ моста выстроенъ былъ, такъ называемый, отрядъ краснаго и зеленаго знамени. Подъ бастіономъ стояли экипажи, ожидавшіе высочайшихъ путешественниковъ. Въ 7¾ часовъ, пароходъ „Штандартъ" бросилъ якорь, при восторженныхъ крикахъ толпы. Ихъ Императорскія Высочества, Великіе Князья Александръ и Владиміръ

Dział urzędowy.

St.Petersburg, 18 *lipca*.

Ryga, 12 lipca (godz. 11 min. 55 po połud.) Ich Cesarskie Mości dnia 12, z rana od godziny 10 do 11 raczyli używać przechadzki w ogrodzie Kremońskim. Po południu Cesarstwo Ich Mość zwiedzili pobliski majątek Szlos-Trejden, znany ze swego położenia malowniczego, i byli w tamecznéj cerkwi prawosławnéj. Za powrótem do Kremony, Ich Cesarskie Mości raczyli tam jeść obiad i o godzinie 10 wieczorem szczęśliwie powrócili do miasta Rygi, które uroczyście było oświecone.

Ryga, 14 lipca (godz. 12 min. 12 po północy). ICH CESARSKIE MOŚCI dnia 13 raczyli oglądać zamek ryzki, cerkwie: zamkową, św. Piotra i św. Jakóba, dom Czarnogłowych, gmach wielkiéj giełdy, dom zgromadzeń szlacheckich i ogród Monarszy. Na obiad do ICH CESARSKICH MOŚCI, o godzinie 5-téj po południu, wezwani byli, oprócz osób należących do orszaku, naczelnicy wszystkich części i osoby wyższe. O godzinie 11-téj wieczorem ICH CESARSKIE MOŚCI raczyli udać się na nocleg na Cesarski parowiec „Sztandart," którego komendant otrzymał rozkaz podjąć kotwicę dziś o świtaniu.

Ryga, 14 lipca (godz. 11 m. 26 rano). ICH CESARSKIE MOŚCI dnia dzisiejszego o godzinie 3-ciéj rano raczyli odpłynąć z Rygi do Libawy na parostatku „Sztandart."

Z Libawy. W gazecie Libawskiéj z dnia 30 czerwca czytamy co następuje: „Ulice nasze szczególniéj ożywione były w dniu dzisiejszym, gdyż dowiedziano się z wiadomości telegraficznéj, że w Libawie są oczekiwani Najwyżsi goście, należący do familji CESARZA JEGO MOŚCI. Gubernator cywilny, wyżsi wojenni i cywilni urzędnicy miasta, marszałkowie, duchowieństwo, konsulowie cudzoziemscy, zebrali się na stacji drogi żelaznéj. Chorągiewki i bandery powiewały na stacji, na moście blizko przystani i na większéj części domów głównych ulic, które nadto przybrane były w kwiaty i dywany. W kilka minut po szóstéj godzinie uwiadomiono, że parochód już daje się widzieć. Konna straż Aleksandrowska oddała należne honory zbliżającemu się parostatkowi i przeprowadzała go wzdłuż brzegu do przystani. Naprzeciw mostu uszykowany był, tak nazwany, oddział znamienia czerwonego i zielonego. Pod bastjonem stały pojazdy, oczekujące Najwyższych Podróżnych. O trzy kwadranse na godzinę 8, parostatek „Sztandart" zarzucił kotwicę, wśród radośnych okrzyków tłumu. Ich Cesarskie Wysokości, Wielcy Książęta Aleksander i Włodzimierz Aleksandrowicze, Księżniczki Marja i Eugenja Maksymiljanówny i Książęta

О ДЕНЬГАХЪ.

(Продолженіе. См. N. 55).

Естественное побужденіе, которое заставляетъ насъ предпочитать желѣзныя дороги обыкновеннымъ, пароходы— парусньмъ судамъ, машины— ручнымъ пріемамъ, однимъ словомъ все болѣе удобное и болѣе выгодное менѣе удобному и менѣе выгодному, заставило насъ предпочитать легкіе и удобные для обращенія бумажные знаки, представляемымъ ими тяжелымъ и менѣе удобнымъ металлическимъ деньгамъ. Если же несчастные случаи при примѣненіи паровъ, машинъ и т. п. не препятствуютъ введенію ихъ въ болѣе и болѣе обширныхъ объемахъ и не заставляютъ насъ вернуться къ оставленнымъ менѣе удобнымъ двигателямъ и т. д., то и *несчастные случаи* при обращеніи бумажныхъ знаковъ (если можно это назвать *несчастными случаями?*) не заставятъ цивилизованные народы вернуться къ исключительному употребленію металлическихъ денегъ, и наконецъ, если бы человѣкъ захотѣлъ измѣнить въ этомъ отношеніи своему естественному стремленію къ болѣе удобному, то и тогда, въ настоящемъ случаѣ, оно не осуществимо уже и по той причинѣ, что количество благородныхъ металловъ, при всемъ своемъ приращеніи, могло лишь покрыть малую часть несравненно болѣе приростающихъ потребностей общества въ орудіи мѣны. Вслѣдствіе этого можемъ и не распространяться здѣсь о различныхъ формахъ, подъ которыми пришлось человѣчеству поплатиться за удобства, представляемыя ему бумажными деньгами въ прошедшемъ; допустимъ даже, что благородные металлы имѣютъ *постоянную цѣнность*, основанную на какой нибудь, намъ еще неизвѣстной, естественной нормѣ потребностей въ нихъ человѣка, какъ его пища и т. п., или какое нибудь другое, особенное право обезпечить бумажные знаки, и прейдемъ прямо къ отношенію въ настоящее время количества звонкой монеты къ потребности общества прямо въ ней или въ бумажкахъ, обезпеченныхъ ею. Обращающееся у всѣхъ цивилизованныхъ народовъ въ настоящее время количество звонкой монеты или бумажекъ, *дѣйствительно* представляющихъ таковую, далеко не соотвѣтствуетъ потребности общества въ орудіи мѣны. Орудіе же мѣны необходимо для общества даже при самомъ сильномъ развитіи въ немъ операціи на кредитъ, такъ какъ отдавать какія либо цѣнности въ кредитъ можетъ только *капиталистъ*, если онъ этого *самъ пожелаетъ*, и тогда уже, конечно, это дѣло должника доставить къ сроку платежа *наличными* деньги, какъ бы мало ни было количество таковыхъ въ государствѣ. Нельзя же однакожъ требовать, чтобы всѣ мѣновыя сдѣлки какого либо общества производились въ кредитъ; вѣдь лишь малое число членовъ общества въ состояніи отдавать свои услуги или произведенія въ кредитъ; нельзя принудить къ этому даже тѣхъ, которые въ состояніи это сдѣлать, и наконецъ не на вѣкъ же дается въ кредитъ, а надо же расплатиться съ кредиторомъ, и какъ для этой цѣли, такъ и для наличныхъ оборотовъ, нужныя *дѣйствительныя* деньги, которыхъ ни въ одномъ изъ промышленныхъ государствъ въ видѣ благородныхъ металловъ, въ достаточномъ для этой цѣли количествѣ, нѣтъ. Отчего же не старались замѣнить недостающее количество благородныхъ металловъ другими какими нибудь *дѣйствительными* цѣнностями, что въ особенности удобно, когда для обращенія не требуются самыя цѣнности а предпочитаютъ представляющіе таковые бумажные знаки. Находятъ же возможность замѣнить, въ случаѣ надобности, даже хлѣбъ другими питательными веществами, то неужели трудно отыскать какія либо дѣйствительныя цѣнности, могущія обезпечить, хоть въ видѣ помоги, благороднымъ металломъ, вмѣстѣ съ таковыми все количество орудія мѣны, которое, по раціональному смыслу экономической справедливости, должно непремѣнно представлять намъ *дѣйствительную цѣнность, тождественную вымѣниваемымъ на нихъ предметамъ.* Сдѣлать бумажные денежные знаки представителями дѣйствительныхъ цѣнностей было бы весьма *легко*, если бы не было *трудно* прекратить вѣковой обычай считающійся законностью, потому только, что доставляетъ инымъ выгоды. Что за дѣло акціонерамъ какого нибудь банка, что пущенное ими въ водоворотъ промышленности, за дешевые проценты, *чрезмѣрное* количество бумажекъ, причиняетъ не нормальное, форсированное и напряженное состояніе, въ которомъ отражается болѣзненно малѣйшее внутреннее или внѣшнее колебаніе существующаго порядка, лишь бы дивидендъ былъ хорошъ, а то, что при подобномъ состояніи очень часто сотни тысячъ рабочихъ остаются внезапно безъ работы—не больше, какъ *несчастный случай*. Удивительно однакожъ, что умственные дѣятели общества, заботящіеся столько объ устраненіи несчастныхъ случаевъ при пользованіи желѣзными дорогами, машинами, и пр., не принимаютъ строгихъ мѣръ къ устраненію и этихъ *несчатныхъ случаевъ.*

Изъ вышесказаннаго нами про теперешнюю денежную систему выходитъ, что цѣнность благородныхъ металловъ непостоянна, а потому никогда не можетъ служить основаніемъ *твердой* денежной единицы; что денежные знаки изъ благородныхъ металловъ неудобны для значительныхъ оборотовъ; что бумажные знаки болѣе удобны для этой цѣли, почему и предпочитаются публикой и могли бы служить представителями цѣнностей, болѣе постоянныхъ, чѣмъ благородные металлы и болѣе годныхъ служить основаніемъ *твердой* денежной единицы; что вмѣсто того, чтобы пользоваться этимъ обстоятельствомъ къ усовершенствованію, общія основанія денежной системы для пользы *общей*, употребляли и употребляютъ лишь во зло довѣріе и преимущества, данныя публикой бумажнымъ знакамъ; что тамъ, гдѣ рано или поздно вынужденныя къ этому правительства уже отказались отъ этого, своего рода faux monnayage, они предоставили это частнымъ учрежденіямъ, дѣйствуя уже прямо, съ своекорыстною цѣлью и пользуясь тѣмъ, что потребность общества въ деньгахъ далеко ужъ не можетъ быть покрыта одними благородными металлами, отбросили даже фразы, употребляемыя правительствами, какъ *обезпеченіе всѣмъ достояніемъ государства* и т. п., наводняютъ государство произвольнымъ количествомъ бумажныхъ знаковъ, ничѣмъ не обезпеченныхъ.

Обратимся теперь къ исключительному состоянію въ этомъ отношеніи Россіи, громадныя, неистощимыя *природныя* богатства которой, ея десятки милліоновъ освобожденныхъ, къ тяжкимъ трудамъ и лишеніямъ привыкшихъ земледѣльцевъ, и сотни тысячъ землевладѣльцевъ, бывшихъ лишь потребителями и нынѣ готовыхъ на полезный трудъ—ждутъ только еще одного, въ процессѣ производства необходимаго элемента, *капитала,* чтобы начать новую раціональную хозяйственную жизнь. Капиталы намъ необходимы для окончательнаго устройства крестьянскаго вопроса, для оживленія нашей промышленной и торговой дѣятельности, для устройства удобныхъ способовъ сообщенія и т. д. Безъ капиталовъ еще больше теперешняго убавится у насъ земледѣльческая, торговая и всякаго рода промышленная дѣятельность и общая производительность государства, что при невозможности сокращенія въ такомъ же размѣрѣ потребностей населенія, должно еще болѣе увеличить дороговизну на все въ недостаточномъ количествѣ производимое, нужное для домашняго обихода государства, а уже объ отпускѣ продуктовъ нашихъ за границу тогда и думать нечего. Весьма естественно, что при теперешнемъ состояніи нашего хозяйства, на многихъ, видящихъ издали одну лицевую сторону медали, дѣйствуетъ весьма соблазнительно огромная цыфра обращающихся у западныхъ сосѣдей нашихъ *денегъ*, доступныхъ для всякаго рода промышленной дѣятельности за небольшіе проценты, и многіе желаютъ, чтобы *иностранные благодѣтели - капиталисты,* при содѣйствіи *нашихъ*, открыли и у насъ арену своей дѣятельности.

Можно себѣ легко представить, какъ бы облагодѣтельствовали *насъ въ настоящее время* подобные капиталисты, которые, уже конечно потребовали бы у насъ больше привиллегій, чѣмъ на своей родинѣ, и стали бы благодѣтели наши съѣдать плоды нашей производительности въ видѣ процентовъ за какія нибудь, ничѣмъ не необезпеченныя бумажки, для увеличенія объема обращенія которыхъ они бы затѣвали разныя *шееломныя* (halsbrechende) предпріятія, стали бы упражняться въ новомъ для насъ искусствѣ, ажіотажѣ *высшей школы* и мы сами не чувствовали бы, какъ послѣдній остатокъ нашимъ денегъ и наши дѣйствительныя цѣнности перешли къ нимъ, а по истощеніи послѣднихъ силъ нашихъ, они бы насъ оставили съ большимъ запасомъ различнаго вида *безцѣнныхъ* бумажекъ. Но если обыкновеннымъ лицамъ простительно не видѣть оборотной стороны издали блестящей медали, то это уже никакъ непростительно какому нибудь претендующему на ученость, воображающему, что *дипломъ ученаго экономиста* избавляетъ его отъ надобности знать, что дѣлается у него подъ носомъ, но за то пишущему цѣлыя многотомныя книги о *современной* теоріи финансовъ, лицу, котораго какой нибудь его *единосовѣтникъ* провозглашаетъ *первымъ политико-экономистомъ Россіи!* Непростительно, что подобный экономистъ, и при томъ экономистъ *моралъ предигеръ* составляетъ цѣлый, хоть положимъ и туманный проэктъ банка, основаннаго главнымъ образомъ на набожномъ уповаліи, на *гуманность* иностранныхъ капиталовъ; dahin, dahin, wo die grosse Mirese blühen.

Эхъ, вы ученые экономисты! чему же вы учились, что вы читали, если не знаете, что на западѣ, какъ ученые, такъ и нежелающіе слыть таковыми мыслители давно видятъ всѣ вообще недостатки теперешной денежной системы, давно оцѣнили *финансовыя благодѣянія* своихъ *капиталистовъ,* давно сдѣлали разныя къ сожалѣнію, неудачныя попытки къ замѣненію благородныхъ металловъ, нынѣ служащихъ основаніемъ денежной единицы, другими, болѣе соотвѣтствующими этой цѣли цѣнностями, какъ *единственное* средство къ избавленію общества отъ эксплуатаціи монополистами. Неужели вы не видите, что гораздо легче избавить общество отъ этой эксплуатаціи, пока она составляетъ еще фискальную мѣру, чѣмъ тогда, когда она сдѣлалась будто бы *законнымъ* правомъ частныхъ лицъ; что тогда уже не только гласъ благонамѣренныхъ единицъ но даже и желаніе массъ не въ состояніи избавить общество отъ этого бича безъ вреда для того самаго общества, и тогда по неволѣ должно терпѣливо выжидать, пока это, на шаткомъ фундаментѣ воздвигнутое и искусственнымъ образомъ выше и выше поднятое зданіе, обрушится, можетъ быть,окончательно послѣ какого нибудь *сильнаго* сотрясенія.

Стѣсненное положеніе нашего денежнаго рынка и вообще финансовыхъ дѣлъ нашихъ очень тяготѣетъ надъ нами, и пора уже намъ серьезно позаботиться объ исходѣ изъ этого состоянія; но все таки не слѣдуетъ намъ изъ одного слѣпаго подражанія другимъ, вмѣсто исхода, забресть въ совершенно почти безвыходное состояніе, изъ котораго тѣ сами рады бы выбраться, да не могутъ, ужъ очень далеко завлеклись. Какъ во многихъ другихъ, такъ и въ этомъ отношеніи, мы должны отрицательно пользоваться примѣромъ опередившихъ насъ народовъ, обойти всѣ подводные камни, отъ которыхъ они терпѣли аваріи и мели, на которыхъ они засѣли и не повторять рабски ошибки другихъ. Именно настоящее время какъ нельзя болѣе удобно для насъ, чтобы приступить къ радикальному исправленію самой денежной системы, пока мы еще не послѣдовали примѣру другихъ государствъ и не монополизировали частныхъ капиталистовъ, ни чужихъ, ни своихъ, которые другъ друга стоятъ. Для насъ теперь еще поле открыто, и мы можемъ еще теперь искать другую, болѣе вѣрную дорогу; намъ нѣкоторые намеки даны, гдѣ искать лучшаго, такъ насъ не должно останавливать то, что другіе не могли достигнуть его; но лучшее непремѣнно гдѣ нибудь да есть: есть ложь, такъ и истина должна быть.

(Продолженіе впредь).

Александровичи, Княжны Марія и Евгенія Максимиліановны и Князья Романовскіе, Герцоги Лейхтенбергскіе, Сергій и Георгій Максимиліановичи, сошли на берегъ послѣ благополучнаго плаванія, продолжавшагося по случаю густаго тумана. Свиту составляли: графъ Перовскій, графиня Толстая и многіе придворные дамы и кавалеры. Баронъ Ливенъ, генералъ-губернаторъ прибалтійскаго края, отъ Риги сопутствовалъ Высочайшимъ путешественникамъ, и, по прыбитіи въ Либаву, имѣлъ честь представить имъ курляндскаго гражданскаго губернатора барона Бреверна, барона фонъ-деръ-Рекка, г. Экгофа, бургомистра г. Либавы, и городскаго синдика, г. Улиха. Ихъ Высочества, сѣвши въ приготовленные для нихъ экипажи, предшествованные почетною стражею, прямо отправились въ православную церковь, для возблагодаренія Всевышняго за благополучное прибытіе на мѣсто, и оттуда прибыли въ приготовленныя для Ихъ Высочествъ помѣщенія. Вечеромъ Либавское общество пѣнія давало серенаду подъ окнами путешественниковъ. Его Императорское Высочество Великій Князь Александръ Александровичъ изволилъ выйти на балконъ, и произнесъ нѣсколько словъ благодарности. Хоръ пѣвчихъ былъ освѣщенъ разноцвѣтными фонарями.

(Сѣв. Поч.)

Изъ Варшавы. Бюллетень *доктора Шмидта* отъ 7 іюля сообщаетъ, что Ея Императорское Высочество Супруга Великаго Князя Намѣстника и Его Императорское Высочество Великій Князь Вячеславъ Константиновичъ находятся въ вожделѣнномъ здравіи.

— По случаю счастливаго разрѣшенія Ея Императорскаго Высочества Великой Княгини Александры Іосифовны и рожденія Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Вячеслава Константиновича, совершено было 4 іюля благодарственное молебствіе въ Варшавскихъ церквахъ евангелическо-реформатской и евангелическо-аугсбургской, а также во всѣхъ синагогахъ и еврейскихъ домахъ въ Варшавѣ и въ Прагѣ принесены благодарственныя молитвы.

—Его Императорское Высочество Великій Князь Константинъ Николаевичъ Намѣстникъ въ Царствѣ Польскомъ, послѣ разсмотрѣнія дѣлъ, касающихся удаленія изъ Варшавы въ менѣе населенные города Царства нѣкоторыхъ женщинъ, за участіе въ политическихъ манифестаціяхъ, соизволилъ девятнадцать изъ нихъ помиловать и разрѣшить возвращеніе въ Варшаву.

Въ оффиціальной газетѣ царства польскаго напечатанъ слѣдующій указъ **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** административному совѣту царства польскаго, данный въ Царскомъ Селѣ 18 (30) іюня:

„Уволенному по болѣзни отъ исправленія обязанностей Нашего Намѣстника въ царствѣ польскомъ и временно главнокомандующему 1-ю арміею, генералъ-адъютанту, генералу отъ инфантеріи графу Лидерсу, въ уваженіе 55-лѣтней, истинно полезной и самопожертвованіемъ для престола запечатлѣнной его службы, также за особенныя заслуги по управленію царствомъ, всемилостивѣйше повелѣваемъ: сверхъ назначенной ему пенсіи изъ казначейства имперіи, выдавать ежегодно, со времени его увольненія, изъ суммъ царства, пожизненную пенсію, въ количествѣ десяти тысячъ рублей серебромъ, съ отнесеніемъ ея къ капиталу, помѣщаемому ежегодно въ бюджетѣ царства на пенсіи за особенныя отличія."

— Высочайшимъ указомъ 18 (30) іюня, постоянный членъ государственнаго совѣта Царства Польскаго Александръ ОСТРОВСКІЙ назначенъ Радомскимъ гражданскимъ губернаторомъ, съ оставленіемъ его при всѣхъ прежнихъ должностяхъ.

— Высочайшимъ приказомъ по министерству государственныхъ имуществъ, 8 іюля, назначенъ: совѣтникъ хозяйственнаго отдѣленія Гродненской палаты, надворный совѣтникъ ГАВРИЛОВЪ управляющимъ Могилевскою палатою.

— Высочайше утверждено, 9-го іюня сего года, положеніе объ особыхъ обязанностяхъ товарища министра народнаго просвѣщенія.

Положеніе это слѣдующаго содержанія: Сверхъ правъ и обязанностей, опредѣленныхъ вообще ст. 269—275 тома I св. зак. учр. минист., товарищу министра народнаго просвѣщенія предоставляются слѣдующія права и обязанности: 1) Товарищемъ министра разрѣшаются слѣдующія дѣла: всѣ дѣла, касающіяся образованія и воспитанія евреевъ и всѣхъ еврейскихъ учебныхъ заведеній на правахъ министра, дѣла о пенсіяхъ и единовременныхъ пособіяхъ, дѣла по просьбамъ и жалобамъ, на основаніи законовъ, дѣла по представленіямъ о денежныхъ выдачахъ въ возмѣщеніе издержекъ за путевыя издержки изъ экономическихъ и другихъ свободныхъ суммъ учебныхъ заведеній, дѣла по разрѣшенію держать пансіонеровъ директорамъ и инспекторамъ гимназій, дѣла по представленіямъ объ оставленіи студентовъ въ одномъ и томъ же курсѣ сверхъ положеннаго числа лѣтъ, дѣла по представленіямъ о выдачѣ наградъ и квартирныхъ денегъ изъ суммы, собираемой за ученіе, дѣла о выдачѣ вознагражденій профессорамъ за чтеніе лекцій по посторонней каѳедрѣ, разрѣшеніе выдачъ въ пособіе изъ 3,000 р., назначаемыхъ ежегодно на основаніи высочайшаго указа 29-го марта 1829 года, разрѣшеніе объ увольненіи въ отпускъ служащихъ по министерству народнаго просвѣщенія, кромѣ лицъ, занимающихъ должность IV и V классовъ.

2) Товарищъ министра входитъ съ представленіемъ въ правительствующій сенатъ: а) объ исключеніи изъ подушнаго оклада и объ утвержденіи въ службѣ по учебной части, б) о производствѣ, за выслугу лѣтъ, въ чины и объ утвержденіи въ чинахъ, в) съ приложеніемъ высочайшихъ приказовъ по министерству.

3) Товарищемъ министра подписываются за управляющаго министерствомъ: сношенія со всѣми мѣстами и лицами въ тѣхъ случаяхъ, когда не излагается личное мнѣніе управляющаго министерствомъ, и всѣ бумаги по текущему дѣлопроизводству, которыя заключаютъ въ себѣ исполненіе уже сдѣланныхъ или одобренныхъ управляющимъ министерствомъ распоряженій, требованіе свѣдѣній, или передачу бумагъ по принадлежности для свѣдѣнія или доставленія по нимъ отзыва или заключенія; всѣ повторительныя сношенія; всѣ циркулярныя сообщенія и предписанія.

О ДѢЙСТВІЯХЪ
ВИЛЕНСКАГО ГУБЕРНСКАГО ПО КРЕСТЬЯНСКИМЪ ДѢЛАМЪ ПРИСУТСТВІЯ ВЪ ТЕЧЕНІИ МАЯ 1862 г.

Въ засѣданіи 1-го мая доложена была присутствію переписка по дѣлу о самовольномъ арестованіи однимъ помѣщикомъ Виленскаго уѣзда, по обвиненію въ воровствѣ, которое по произведенному кандидатомъ мироваго посредника изслѣдованію не подтвердилось, перваго очереднаго судью Чабишской волости, вр. обяз. крестьянина им. Геймишки Мартина Жамейтиса. Изъ доставленныхъ по сему дѣлу свѣдѣній видно: что, до арестованія Жамейтиса, тотъ же помѣщикъ, въ поданномъ мировому посреднику объявленіи, домогался отдачи сего крестьянина въ распоряженіе правительства, за ложное будто толкованіе крестьянамъ положеній и подстрекательство ихъ къ желобамъ на помѣщика, а также требовалъ смѣны мѣстнаго сельскаго старосты Томашевича, по случаю неблагонадежности его. Кандидатъ къ мир. посреднику, по случаю отсутствія сего послѣдняго, прибывъ на мѣсто, дознался, что обвиненіе помѣщикомъ старосты Томашевича въ неблагонадежности и судьи Жамейтиса въ превратномъ толкованіи положеній и въ подстрекательствѣ крестьянъ не имѣетъ основанія; равномѣрно не подтвердилось и обвиненіе Жамейтиса въ воровствѣ лѣснаго матеріала. Что же касается принесенной крестьянами посреднику на помѣщика жалобы, то, по показанію ихъ, они были вынуждены къ тому притѣсненіями волостнаго старшины Лисовскаго и писаря Бернатовича, которые, по сдѣланному розысканію, дѣйствительно оказались виновными въ злоупотребленіяхъ по должности, притомъ крестьяне показали, что настоящая причина арестованія Жамейтиса та, что онъ слѣдилъ за дѣйствіями волостнаго старшины и писаря и тѣмъ навлекъ на себя неудовольствіе сихъ лицъ и помѣщика. Кандидатъ къ мировому посреднику, убѣдясь, что причиною безпорядковъ въ Чабишской волости самоуправіе и незаконныя дѣйствія старшины Лисовскаго и писаря Бернатовича, опредѣлилъ: перваго устранить отъ должности, съ порученіемъ временнаго исправленія таковой Богуславишскому старшинѣ Шатасу, такъ какъ кандидатъ на эту должность Блажеевичъ прикосновенъ къ дѣлу о неправильномъ арестованіи Жамейтиса, а писаря Бернатовича удалить отъ службы, съ порученіемъ обязанности его писарю сосѣдней Гелванской волости Швейнгруберу. Кандидатъ къ посреднику, представляя объ этомъ постановленіи, приведенномъ тогда же въ исполненіе, на утвержденіе г. начальника губерніи, присовокупилъ, что крестьяне Чабишской волости, по малонаселенности оной, а также въ цѣли сокращенія издержекъ и избѣжанія новыхъ столкновеній съ дворовымъ

Romanowscy, Sergjusz i Jerzy Maksymiljanowicze Leichtenbergscy, wysiedli na brzeg po szczęśliwéj żegludze, która się przedłużyła z powodu mgły gęstéj. Orszak składali: hrabia Perowski, hrabina Tołstaja i wiele dam i kawalerów dworu. Baron Liven, jenerał-gubernator kraju Nadbaltyckiego, od Rygi przeprowadzał Najwyższych podróżnych, i po przybyciu do Libawy, miał honor przedstawić im Kurlandzkiego gubernatora cywilnego barona Brewerna, barona von der Recka, p. Eckhof burmistrza Libawskiego i syndyka miasta p. Ulich. Ich Wysokości wsiadłszy do przygotowanych dla siebie pojazdów, poprzedzani przez straż honorową, udali się wprost do cerkwi prawosławnéj, dla podziękowania Najwyższemu za szczęśliwe przybycie na miejsce, a stamtąd przybyli do przygotowanych dla Ich Wysokości pomieszkań. Wieczorem towarzystwo śpiewaków Libawskich wyprawiło serenadę przed oknami Podróżnych. Jego Cesarska Wysokość Wielki Książę Aleksander Aleksandrowicz raczył wyjść na balkon i przemówił kilka słów podziękowania. Chór śpiewaków był oświecony latarniami różnobarwnemi."

Z Warszawy. Biuletyn doktora *Schmidt* z dnia 7 lipca udziela, że Jéj Cesarska Wysokość Żona Wielkiego Księcia Namiestnika i Jego Cesarska Wysokość Wielki Książę Wacław Konstantynowicz znajdują się w pożądanym stanie zdrowia.

— Z okoliczności szczęśliwego rozwiązania Jéj Cesarskiéj Wysokości Wielkiéj Księżny Aleksandry Józefówny i narodzenia się Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiego Księcia Wacława Konstantynowicza, odprawione były 4 lipca dziękczynne modły w Warszawskich kościołach ewangielicko-reformowanym i augsburskim, tudzież we wszystkich synagogach i żydowskich domach modlitwy w Warszawie i na Pradze.

—Jego Cesarska Wysokość Wielki Książę Konstanty Mikołajewicz Namiestnik w Królestwie Polskiém, po rozpatrzeniu spraw, tyczących się wydalenia z Warszawy do mniéj ludnych miast Królestwa niektórych kobiet, za udział w objawach politycznych, raczył dziewiętnaście z nich ułaskawić i zezwolić na ich powrót do Warszawy.

W urzędowéj gazecie Królestwa Polskiego wydrukowany jest następujący ukaz **JEGO CESARSKIEJ MOŚCI** do rady administracyjnéj Królestwa Polskiego, dany w Carskiém Siole dnia 18 (30) czerwca:

„Uwolnionemu z powodu choroby od pełnienia obowiązków Namiestnika Naszego w Królestwie Polskiém i czasowo głównodowodzącego 1-ą armją, jenerałowi-adjutantowi, jenerałowi piechoty hrabiemu Lüdersowi, przez wzgląd na 55-letnią prawdziwie pożyteczną i poświęceniem się dla Tronu nacechowaną jego służbę, tudzież na szczególne zasługi położone w czasie zarządu Królestwem, Najmiłościwiéj rozkazujemy: oprócz wyznaczonéj mu przez Nas pensji ze skarbu Cesarstwa, uiszczać ze skarbu Królestwa, od dnia uwolnienia, pensję dożywotnią, w ilości rubli srebrem dziesięć tysięcy rocznie, z odniesieniem takowéj do funduszu zamieszczanego corocznie w budżecie Królestwa na pensje w drodze szczególnych nagród udzielane."

— Przez Najwyższy ukaz, 18 (30) czerwca, stały członek rady stanu Królestwa Polskiego Aleksander OSTROWSKI, naznaczony został Radomskim gubernatorem cywilnym, z pozostawieniem go przy wszystkich obowiązkach dotychczasowych.

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale ministerstwa dóbr państwa, 8 lipca, został naznaczony, radca gospodarczego wydziału izby Grodzieńskiéj, radca dworu HAWRYŁOW zarządzającym izbą Mohylewską.

— Najwyżéj została utwierdzona, 9-go czerwca tego roku, ustawa o szczególnych obowiązkach towarzysza ministra oświecenia narodowego.

Ustawa ta jest treści następującéj: Prócz praw i obowiązków, zakreślonych w ogólności w art. 269—275 tomu I zb. pr. urządz. minist., towarzyszowi ministra oświecenia narodowego zostawione są następujące prawa i obowiązki: 1) Towarzysz ministra rozstrzyga sprawy następujące: wszystkie sprawy, tyczące się ukształcenia i wychowania żydów i wszystkich żydowskich zakładów naukowych na prawach ministra; sprawy o pensjach i wsparciach jednorazowych, sprawy w skutek próśb i skarg, na zasadzie praw; sprawy w skutek przedstawień o pieniężnych wypłatach na powrót wydatków za koszta podróży, z ekonomicznych i innych swobodnych summ zakładów naukowych; sprawy o rozstrzygnienie utrzymywania pensjonarjuszów przez dyrektorów i inspektorów gimnazjów; sprawy na przedstawienia o pozostawienie studentów w jednym i tymże kursie nad ustanowioną liczbę lat; sprawy w skutek przedstawień o wydanie nagród i pieniędzy kwaternych z summ zbieranych za naukę; sprawy o wydanie nagród professorom za czytanie lekcij w postronnéj katedrze; upoważnienie wydawania wsparcia z 3,000 rub., naznaczonych co rok na zasadzie Najwyższego ukazu z dnia 29-go marca 1829 roku; rozstrzygnienie uwolnienia na urlop służących w ministerstwie oświecenia narodowego, prócz osób obowiązek klassy IV i V zajmujących.

2) Towarzysz Ministra czyni przedstawienia do Rządzącego senatu: a) o wykreślenie z okładu poduszného i o utwierdzenie w służbie w części naukowéj; b) o podniesienie, za wysługę lat, do rang i utwierdzenie w rangach; c) z załączeniem Najwyższych rozkazów w wydziale ministerstwa.

3) Towarzysz ministra podpisuje za zarządzającego ministerstwem: kommunikacje ze wszystkiemi miejscami i osobami w tych razach, kiedy się nie wykłada osobiste zdanie zarządzającego ministerstwem, i wszystkie papiery bieżącego roku spraw, które zawierają w sobie wypełnienie uczynionych już lub uznanych przez zarządzającego ministerstwem rozporządzeń; potrzebowanie wiadomości, lub właściwe przesłanie papierów dla wiadomości albo przesłanie na nie odezwy lub opinji; wszystkie kommunikacje ponowne; wszystkie okolne uwiadomienia i zalecenia.

O CZYNNOŚCIACH
WILEŃSKIEGO GUBERNJALNEGO DO SPRAW WŁOŚCIAŃSKICH URZĘDU, w CIĄGU MAJA 1862 roku.

Na posiedzeniu 1-go maja, złożone były urzędowi papiery w sprawie o samowolném aresztowaniu przez pewnego obywatela powiatu Wileńskiego, w skutek oskarżenia o kradzież, które po uczynioném przez zastępcę pośrednika pojednawczego rozśledzeniu, niepotwierdziło się, piérwszego sędziego kolejnego gminy Czabiszskiéj, czasowie obowiązanego włościanina majątku Giejmiszek Marcina Żamejtisa. Z przysłanych w téj rzeczy wiadomości widać: że przed aresztowaniem jeszcze Żamejtisa, tenże obywatel, w podaném do pośrednika pojednawczego piśmie, domagał się o oddanie tego włościanina w rozporządzenie rządu, za fałszywe jakoby tłómaczenie włościanom ustaw i podbudzanie ich do skarg na obywatela, i żądał zmienienia miejscowego starosty gromadzkiego Tomaszewicza, dla niepewności jego. Zastępca pośrednika pojednawczego, z powodu nieobecności tego ostatniego, przybywszy na miejsce wykrył, że oskarżenie przez obywatela starosty Tomaszewicza o niepewność i sędziego Żamejtisa o przewrótne tłómaczenie ustaw i o podbudzanie włościan jest bezzasadne; niesprawdziło się również oskarżenie Żamejtisa o kradzież lasu. Co się zaś ściąga do podanego pośrednikowi przez włościan na obywatela zażalenia, tedy, według ich zeznania, byli oni ku temu zmuszeni uciskami starszyny gminowego Lisowskiego i pisarza Bernatowicza, którzy, według uczynionych poszukiwań, okazali się rzeczywiście winnymi nadużyć obowiązkowych; nadto włościanie zeznali, że rzeczywistą przyczyną uwięzienia Żamejtisa jest to, że ten śledził czynności starszyny gminowego i pisarza, przez co ściągnął na siebie nieukontentowanie tych osób i zarazem obywatela. Zastępca pośrednika pojednawczego, przekonawszy się, że przyczyną nieporządków w gminie Czabiszskiéj jest samowolność i nieprawne czynności starszyny Lisowskiego i pisarza Bernatowicza, postanowił: piérwszego wydalić z obowiązku, poruczając czasowe jego pełnienie starszynie Bohusławiszskiemu Szatasowi, ponieważ kandydat do tego obowiązku Błażejewicz należy do sprawy o niesłuszne aresztowanie Żamejtisa, pisarza zaś Bernatowicza wydalić ze służby, z poruczeniem obowiązków jego pisarzowi sąsiedniéj gminy Giełwańskiéj Szwejngruberowi. Zastępca pośrednika przedstawiając to postanowienie, niezwłócznie spełnione, na utwierdzenie p. naczelnika gubernji, dodał, że włościanie gminy Czabiszskiéj, dla jéj nieludności, tudzież w celu zmniejszenia kosztów i uniknienia nowych zajść z dworowym zarządem, domagają się: albo rozdzielenia gminy na dwie części, z przyłączeniem ich do gmin sąsiednich Giełwańskiéj i Muśnickiéj, albo też przyłączenia

---

WYJĄTEK Z POWIEŚCI:
DRZEWO ŚWIĘTE,
przez
Adama Pługa.

—Będzie temu dziewięć już wieków,—mówiła do mnie sosna,— sama jedna stałam w pustém polu szerokiém, dumna swobodna, ale smutna zawsze, w samotności swéj wielkiéj. Kiedy niekiedy tylko ptak przelotny na mnie odpoczął i piosenką uroczą smętne moje dumy rozerwał; a zresztą nic i nic zgoła! step niezmierny podemną, niebo niezgłębione nademną, a dokoła, daleko gdzieś, daleko bory siniejące, od których tylko wichry rozszalałe wieści mnie przynosiły codziennie. Ach! ileż to razy błagałam ich rzewliwie, aby wyrwawszy mię z ziemi, do gromady siostrzyc moich zaniosły! Nieraz probowały tego poczciwe. Niejeden z nich bywało, wszystkie siły zebrawszy, porwie się, skoczy, pochwyci mię w pół ciała i targnie tak gwałtownie, że aż ziemia zadrży w około; ale napróżno! wysilony, jęcząc, po błoniu dalej się toczy, a ja stoję, jak stałam, zawsze sama jedna! we mgły tylko się otulę i płaczę łzami rzewnemi....

Raz przez dzień cały, daleko tam pod borem, ku któremu zawsze tęskne ucho zwracałam, gwar jakiś wielki, łoskot, tętent grzmiały nieustannie i rozlegały się dzikie okrzyki. A nad wieczorem przez błonie szerokie zaczęły się przemykać jakichś jeźdźców gromadki, w topory i łuki zbrojnych, a lecących tak chyżo, w takim wielkim popłochu, jak gdyby śmierć za każdym trop w trop goniła.

Istnie też za jedną z takich gromadek, liczniejszą nieco od innych, nie śmierć, ale żywy mąż pędził z mieczem wzniesionym, straszny, jak piorun z nieba ispadający, z pośród słupa kurzawy, wzbitéj kopytam rumaka, migocąc tylko stalną zbroicą swoją. I dopadł zbiegów i uderzył w sam środek tłumu, jako sokół w stado przepiórek, jeden na seciny! Lecz w téjże chwili rumak się pod nim powalił i przygniótł go swym ciężarem, a tłum z dzikim okrzykiem wnet go obskoczył, miecz mu z rąk wychwycił, i powrozami go spętał.

— Zemsta! zemsta!—zaryczała dzicz pogańska wściekła.

— Na Pomorze z nim! na Pomorze! tam go w świętym gaju na ofiarę naszym Bogom spalimy!—wołali jedni.

— Nie będziemy go palić, a tylko męczyć i znęcać się nad nim okrutnie, wożąc po całym kraju; potém na w pół żywego, na wagę złota, odprzedamy daleko!—radzili drudzy,

— Nie, nie! tu go zabijmy, tu zamęczmy natychmiast!— wykrzykiwali inni. Zemsty, zemsty, zaraz nam trzeba!

— Zemsty, zemsty!—wrzasnął tłum cały, i wnet się rada zaczęła jak téj zemsty dokonać.

A mąż ów, powrozami skrępowany grubemi, leżał powalony, jak słup żelazny; piersiami tylko robił potężnie, aż się pancerz na nim poruszał; lica krwią mu nabiegły, oczy paliły się jak węgle, strasząc zgraję nikczemną, a wszystkie tętna ciała bohaterskiego tak w nim biły gwałtownie, że aż powrozy na nim skrzypiały, lada moment pęknąć gotowe.

Skończyła się narada; zdjęli mu szyszak z głowy, a przygłuszywszy go wprzódy silnym ciosem obucha, zdarli zeń zbroję i nieprzytomnego do mnie przywlókłszy, przywiązali go powrozami do pnia mojego. Odskoczyli potém na jeden rzut topora i zaczęły się dzikie igrzyska!

Stanęli wszyscy szeregiem, łuki swoje napięli, a występując jeden po drugim, puszczali weń strzały świszczące, od stop zaczynając do głowy.

Najpiérwsza strzała utkwiła mu w goleni, i wnet się ocknął, oprzytomniał mąż dzielny. Spojrzał na tłuszczę, zrozumiał co się święci, i zadrżał drżeniem wzgardy tak wielkiéj, że aż mnie drzeszcz nawskróś przejął.

Druga strzała świsnęła i drugą mu goleń przeszyła, a gniew straszny go przejął. Głos gromowy z piersi wyrzucił, wszystkie siły wytężył, i tak się targnął gwałtownie, ażem cała się wstrzęsła i omal nie runęła na ziemię, bo jeszcze nigdy wicher najwścieklejszy tak silnie mną nie zachwiał, jak ten człowiek, powrozami zemną związany.

Połowa więziów pękła od tego targnięcia, lecz pozostałe i dziesięciuby ludzi jeszcze utrzymały.... Tłuszcza jednak na głos ten, na wstrząśnienie pnia mego i na trzask pękających powrozów, duszy w sobie z przerażenia nie czując, z razu w popłochu uderzyła w ucieczkę; ale się rychło spostrzegłszy, znów wróciła na dawne miejsce i już jednym razem chmurę strzał wypuściła na męża— snadź wszakże trwoga z serca ich jeszcze nie całkiem ustąpiła, bo ani jeden z grotów ciśniętych bohatera nie dotknął, ani we mnie nawet żaden nie utkwił; przeleciały tylko koło nas, jako stado chyżych jaskółek w ucieczce przed jastrzębiem drapieżnym.

Mąż stał nieporuszony, oczyma tylko wrogi swe strasząc, a myślami w Niebo wzlatując i w modlitwie gorącéj, głośnej, duszę swą Bogu zlecając.

Dzicz znowu swe igrzyska zaczęła, znowu pojedyńczo wychodzili łucznicy i strzały wypuszczali z kolei; ale z hańbą wielką niejeden celu chybił, niejednemu nawet samo spojrzenie téj ofiary, sam głos jego modlitwy, brzmiącéj nieustannie, takim wielkim strachem serce przejmował, że kilka strzał wprzódy z drżącéj ręki upuścił, nim wreszcie jedną na cięciwie położył, na to, by ledwie do połowy niedołężnym rzutem ją rzucić. Nie mało wszakże było i takich, co mknęły chyżo, a trafiały wiernie, a w ciało bohatera wbijały się głęboko! I coraz więcéj, coraz więcéj ich nadlatywało! I przycichał powoli głos jego, bo mu całe piersi jeżyły się strzałami; i umilkł wreszcie zupełnie, bo i w oczach jego strzały utkwiły, i gardło mu jedna przeszyła!

Konał; a tłuszcza, z szalonéj radości wrzaskiem, zasypywała go prawie strzałami! Konał.... krew go oblała, stanął w purpurze, a strugi jéj gorące toczyły się na ziemię i wsiąkały w nię z wolna.... Zaszemrzałam rzewną modlitwę, ja kapłanka pustyni, polecając Bogu jego bohatersk ą duszę.... Aż nagle dziwne, niepojęte, cudowne rzeczy stały się zemną.... Dreszcze jakieś rozkoszne wskróś mię przejęły, błogość niewymówna, a nigdy mi dotąd nieznana, całą mię napełniła, i zdało mi się, jakobym w jedném mgnieniu tak się rozrosła, tak szczytem swoim wystrzeliła wysoko, że aż po za stropy niebios wybiegła, a potężne konary po nad lasy i góry rozrzucając szeroko, całą niemi krainę osłoniła miłośnie. A blaski rajskie oblały mię od szczytu i otoczyły glorją wielką i w tejże chwili rozwarły się na mnie wszystkie szyszki nasienne; oskrzydlone ziarenka sypnęły się z nich rojem nieprzeliczonym, wiatr przypadł, i zagarnął je wszystkie, i rozniósł po rozległych błoniach dokoła. Zadumałam się i pojęłam cudu tego znaczenie: krew to męczeńska, dosięgnąwszy moich korzeni i z sokami się memi zmieszawszy, stała się rozbłogosławienia mego sprawczynią, uzacniła mię, w drzewo święte zmieniła i na matkę świętego lasu namaściła cudownie.

Rycerz skonał. Zgraja jego oprawców krzyk tryumfu wydała i pomknęła ku niemu, aby snadź zwłoki jego jeszcze porwać i unieść z sobą; lecz nagle, z wrzaskiem przerażenia strasznego, wszyscy padli twarzą do ziemi, i znowu się porwali, w popłochu największym koni swoich dopadłszy, uciekli, gnani strachem szalonym.

Spojrzałam w dół pod siebie: u zwłok rycerza stało czterech aniołów w zbrojach ognistych, z ognistemi mieczami w ręku, blaskiem otoczonych niezmiernym, a łuna od nich wielka biła po całém błoniu, w mroku już nocy tonącém. Pojęłam wtedy, skąd taki popłoch ową tłuszczę ogarnął, i uroczystym hymnem cudowne sprawy boże wielbiłam.

Straż anielska stała przy tym rycerzu do świtu, a uroczystość jakaś cudowna zalegała całe powietrze, pełne blasków tęczowych, woni uroczéj i brzmień zachwycających! czułam zaś wyraźnie, że i ze mnie blaski i woń i dźwięki płyną, i radowałam się wielką radością, i przez noc całą, bujając wyniosłą swą koroną, biłam kornie Bogu pokłony, dziękimu czyniąc za to, że mię przez krew swą uzacnił i wywyższył.

O świcie znikły anioły, a natomiast rój ptasząt jakichś nieziemskich z obłoków na mnie się spuścił i złocistemi skrzydełkami trzepocąc, fruwał po gałęziach, bujał po nad głową rycerza i szczebiotał przecudnie.

Wtém zatętniała ziemia w oddali, i dreszcz trwogi mię przejął. Z niepokojem spoglądałam dokoła, aż ujrzałam po chwili jeźdców orężnych, którzy z wolna krocząc po błoniu, snadz czyjeś ślady tropili. Znalazłszy się wreszcie nieopodal odemnie, krzyknęli jednym okrzykiem radości, z bolem wielkim zmieszanéj, i skoczyli z ru-

управленіемъ, домогаются или раздѣленія волости на двѣ части, съ причисленіемъ таковыхъ къ сосѣднимъ Гелванской и Мусникской волостямъ, или же присоединенія Чабишской волости, въ полномъ ея составѣ, къ Мусникской волости, каковое домогательство кандидатомъ къ посреднику признается уважительнымъ. По надлежащемъ соображеніи обстоятельствъ настоящаго дѣла съ существующими узаконеніями, губернское присутствіе опредѣлило: а) по статьѣ объ арестованіи очереднаго судьи Жамейтиса, за учиненную имъ будто кражу лѣснаго матеріала,—какъ обвиненіе это произведеннымъ мѣстнымъ дознаніемъ не подтвердилось, и какъ притомъ при арестованіи сего крестьянина не были соблюдены установленныя правила,—то просить г. начальника губерніи распорядиться производствомъ по сему предмету особаго формальнаго слѣдствія, для поступленія съ виновными по закону; и б) предположеніе относительно упраздненія Чабишской волости, согласно домогательству самихъ крестьянъ, признанному и мировымъ посредникомъ заслуживающимъ уваженія, въ видахъ сокращенія издержекъ на содержаніе должностныхъ лицъ,—утвердить.

Въ засѣданіи 3-го мая. 1) Доложена была присутствію переписка по жалобѣ крестьянина им. Іодзишекъ, Казиміра Рудзянца, на арендатора владѣльца сего имѣнія Карчевскаго, за перенесеніе просителя съ бывшаго въ пользованіи его участка, въ фольварокъ Бекупе, на должность лѣсника и за намѣреніе вытѣснить его изъ застроенной собственными трудами на пустопорожней землѣ усадьбы. Изъ собранныхъ по сему дѣлу свѣдѣній видно слѣдующее: до 1857 года, крестьянинъ Рудзянецъ состоялъ домохозяиномъ въ деревнѣ Мейшеляхъ; съ того же времени онъ, небудучи въ состояніи удержать хозяйство и по случаю постоянной болѣзни жены, согласился оставить таковое; посему управляющій имѣніемъ Іодзишки, Карчевскій, построилъ для него въ урочищѣ Вербилѣ хату, которую отвелъ ему безъ земельнаго участка и возложилъ на него исполненіе обязанностей помѣщика съ жалованьемъ по 8 р. въ годъ и дачею по 13 фунтовъ хлѣба въ недѣлю; сверхъ того, Рудзянцу дозволено было пользоваться покосами въ лѣсу и воздѣлывать около десятины прилегающей къ его хатѣ земли, за что онъ обязанъ былъ, въ лѣтнее время, отбывать по 30 пѣшихъ дней и убирать одну десятину озимаго хлѣба. Впослѣдствіи, дворовое управленіе, удостовѣрившись, что поименованный лѣсникъ допускаетъ порубки въ лѣсу, объявило ему, что онъ смѣщается съ должности полѣсовщика, а за возведенныя имъ строенія, состоящія изъ хлѣва и сарая, будетъ уплочено ему по стоимости. Когда же Рудзянецъ не согласился очистить занимаемой имъ хаты, то, по жалобѣ о томъ двороваго управленія, мир. посредникъ объявилъ сему крестьянину, дабы онъ очистилъ таковую, что имъ, однако же, по настоящее время, неисполнено. Опредѣлено: объявить крестьянину Рудзянцу въ разрѣшеніе поданнаго имъ г. начальнику губерніи прошенія, что, на основаніи 3 п. 19 ст. мѣстныхъ положеній,— усадьбы, устроенныя помѣщикомъ и занимаемыя должностными при его дворѣ лицами, не могутъ быть причислены къ составу крестьянской усадебной осѣдлости, а потому домогательство его, о дозволеніи ему оставаться на занимаемой имъ, по должности лѣсника, усадьбѣ, не подлежитъ удовлетворенію.

2) Временно-обязан. крестьяне Глубокской волости (Дисненскаго уѣзда) мелкопомѣстнаго имѣнія Воронова, принадлежащаго помѣщику Антону Одынцу, Осипъ Пуцилло и Степанъ Яроминко подали въ присутствіе прошенія о перечисленіи ихъ въ казенные крестьяне, съ надѣломъ землею, присовокупивъ, что помѣщикъ, къ которому они обращались по сему предмету съ просьбою, неизъявилъ на то согласія. Опредѣлено: объявить поименованнымъ крестьянамъ, что,—на основаніи 9 ст. доп. правилъ объ устройствѣ крестьянъ въ мелкопомѣстныхъ имѣніяхъ,—они въ такомъ только случаѣ могутъ быть водворены на казенной землѣ, ежели помѣщикъ изъявитъ на то согласіе, и что во всякомъ случаѣ, по неимѣнію въ Виленской губерніи свободныхъ запасныхъ земель, надѣлъ земли могъ бы быть произведенъ только въ одной изъ многоземельныхъ губерній Имперіи.

3) Заслушано было представленіе мироваго посредника 1-го участка Виленскаго уѣзда, отъ 13 апрѣля Н. 315, о распоряженіяхъ, сдѣланныхъ имъ, вслѣдствіе циркуляра г. начальника губерніи Н. 426, о непремѣнномъ отбываніи повинностей вр. об. крестьянами издѣльныхъ имѣній. Принятая посредникомъ мѣра понужденія крестьянъ къ исправному отбыванію повинностей заключается въ томъ, что волостное правленіе снабжаетъ всякаго сельскаго старосту шнуровою тетрадью, въ которой помѣщикъ, или управляющій имѣніемъ, въ концѣ недѣли, записываетъ, что слѣдовавшая издѣльная повинность исполнена бездоимочно и что никакихъ жалобъ на крестьянъ не имѣется. Тетрадь эту, сельскій староста обязанъ, каждыя двѣ недѣли, представлять въ канцелярію правленія, для помѣтки и удовлетворенія жалобъ по маловажнымъ предметамъ; о важнѣйшихъ же правленіе доноситъ мировому посреднику. Губерское присутствіе постановило: о принятой мировымъ посредникомъ 1-го участка Виленскаго уѣзда, мѣрѣ къ успѣшному отбыванію крестьянами издѣльной повинности упомянуть въ мѣсячномъ отчетѣ о дѣйствіяхъ присутствія, для свѣдѣнія гг. посредниковъ.

Въ засѣданіи 26-го мая. 1) Виленская казенная палата, 28 м. марта просила губернское присутствіе о сообщеніи палатѣ, для руководства, копіи съ Высочайше утвержденнаго, 6-го августа 1861 г., журнала главнаго комитета объ устройствѣ сельскаго состоянія, а равно свѣдѣнія: относится ли какъ сей, такъ равно и Высочайше утвержденный 31 января сего года журналъ, по предмету освобожденія уволенныхъ изъ обществъ безземельныхъ крестьянъ отъ платежа податей и повинностей на два года, къ крестьянамъ Виленской губерніи. Г. министръ внутреннихъ дѣлъ, которому вопросъ этотъ былъ представленъ на разрѣшеніе, отъ 19 мая Н. 3361, увѣдомилъ г. начальника губерніи, что сила Высочайшаго повелѣнія 6-го августа 1861 г. о предоставленіи льготъ крестьянамъ, непользующимся землею и выходящимъ изъ обществъ, и изложенное въ общемъ циркулярѣ министерства внутреннихъ дѣлъ 5-го августа прошлаго года за Н. 8, распоряженіе объ исключеніи изъ оклада крестьянъ, увольняемыхъ изъ обществъ, на основаніи 8 ст. Великорос. положенія, должны распространяться и на вр. об. крестьянъ Виленской губерніи, такъ какъ относительно увольненія изъ обществъ безземельныхъ крестьянъ въ Виленской, Гродненской, Ковенской, Минской и части Витебской губерніяхъ (ст. 102 м. п.) установлены такія же правила, какъ и для крестьянъ Великороссійскихъ губерній, по ст. 8 мѣст. пол. Опредѣлено: объ изложенномъ разрѣшеніи г. статсъ-секретаря Валуева увѣдомить Виленскую казенную палату въ разрѣшеніе отзыва ея Н. 808, съ препровожденіемъ просимыхъ оною копій.

2) Заслушано было отношеніе земскаго отдѣла министерства внутреннихъ дѣлъ отъ 16-го мая Н. 3,292, о представленіи въ министерство свѣдѣній о тѣхъ мелкопомѣстныхъ имѣніяхъ, владѣльцами которыхъ заявлено уже желаніе передать таковыя въ вѣдомство государственныхъ имуществъ. При этомъ, секретаремъ присутствія доложна была также переписка, заключающая свѣдѣнія о мелкопомѣстныхъ владѣльцахъ Виленской губерніи, изъявившихъ, до настоящаго времени, желаніе передать свои имѣнія въ вѣдѣніе казны. Губернское присутствіе, по ближайшемъ разсмотрѣніи свѣдѣній о имѣніяхъ, могущихъ, по желанію владѣльцевъ, подлежать передачѣ въ вѣдѣніе казны, находя что свѣдѣнія эти, большею частью, не заключаютъ всѣхъ данныхъ, необходимо нужныхъ, въ настоящемъ случаѣ, для огражденія интересовъ казны при заключеніи уступочныхъ сдѣлокъ, постановило: поручить секретарю присутствія, составивъ изъ означеннаго дѣла записку съ подробнымъ поименованіемъ всѣхъ недостающихъ по сему предмету свѣдѣній, доложить таковую присутствію въ одно изъ ближайшихъ засѣданій, а между тѣмъ, предложить циркулярно гг. мировымъ посредникамъ представить присутствію свѣдѣнія о тѣхъ мелкопомѣстныхъ владѣльцахъ, отъ которыхъ еще поступили прошенія, съ изъявленіемъ желанія передать принадлежащія имъ имѣнія въ казну.

3) Заслушано было представленіе Ошмянскаго уѣзднаго мир. съѣзда, отъ 1-го мая Н. 56, съ испрошеніемъ разрѣшенія: можетъ ли утвержденіе и введеніе въ дѣйствіе уставныхъ грамотъ быть поручаемо кандидатамъ къ мировымъ посредникамъ. Опредѣлено: какъ на основаніи 2-го примѣчанія къ 44 ст. прав. о порядкѣ прив. въ д. полож., повѣрка уставныхъ грамотъ можетъ быть возлагаема и на кандидатовъ къ мир. посредникамъ, и какъ, въ случаѣ отсутствія посредниковъ, кандидаты ихъ исполняютъ всѣ обязанности ихъ по этому званію, то губернское присутствіе, въ видахъ успѣшнѣйшаго введенія въ дѣйствіе уставныхъ грамотъ, находитъ возможнымъ и даже необходимымъ, при накопленіи значительнаго числа уставныхъ грамотъ, повѣрку и введеніе оныхъ въ дѣйствіе поручать кандидатамъ къ мировымъ посредникамъ.

---

gminy Czabiszskiéj, w całym swym składzie, do gminy Muśnickiéj, jakowe domaganie się zastępca pośrednika przyznaje za słuszne. Po należytém roztrząśnieniu okoliczności téj sprawy i zastosowaniu jéj do istniejących przepisów prawa, urząd gubernjalny postanowił: a) co do aresztowania kolejnego sędziego Żamejtisa, za popełnioną jakoby przezeń kradzież materjału leśnego,—ponieważ to obwinienie miejscowém sprawdzeniem nie zostało stwierdzone, i przytém przy uwięzieniu tego włościanina nie były zachowane przepisy ustanowione,—przeto prosić p. naczelnika gubernji, ażeby zarządził w tym przedmiocie osobne śledztwo formalne, dla postąpienia z winnymi według prawa; i b) zamiar zniesienia gminy Czabiszskiéj, stosownie do żądania włościan, i przez pośrednika pojednawczego uznany także za słuszny, w widoku zmniejszenia wydatków na utrzymanie osób urzędujących,—utwierdzić.

Na posiedzeniu 3-go maja. 1) Przełożona była urzędowi gubernjalnemu rzecz co do skargi włościanina majątku Jodziszek, Kazimierza Rudziańca, podanéj na dzierżawcę tego majątku Karczewskiego, za przeniesienie skarżącego się z trzymanego przezeń uczątku, do folwarku Bekupie, na obowiązek leśnika i za zamiar wyzucia go z zabudowanéj przezeń pracą rąk własnych na pustéj ziemi siedziby. Z zebranych w téj rzeczy wiadomości, widać co następuje: przed rokiem 1857, włościanin Rudzianiec był właścicielem chaty we wsi Mejszelach; od owego zaś czasu, nie będąc w stanie utrzymania gospodarki i z powodu ciągłéj choroby żony, zgodził się na jéj zaniechanie; przeto zarządzający majątkiem Jodziszki Karczewski, wybudował dla niego w uroczysku Wierbile chatę, którą przeznaczył dla niego bez uczątku ziemi i włożył nań pełnienie obowiązków leśnika z płacą po 8 rub. na rok i z dawaniem po 13 funtów chleba na tydzień; nadto, Rudziańcowi pozwolono korzystać z łączek w lesie i uprawiać około dziesięciny przyległéj do jego chaty ziemi, za co był obowiązany, w letnim czasie odbywać po 30 dni pieszych i sprzątać jedną dziesięcinę zboża ozimego. Następnie, zarząd dworny przekonawszy się, że pomieniony leśnik dopuścił poręby w lesie, zapowiedział mu, że się on wydala z obowiązku leśnika, a za postawione przezeń budynki, składające się z chlewa i odryny, będzie mu zapłacono według wartości. Kiedy zaś Rudzianiec nie zgodził się opuścić zajmowanéj przezeń chaty, tedy w skutek podanéj na to przez zarząd dworski skargi, pośrednik pojednawczy objawił temu włościaninowi, ażeby ją uwolnił, czego on jednakże dotychczas nie wypełnił. Postanowiono: objawić włościaninowi Rudziańcowi, na rozstrzygnienie podanéj przezeń do p. naczelnika gubernji prośby, że na zasadzie 3 p. 19 art. ust. miej., siedziby przez obywatela pobudowane i zajmowane przez służących przy jego dworze ludzi, nie mogą być zaliczane do składu włościańskiéj osiadłości siedzibnéj, a zatém domaganie się jego, o pozwolenie mu pozostać na zajmowanéj przezeń siedzibie leśniczéj, nie może być zaspokojone.

2) Czasowie obowiązani włościanie gminy Głębockiéj (powiatu Dziśnieńskiego) majątku drobnéj posiadłości Woronowa, należącego do obywatela Antoniego Odyńca, Józef Puciłło i Stefan Jarominko podali do urzędu gubernjalnego prośby o zaliczenie ich do włościan skarbowych, z uposażeniem ziemią, dodając, że obywatel, do którego udawali się oni w tym przedmiocie z prośbą, niezgodził się na to. Postanowiono: objawić pomienionym włościanom, że na zasadzie 9 art. prawideł dodatkowych o urządzeniu włościan w majątkach drobnych posiadłości,—w takim tylko razie mogą oni być osiedleni na ziemi skarbowéj, jeżeli obywatel przychyli się ku temu, i że w każdym razie, z powodu braku w gubernji Wileńskiéj wolnych gruntów zapaśnych, wydzielenie ziemi mogłoby nastąpić jedynie w jednéj z obfitujących w grunta gubernij Cesarstwa.

3) Przeczytane było przedstawienie pośrednika pojednawczego 1-go uczątku powiatu Wileńskiego, z dnia 13 kwietnia za N. 315, o rozporządzeniach, poczynionych przezeń w skutek okolnika p. naczelnika gubernji za N. 426, względem nieodmiennego odbywania powinności przez czasowo obowiązanych włościan majątków odrobkowych. Przedsięwzięty przez pośrednika środek przymuszenia włościan do regularnego odbywania powinności jest ten, że zarząd gminowy każdemu staroście gromadzkiemu daje sznurową księgę, do któréj obywatel, albo zarządzający majątkiém, w końcu tygodnia zapisuje, że należna powinność odrobkowa wypełniona została bez zaległości i że żadnych skarg na włościan nie ma. Księgę tę starosta gromadzki obowiązany jest co dwa tygodnie przedstawiać do kancellarji zarządu, dla zaadnotowania i zaspokojenia skarg w przedmiotach mniejszéj wagi, o ważniejszych zaś zarząd donosi pośrednikowi pojednawczemu,—urząd gubernjalny postanowił: o przedsięwziętym środku przez pośrednika pojednawczego 1-go uczątku powiatu Wileńskiego, ku skuteczniejszemu odbywaniu przez włościan powinności odrobkowéj, wymienić w sprawozdaniu miesięcznėm o czynnościach urzędu, dla wiadomości pp. pośredników pojednawczych.

Na posiedzeniu 26 maja. 1) Wileńska izba skarbowa 27 marca prosiła urząd gubernjalny o zakomunikowanie jéj, dla przewodnictwa, kopji Najwyżéj utwierdzonego 6 sierpnia 1861 r., protokołu komitetu głównego o urządzeniu stanu miejskiego, równie też wiadomości: czy się odnosi tak ten, jako też protokół Najwyżéj utwierdzony 31 stycznia ter. roku, w przedmiocie oswobodzenia uwolnionych z gromad włościan bezgruntowych, od płacenia podatków i powinności na dwa lata, do włościan guber. Wileńskiéj? P. minister spraw wewnętrznych, któremu to pytanie przedstawione było na rozstrzygnienie, pod dniem 19 maja za N. 3361, uwiadomił p. naczelnika gubernij, że moc obowiązująca Najwyższego rozkazu 6 sierpnia 1861 roku o danie ulg włościanom nie mającym ziemi i wychodzącym z gromad, i wyłożone w ogólnym okolniku ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 5 sierpnia zeszłego roku za N. 8, rozporządzenie o wykreślenie z obłożenia włościan z gromad uwalnianych, na zasadzie 8 art. ustawy Wielkoros., powinno się ściągać i na włościan czasowe obowiązanych gubernji Wileńskiéj, gdyż co do uwolnienia z gromad włościan bezgruntowych w gubernjach Wileńskiéj, Grodzieńskiéj, Kowieńskiéj, Mińskiéj i części Witebskiéj (art. 102 ust. m.) ustanowione są takież prawidła, jakie są przepisane dla włościan gubernij Wielkorossyjskich, według art. 8 ust. miej. Postanowiono: o wyłuszczoném rozstrzygnieniu p. sekretarza stanu Wałujewa, uwiadomić Wileńską izbę skarbową, na rozstrzygnienie jéj odezwy pod N. 808, z załączeniem kopij proszonych.

2) Słuchana była odezwa wydziału ziemskiego ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 16 maja za N. 3292, o przedstawienie do ministerstwa wiadomości o tych majątkach drobnych posiadłości, których dziedzice oświadczyli już chęć oddania ich do wydziału dóbr państwa. Przytém sekretarz urzędu gubernjalnego przełożył także korespondencję zawierającą wiadomości o dziedzicach drobnych posiadłości gubernji Wileńskiéj, którzy do obecnéj chwili, oświadczyli chęć oddania swoich majątków w zawiadywanie skarbu. Urząd gubernjalny, po bliższém rozpatrzeniu wiadomości o majątkach, mogących, podług życzenia właścicieli, podlegać oddaniu w zawiadywanie skarbu, znajdując iż te wiadomości, po większéj części nie obejmują wszystkich danych, nieodbicie potrzebnych, w obecnym razie, dla zabezpieczenia interesów skarbu przy zawarciu umów przelewnych, — postanowił: poruczyć sekretarzowi urzędu, iżby ułożywszy z rzeczonéj sprawy wywód, ze szczegółowém wymienieniem wszystkich brakujących w tym przedmiocie wiadomości, takowy złożył urzędowi na jedném z najbliższych posiedzeń, a tymczasem zalecić okolnie pp. pośrednikom pojednawczym, iżby przysłali urzędowi wiadomości o tych dziedzicach drobnych posiadłości, od których otrzymano jeszcze prośby z oświadczeniem chęci oddania należących sobie majątków skarbowi.

3) Wysłuchane było przedstawienie Oszmiańskiego urzędu zjazdowego, z dnia 1 maja za N. 56, w którém prosi o rozstrzygnienie: czy utwierdzenie i przyprowadzenie do skutku listów nadawczych może być poruczane zastępcom pośredników pojednawczych. Postanowiono: ponieważ na zasadzie 2-éj uwagi do 44 art. przepisów o porząd. przypr. do skut. ust., sprawdzanie listów nadawczych może być powierzane i zastępcom pośredników pojednawczych, i ponieważ, w razie nieobecności pośredników, zastępcy pełnią wszystkie czynności ich urzędu, przeto urząd gubernjalny, w widokach prędszego przyprowadzenia do skutku listów nadawczych, znajduje rzeczą możliwą i nawet konieczną, iżby przy nagromadzeniu się znacznéj liczby listów nadawczych, sprawdzanie i przyprowadzanie ich do skutku poruczane było zastępcom pośredników pojednawczych.

---

maków, i przypadli wnet ku mnie, i spojrzeli na rycerza, i stanęli jak wryci, smutnie głowy zwiesiwszy, i załamawszy ręce, a łzy po ich rycerskich potoczyły się licach.... Klękli; pomodlili się chwilę, uderzyli czołem, ucałowali ziemię, a potém, powstawszy, ze czcią przystąpili do nieboszczyka. Powyjmowali strzały, we zwłokach jego tkwiące; podzielili się niemi; rozwiązali powrozy, wzięli na ręce zesztywniałe już ciało bohatera, złożyli je na noszach z burki urządzonych naprędce, i oddalili się z niém w uroczystém milczeniu. Lecz jeden z nich wprzódy, miecz wydobywszy z pochwy, na pniu moim głęboko znak krzyża świętego wyciął na wieczystą pamiątkę, ostatecznie tedy znakiem odkupienia poświęconą zostałam.

Oddalili się tedy rycerze, unosząc zwłoki towarzysza swojego; a mnie na ten widok taki żal straszny ogarnął, taka jakaś dziwna tęsknota, że gdybym mogła, tobym się z ziemi wyrwała i biegła w ślad za nimi, aby tam stanąć, gdzie już na wieki spoczną zwłoki chrześcijanina tego błogosławione. Lecz mimo całego wysiłku, niemogąc z miejsca się ruszyć, pochyliłam się tylko, jakby trzcina pod wiatrem i za unoszonym wyciągnęłam konary, z jękiem bolesnym!...

Znowu sama zostałam, lecz odtąd wielka zmiana zaszła w usposobieniu mojém. Już nietęskniłam więcéj do głuchych borów, siniejących w oddali; nie prosiłam już wichrów, aby mię niosły do nich. Przebolawszy rozłąkę ze zwłokami świętemi, uczułam, że gdy nie przy nich, to tam gdzie krew męczeńska z nich w ziemię wsiąknęła, stać największém dla mnie jest szczęściem; krew zaś ta, dzień po dniu, coraz obficiéj w żywotne me soki przechodząc, coraz to cudowniejszą zmianę we mnie sprawiała, z drzewa prostego przerabiając mię na istotę uczucia i mądrości. Nauczyłam się myslеć i rozważać, a przez to samotność moja samotnością już być dla mnie przestała.

Nie koniec na tém. Po niejakim czasie i z radością niewymówną spostrzegłam, że ziarnka owe, co to w uroczystéj, tajemnic pełnéj chwili zmieszania się z sokami memi krwi chrześcjanina, rozsiały się po błoniu, strzeliły już zielonemi prątkami, i błogość macierzyńska całą mię napełniła, i myśl o rozkosznėm życiu rodzinném rozpłomieniła jeszcze bardzéj dotychczasową moję samotność. Odtąd z chlubą i dumą spoglądałam dokoła, ciesząc się podnoszącém się chyżo mojém potomstwem.

O! bo też rosło ono, bujało, na gruncie, krwią chrześcjańską użyźnionym! Trzy lata nie przeszły, a już jak dorodne konopie zarośle wkoło mnie się podniosły; śliczne, jedna w jedną drzewinki, równiuteńkie jak strzały, które na rycerza mego dzika tłuszcza pogańska miotała. W ślad za niemi i młodsze pokolenia goniły, bo od owéj chwili piérwszego siewu, rok rocznie nowy rzucałam, a wiatr usłużny daleko w krąg po okolicy roznosił oskrzydlone ziarenka moje.

Minęło lat kilkanaście, a droga dziatwa moja, najstarsza w rodzinie, już niemal do połowy mego ciała dobiegła, już się z dumą ujrzałam matką i monarchinią prawdziwego, choć młodziuchnego lasu! I błogie, urocze życie mi się zaczęło!

Powoli, powoli w miarę mężniejących mych dzieci, w miarę większego cienia i zacisza pod niemi, w miarę powiększającéj się wilgoci i powstających zdrojowisk, zaczęły ku nam się garnąć różne boże stworzenia. Najpierw pokazały się te prześliczne chrząszczyki, co to się u was **bożemi krówkami** zowią, lśniące, purpurowe, gromadkami obsiadły młodociane drzewiny, żarząc się na zielonych igiełkach, jak gdyby krople krwi żywéj; a ja patrzyłam na nie ze czcią uroczystą. Potém z daleka gdzieś przywędrowały mrówki zabiegliwe, i nuż się krzątać, nuż gospodarzyć, nuż włóczyć stąd i zowąd zeschłe gałązki i opadłe szpileczki, nuż budować grody swoje ogromne... I daléj daléj, coraz to więcéj różnych przeróżnych owadów do nas się garnęło, z niemi coraz to więcéj życia, i cichego wprawdzie, ale bardzo różnego i wesołego ruchu przybywało.

Wkrótce nadciągnęły i ptaki. Wilga złocista poświstując wesoło, rozbudziła echo dotąd drzémiące, zakukała rzewna kukułka, zakwilił słowik, zaszczebiotały kosy i szpaki, zabrzmiał chór cały cudnych śpiewaków; a dzięcioł poczciwy, nieznużony chirurg ten leśny, od drzewa przelatując do drzewa, niszczył napastliwe robactwo, które szkodzić nam mogło.

Nareszcie i zwierzęta coraz to tłumniéj zbierać się do nas zaczęły, bo snać ta okolica dotąd była bezludna i nikt w niéj ich spokoju zakłócić nie mógł. Spokojne i swobodne, równie jak i ptaki, bezpiecznie gniazda i legowiska pozakładały sobie, i raj drugi z młodego lasu się zrobił, i święto w niém uroczyste nastało.

A niedosyć, że życia, i wdzięku mu też wiele przybyło. W miarę bowiem pomnażającéj się liczby jego mieszkańców, pomnażała się również i roślinność jego cudownie. Czy to, że każde z osiedlających się w nim stworzeń przynosiło coś z sobą na gospodarstwo, bądź w dzióbku, bądź w pyszczku, bądź na piórze czy wełnie; czy że ta ziemia krwią poświęcona męczeńską, już sama z siebie była zdatna wszelki plon wydać, dosyć, że wkrótce, tam gdzie z początku same się tylko sosny puściły, już i mech delikatny tu i ówdzie porozściełał aksamitne kobierce, już i wspaniałe paprocie porozpinały swoje baldachimy, już i grzyby pomiędzy wrzosy i trawy zaświeciły buremi, żółtemi i czerwonemi kapeluszami, już i różnobarwne kwiaty pozakwitały i wonią uroczą napełniły powietrze, już i słodkie jagody granatami i rubinami ziemię okryły, już wreszcie i różnolice rodzeństwo drzew liściowych niespodzianie się między nami zjawiło: i jabłoń, i czeremcha z kwiaty pachnącemi, i jarzębina strojna w korale, i dąbczak hardy, i brzoza rozpłakana z rozpuszczonym na wiatr warkoczem, i szczebiotliwa osika, i jawor szerokolistny, i innych rzesza nienaprzeliczona!

Ja jednak zawsze najwynioślejsza, zawsze najwspanialsza, krwią chrześcjanina ochrzczona i krzyżem naznaczona, nie przestawałam być monarchinią całego lasu, który lub zemnie, lub pod opieką mą wyrósł, i który wszysciuteńki znałam, jak matka zna swe dzieci rodzone, w części mając go przed oczyma, a w części przenikając cudownym macierzyńskim instynktem, od mchu do drzew najstarszych, od muszek najdrobniejszych, do dzików, żubrów i niedźwiedzi drapieżnych.

Co do tych ostatnich, rzecz jest godna uwagi, że każda muszka, każda ptaszyna, każde zwierzątko co się w mojém państwie osiedlić miały, przedewszystkiém szły do mnie, jak gdyby prosząc o pozwolenie i szukając mego błogosławieństwa. Pozwalałam i błogosławiłam wszystkim serdecznie, ja rozbłogosławiona i krwią poświęcona.

A cudownie skuteczém było błogosławieństwo moje! Las mój rodzony stał się wreszcie puszczą niezmierną mroczną, niezgłębioną, matecznikiem prawdziwym. Zwierzęta żyły w nim szczęsne, nie tylko nigdy ludzkiéj twarzy nie widząc, lecz nawet ani cięcia siekiery nie słysząc. Wierne wprawdzie swym instynktom, czatowały jedne na drugie i zabijały się nawzajem dla pożywienia; lecz ściganemu dość było tylko wpaść w ten obrąb puszczy, co z najpiérszego siewu mojego powstał aby już być wolnym od śmierci.

W obrębie tym nigdy nikogo zgon gwałtowny nie spotkał. Drapieżniki największe łagodniały natychmiast, jak tylko raz w nim nogą stanęły; wilk z zającem w jedném legowisku się kładły, a kukułka z jastrzębiem na jednéj spoczywały gałęzi; które zaś zwierzę blizkiem już zgonu się czuło, skutkiem wieku póżnego, tam ciągnęło z najdaléj, aby spokojnie zamrzeć. Tak mijały lata po latach. Górując zawsze po nad wszystką mą dziatwą i z dumą macierzyńską na nię spoglądając, od niejakiego czasu coraz to częściéj zaczęłam się smutnie zamyślać nad jéj przeznaczeniem. Widziałam jak niejedno, bądź piorunem strzaskane, bądź wściekłością wichru zwalone, padło, zgruchotało młodszą rodzinę i wraz z nią martwe leżąc na ziemi, mechem porastało, pleśnią, a próchniejąc powoli, robactwo tylko przyciągało do siebie, użyźniało rolę pod bujne chwasty, wężom i jaszczurkom przytulisko dawało. I ból mię straszny na ten widok przejmował! Takaż to tylko dola tego lasu świętego? na toż tylko powstał on z matki krwią chrześcjańską wskroś przeniknionéj? na toż wybujał na téj błogosławionéj ziemi?

I zaczęłam się modlić gorąco do Boga, aby mię o tego niepokoju wyzwolił....

Dział nieurzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Dzienniki berlińskie umieściły depesze dyplomatyczne, ściągające się do uznania królestwa włoskiego przez Prusy. Hrabia Bernstorff, minister spraw zagranicznych tego państwa, uwiadomił hrabiego Brassier de St.-Simon, posła pruskiego w Turynie dnia 4 lipca: że rząd króla Wiktora-Emmanuela wyraził niejednokrotnie przez pośrednictwo ministra swego w Berlinie poufne żądanie, aby nazwa króla włoskiego przyznaną została przez Wilhelma I. Przedstawił on „pobudki, jakie Prusy mieć powinny do utrwalenia i wzmocnienia władzy monarchicznéj na półwyspie, w obec dążeń anarchicznych i republikanckich, do wsparcia moralną pomocą pruską rzeczonéj władzy w jéj trudném i kłopotliwém zadaniu przywrócenia zasad porządku i stałości, głęboko zachwianych przez rewolucję. Rząd turyński spółcześnie przekładał, że uznając porządek rzeczy zaprowadzony we Włoszech, w skutek wielkich zdarzeń już spełnionych, Prusy potężnie przyłożą się do zapewnienia powszechnego pokoju Europy, bo stan niepewności i wichrzenia, który podnieca umysły i pędzi je na szalone przedsięwzięcia, wnet ustanie, skoro wielkie mocarstwa Włochy przyznają; wnet miejsce zawichrzeń zajmie rozsądek i umiarkowanie tak na półwyspie niezbędne dla utrwalenia nowéj budowy wewnątrz i dla zapewnienia w niéj coraz silniejszéj przewagi wielkim zasadom moralnego i społecznego porządku.

Ministrowie króla Wiktora-Emmanuela, przemawiające w tym samym duchu do hrabiego Brassier de St.-Simon, niejednokrotnie go upewniali, że rząd turyński niemiał zamiaru popierać zbrojnie pewnych roszczeń terytorjalnych, które powszechnie poczytywano za składową część programatu polityki włoskiego królestwa; że chociaż niewypierają się go w teorji, niezłomnie jednak postanowili utrzymać pokój z sąsiadami, przyszłości zaś rokowaniom i właściwemu rozwojowi, rzeczy zostawić rozstrzygnienie wyżéj wspomnianego zadania. Że istnieje jedno zadanie, które szczególniéj obchodzi Prusy, jako tyczące się dogodności i bezpieczeństwa Związku niemieckiego, tém zadaniem jest Wenecja. Zbytecznémby byłoby wdawać się w jego rozbiór pod względem strategicznym i roztrząsać, czy posiadanie Wenecji jest potrzebném dla zapewnienia systematu obrony wojennéj południowych Niemiec. Oto jedynie teraz chodzi, że traktaty obowiązujące zapewniają posiadanie Wenecji Austrji i że usiłowania dążące do odebrania przemocą tego kraju mogłyby łatwo, narażając posiadłości związkowe na niebezpieczeństwo, wciągnąć Związek niemiecki w walkę i zapalić pożar, w obec którego Prusy, ze stanowiska jakie w Związku zajmują, nie mogłyby zostać obojętnemi. Przewidzeniu tych możliwych wypadków, których zgubne następstwa najprawdopodobniéj dla przyszłéj doli nawet samej nowéj monarchji włoskiéj, nie mogło uniknąć przenikliwości mężów stanu, będących doradcami króla Wiktora-Emmanuela, obdarzonym pełnym mądrości i mocy, jakie gabinet turyński wynurzył w świeżém zdarzeniu, gdy pokój zdawał się być zagrożony przez stronnictwa rewolucyjne,—rząd pruski szczerze przyklasnął.

Takie postępowanie rządu turyńskiego, jeśliby mogło być i nadal zapewnione, dałoby rękojmie przez Prusy żądane i potrzebne do urządzenia wzajemnych stosunków wynikających z przyznania nowéj nazwy, jaką król Wiktor-Emmanuel przybrał, a któréj Prusy wahały się aż do dziś dnia uznać, z powodu roszczeń, jakie ta nazwa zdawała się obejmować, oraz wątpliwości co do następstw, jakie król włoski mógłby z niéj na przyszłość wyciągnąć: bo chociaż Prusy wyraźnie oświadczyły, że ani chcą, ani mogą przesądzać praw osób trzecich, poczytujących się za skrzywdzone przez wypadki zaszłe na półwyspie, wszakże i nie mogą się taić, że nienależy do nich ani popieranie, ani sprzeciwianie się następstwom wypadków dokonanych bez ich współdziałania a jakich nie zdołali odwrócić ci właśnie, którym najwięcéj na tém zależało. Jeżeli więc rząd turyński zechce dać w formie, jaką sam za najwłaściwszą uzna, co do zamiarów swoich względem Wenecji i Rzymu zapewnienia, które mogłyby być przez Prusy poczytane za dostateczne dla nich rękojmie, i zdolne razem uspokoić współzwiązkowych i część własnéj ludności pruskiéj, mogącéj widzieć w uznaniu tego co istnieje, przedwczesne uznanie przyszłych wypadków, jakich się lękają, hrabia Bernstorf zapowiada, iż jest upoważniony przez króla Wilhelma do oświadczenia rządowi króla Wiktora-Emmanuela gotowości przyznania nazwy króla włoskiego.“

W pięć dni później, t. j. dnia 9 lipca, jenerał Durando uwiadomiony o tym zamiarze gabinetu berlińskiego i o żądaniu objaśnień co do zamysłów rządu włoskiego względem Wenecji, przesłał odpowiedź hrabiemu de Launay, w któréj odwołał się do okólnika dnia 20 marca, gdzie wskazane były mocarstwom niebezpieczeństwa, na jakie naraża Europę wyjątkowe położenie części Włoch, zostawionéj pod obcém panowaniem; do państw więc, co ten stan rzeczy utworzyły, należy troszczyć się o rozwiązanie owéj wielkiéj trudności. Nadto w przewidzeniu jakich niebacznych zamachów, zewnątrz prawidłowego działania władz konstytucyjnych, rząd oznajmił, że posiada należytą siłę do przeszkodzenia, aby sprawa wenecka nie była przesądzaną przez zamachy zdolne zawichrzyć dzisiejszy stan istniejących stosunków, bo rząd podoła swym obowiązkom.

Zobowiązania się, które rząd dobrowolnie i w obec wszystkich mocarstw nieraz przyjmował, a które nie waha się uroczyście ponowić, były niezłomnie dotrzymane. Niemcy, w czém to je najbliżéj obchodzi, znalazły oczywisty tego dowód w bystrém i zupełném potłumieniu przygotowanego zamachu na pograniczu tyrolskiém. Sprężystość rozwinięta przez rząd przeciw stronnictwom skrajnym, światłe wsparcie okazane przez kraj przy spełnieniu jego posłannictwa, powinny być dla państw, strzegących porządku i pokoju w Europie, niezbitemi dowodami usposobień królestwa włoskiego niejednokrotnie przez jego rząd objawionych.

Hrabia Bernstorff, zapewnie przez wzgląd na wątpliwości religijne części mieszkańców pruskich, dotknął innego zadania, a mianowicie rzymskiego. Jenerał Durando wytłómaczył się w téj mierze z równą szczerością jak względem Wenecji. Mężowie stanu, jedni po drugich stojący na czele władzy we Włoszech od roku 1859, wszyscy głośno oświadczali i przed parlamentem narodowym i przed państwami europejskiemi, że spór rzymski rozwiązanym jedynie być powinien przez potęgę moralną i w drodze rokowań. Dodać dziś można, że godzi się z pewnością oczekiwać owoców téj polityki, nieodzownie przepisanéj przez parlament, a te owoce odpowiedzą i prawowitym wymaganiom sumienia katolickiego i prawom Włochów.

Skutkiem powyższéj odpowiedzi, oraz listu pisanego przez Wiktora-Emmanuela do Wilhelma I, hrabia Bernstorff uwiadomił dnia 21 lipca hrabiego de Launay, że rząd pruski z radością przyjął zapewnienie, iż król Wiktor-Emmanuel chce w drodze pokoju załatwić sprawę rzymską i wenecką, a więc król pruski nie waha się przyznać mu nazwy króla włoskiego. Żeby jednak nie narazić tego kroku na opaczne wykłady, oświadcza:

„Rząd pruski nie taił w żadném zdarzeniu mniemania swojego o wypadkach dokonanych na półwyspie. Uznanie więc stanu rzeczy, będącego ich wynikłością, niemoże stanowić jego rękojmi, jak równie niemoże być poczytane za sankcję uprzedniéj polityki gabinetu turyńskiego. Rząd pruski nie przesądza też sprawy osób trzecich i nie wyrzeka się zupełnéj swobody oceniania wynikłości, które mogłyby zmienić dzisiejszy stan rzeczy.

W tak stanowczéj chwili, hrabia Bernstorff nie sądził, aby mu wolno było zostawić najmniejszą wątpliwość co do ducha, w jakim samo uznanie dokonaném zostało. Prusy dowiodły, że najżywiéj pragną, aby Włochy utrwaliły prawidłowy stan rzeczy wewnątrz i rozwój swéj potęgi i niepodległości zewnątrz kraju. Bogdajby ten jawny dowód przyjaznych chęci stał się obfitém źródłem najszczęśliwszych następstw.“

W ten sposób przyznanie królestwa włoskiego przez Prusy zostało ostatecznie dokonane. To co dziś składa państwo Wiktora-Emmanuela, przyjęte jest przez Francję, Anglję, Rossję, Prusy i dalsze rządy europejskie, prócz Austrji, Hiszpanji i Związku niemieckiego, za jego własność; wszakże nie idzie za tém, że jeśliby papież, król Franciszek II, wielki książę toskański, książęta Modeny i Parmy zbrojnie dopominali się o dawniejsze swe posiadłości, Francja, Anglja, Rossja i Prusy oraz dalsze państwa europejskie dopomagać Wiktorowi-Emmanuelowi i bronić jego posiadłości powinny, jak równie nie idzie za tém, aby w razie zbrojnego opanowania przez Włochy Rzymu i Wenecji, mocarstwa obowiązane były do przyznania tych nowych zdobyczy. Może ludziom nieoswojonym z prawem publiczném zdawać się będzie, że Włosi nie mają powodu do wielkiéj radości z warunkowego uznania jakie rząd wyjednał, że wówczas powodzenie polityki turyńskiéj byłoby zupełne, gdyby mocarstwa nazawsze potępiły roszczenia stolicy rzymskiéj i wyzutych z tronów panujących włoskich; gdyby jednolite Włochy uznały za europejską zasadę i zobowiązały się bronić jéj przeciw wszystkim w ogóle i każdemu z osobna. Zapewnie, możeby to na chwilę zaspokoiło nawet stronnictwo skrajne, ale dzieje nieprzedstawiają dotąd przykładu podobnych rękojmi, wyjąwszy względem krajów, które, ze szczególnego zbiegu okoliczności, musiano ogłosić za neutralne, jak np. Belgję i Szwajcarję. Europa osłania je swą tarczą, lecz za to wyrzekły się one samoistnego zewnętrznego działania. Włochy znajdują się w zupełnie inném położeniu. Wolno im toczyć wojnę z Austrją i Rzymem, lecz wolno też mocarstwom europejskim obstawać za jedną lub drugą ze stron wojujących. Może więc kto zapytać, cóż w takim stanie rzeczy Włochy na przyznaniu przez mocarstwa północne zyskały? Oto tę nieocenioną korzyść, że weszły do wielkiéj europejskiéj rodziny, że w każdéj stanowczéj sprawie świata głos ich musi być słuchany i że w tak ważném zadaniu, jakiém jest np. zadanie wschodnie, ten głos może stać się stanowczym.

Widzieliśmy, że na kongresie paryzkim w 1860 roku, gdy chodziło o wyrwanie chrześcjan libańskich z pod noża Druzów, przełożenia francuzkie mimo całą szlachetność, mimo niezaprzeczoną sprawiedliwość niemogły wziąć góry, bo Anglja, Austrja i Turcja były z jednéj, Francja zaś, Rossja i Prusy z drugiéj strony. Równoważyły się głosy, rozstrzygnienie więc stanowcze nastąpić nie mogło. Tenże pogląd na sprawy tureckie trwa i dotąd; taż sama nieubłagana zawziętość Turcji, Austrji i Anglji przeciw chrześcjanom dotąd nie ustaje i najlepsze chęci Francji, Rossji i Prus czyni bezsilnemi. Dziś wejście królestwa włoskiego do rzędu państw obradujących jest zorzą zbawienia dla wschodnich chrześcjan, bo Wiktor-Emmanuel nigdy niezejdzie z drogi wyzwolonéj,—jakoż godzi się spodziewać, że zagajone w Konstantynopolu konferencje w sprawie serbskiéj zupełnie inny obrót wezmą, niżby to miało miejsce, gdyby tylko pełnomocnicy sześciu mocarstw, łącząc w to i Turcją, obradować mieli. Umysły niecierpliwe, z dziejami świata nieobeznane, dla których przeszłość nie jest żadną nauką, pragnęłyby wypadków jak piorun bystrych! Lecz zapominają, że ta bystrość szerzy zniszczenie i niepowetowane straty. Zapewnie głowy zapalone we Włoszech potępią uczciwą pracę ministrów na drodze rokowań; wolałyby one, aby Garibaldi rzucił się z ochotnikami na Rzym i dał folgę nienawiści swojéj ku Francji, bo w zbytecznym przecenieniu potęg ludowych marzą, że nic się im oprzeć nie zdoła. Szczęściem Gazeta urzędowa turyńska stanowczo zaprzeczyła d. 26 lipca wieści o wylądowaniu ochotników na brzegach Toskanji lub państw kościelnych. Dziś, kiedy uwaga rządu francuzkiego obudzona przechwałkami Garibaldiego i jego zwolenników, kiedy cesarz Napoleon wysłał sześć okrętów wojennych dla czuwania nad bezpieczeństwem brzegów rzymskich, kiedy rząd włoski z równąż troskliwością pilnuje brzegów sycylijskich i toskańskich, wszelki zamach jest niemożliwy.

Tymczasem te przeszkody coraz silniéj Garibaldiego przeciw rządowi francuzkiemu jątrzą. Po wyrzeczonéj w Palermo mowie, wystąpił znowu w Marsala nierównie gwałtowniéj. Dzienniki włoskie, starały się przypisywać wybuch mówczy Garibaldiego chwilowemu rozdrażnieniu, lecz okazuje się, że Garibaldi poślubił śmiertelną nienawiść Francuzom; że zaś jenerał Durando oświadczył, iż najściślejsze przymierze z Francją jest podstawą polityki włoskiéj, Garibaldi ogarnął i rząd swego kraju równąż nienawiścią. Oddalenie z urzędu prefekta palermitańskiego, margrabi Pallavicino Trivulzio, tudzież syndyka marsalskiego, który zdał pełną zapału sprawę z pobytu bohatera na téj widowni piérwszego zwycięstwa wywalczonego w Sycylji, nie ukoją zapewnie jego gniewu na ministrów.

Na parlamencie włoskim, poseł Petrucelli, podzielając zapędy Garibaldiego, nie wahał się wyrzec dnia 20 lipca, „że przymierze z Francją było tylko pożyteczne do roku 1859, a dziś jest dla Włoch największą zawadą. Granitową podstawą ich polityki powinna być wojna z katolicyzmem na całéj powierzchni świata i oppozycja przewadze Francji. Francja nie chce i chcieć nie może naszéj jednoty, nie odda nam nigdy Rzymu, bo do Rzymu nikt nigdy nie wejdzie, tylko torując sobie drogę orężem.“

Taki nadmiar nierozumu niegodzien jest nawet odpowiedzi; jakoż jenerał Durando ograniczył się tylko wyrażeniem swéj myśli o mowach Garibaldiego w następnych słowach:

„Pragnąłbym nie przywiązywać do mów Garibaldiego żadnéj wagi, chciałbym był zostawić oburzeniu i pogardzie mniemania powszechnego, karę za te nieszczęśliwe wyrazy; ale względy i obowiązki międzynarodowe zmusiły mię mimowolnie uczynić je przedmiotem dyplomatycznéj noty wówczas, gdy wolałbym zagrzebać ich pamięć w ogólnéj pogardzie i zapomnieniu.“

Czytelnicy znajdą w dzisiejszym Kurjere pod Włochami wiadomość, że król Wiktor-Emmanuel posłał znowu do Garibaldiego jednego ze swych adjutantów; ale więcéj życzyć niż spodziewać się można, że do zapamiętałości rozdrażniony samotnik kaprerski usłucha ojcowskich rad swego króla, lubo telegraf który doniósł, że Garibaldi ciągle bawi w Palermo, dodaje: że jenerał dowiedziawszy się o złém wrażeniu, jakie sprawiła wieść o zamachu na Rzym, zrzekł się tego zamysłu i postanowił wrócić na swą wyspę.

Monitor powszechny oznajmił, że dnia 23 lipca konferencja zebrała się w Konstantynopolu; zasiedli w niéj pełnomocnicy państw, które należały do kongresu paryzkiego. Serbja dopomina się zupełnego ustąpienia Turków z jéj kraju; dywan żąda, aby poprzestano na zmniejszeniu załóg po twierdzach.

Z Czarnogórza nic dotąd stanowczego nienadeszło; należy jednak spodziewać się choć czasowego rozejmu, bo posłowie przy Porcie ottomańskiéj zapewnie zażądają, aby przez czas obrad przynajmniéj wstrzymać rozlew krwi w słowiańskich krajach.

W obecnéj chwili panuje pewien rodzaj ciszy w polityce. Sprawa meksykańska ledwie we wrześniu żywszy ruch przybierze; w Stanach Zjednoczonych nowa bitwa pod Richmondem stoczoną będzie, kiedy świeże zaciągi uzupełnią przerzadzone szeregi wojsk związkowych w ostatnich krwawych ale bezowocnych bojach. W Chinach wojska europejskie doznały porażki, któréj szczegóły, prócz nieodżałowanéj śmierci admirała Protet, jeszcze nie są wiadome. Z Indji i Afganistanu dochodzą głuche ale niepokojące wieści.

Włochy.

Turyn 19 lipca. Słowa wyrzeczone przez Garibaldiego w Palermo i Cefalu, znalazły odgłos w Medjolanie. Część ludu medjolańskiego i wychodźców weneckich mieszkających w stolicy lombardzkiéj, chciała wyprawić kocią muzykę pod oknami konsulatu francuzkiego przy okrzykach: Precz Francuzi z Rzymu! Władze przedsięwzięły właściwe środki, obecność gwardji narodowéj, a późniéj wdanie się jednéj chorągwi jazdy półku sabaudzkiego, przeszkodziły tym głupim wyskokom młodzieży, słuchającéj tylko podszeptów stronnictwa skrajnego.

Wszyscy pragną ustąpienia Francuzów z Rzymu, lecz wyjąwszy tylko małą liczbę szaleńców lub zwolenników austryackich, nikt ani pomyślić niemoże o użyciu siły dla przyśpieszenia podobnego wypadku. Dopominać się o naszą stolicę nie stanowi występku i owszem jest to naszém prawem, ale byłoby największą niesprawiedliwością narażać może dolę kraju przez niecierpliwość, a nadewszystko przez niewdzięczność ku tym samym Francuzom, którzy nam tak potężnie i dzielnie dopomogli do wyrzucenia Austrjaków z Lombardji.

Wczoraj izba pnselska i senat dowiedziały się z ust ministra spraw zagranicznych o przyznaniu królestwa włoskiego przez Prusy; powitano tę wiadomość grzmiącemi oklaskami w obu izbach, jak równie wiadomość o szczęśliwém rozwiązaniu księżny Klotyldy.

Jenerał Cialdini nie uda się w nadzwyczajném poselstwie do Petersburga, obecność jego w Turynie dała powód do téj pogłoski, lecz waleczny wódz musi zwiedzić wody Vaudier dla uleczenia dawnéj rany, która co chwila grozi nowém zaognieniem.

W niepewności wyboru, krąży mnóstwo domysłów. Imiona panów Minghetti (o którym twierdzą, że zupełnie zespolił się z gabinetem), Borromeo i Alfieri, są wymawiane, lecz dotąd niema w tém nic pewnego. Niezapomniano i o baronie Ricasoli, bo wiadomo, że znaczna część powodzenia dyplomatycznego, należy się jego staraniom. P. Ricasoli podczas świeżéj swojéj podróży po Niemczech, kilka dni przepędził w Berlinie, gdzie hr. de Launay ułatwił mu osobiste poznajomienie się z najpiérwszymi mężami stanu pruskimi. Cokolwiek bądź, rząd przywiązuje wielką wagę do poselstwa do Rossji, ma ono być bardzo świetne.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa, wice-hrabia Carreira będzie przedstawiał króla portugalskiego i w zastępstwie spełni obrzędy ślubne z królewną Marją-Pią.

Mówią, że deputacje senatu i izby poselskiéj, które składały powinszowania narodu młodziuchnéj córce Wiktora-Emmanuela, podziwiali wdzięk i prostotę odpowiedzi narzeczonéj.

Junta municypalna turyńska, na wniesienie syndyka margr. E. Luserne de Rora, uchwaliła złożyć przyszłéj królowéj portugalskiéj upominki godne jéj rodzinnego miasta; między innemi album, dzieło najzawołańszych artystów stolicy. Rzeczywiście radość domu królewskiego, jest radością narodową; wszystkie witryny zapełnione są wizerunkami don Luiza i Marji-Pii.

Wczorajsze posiedzenie izby poselskiéj będzie miało wielki rozgłos w Europie. P. Petrucelli della Gattina, którego pozorne dziwactwa są okupione rozległą nauką, głębokością poglądów i szczególną bystrością umysłu, długo mówił o potrzebie zobowiązania duchowieństwa do uległości prawom krajowym. P. Zanardelli, poseł z Brescia, który po nim wszedł na mównicę, wybornie rozwinął potrzebę małżeństwa cywilnego. Mowa jego z uszanowaniem słuchana aż do końca, wywołała głośne oklaski. Ta mowa, należy jéj oddać sprawiedliwość, była bez wątpienia jedną z najpiękniejszych i najlepiéj wypowiedzianych, jakie od dawna już słyszano w izbie. Minister Conforti streściwszy w niewielu słowach dzieje przeciwdziałania klerykalnego we Włoszech, przyrzekł wkrótce wnieść na izbę projekt do prawa tyczącego się przedmiotów wyłożonych przez pp. Petrucelli i Zanardelli. Wiadomość o kongresie panujących wyzutych z tronów, mającym odbyć się w Bawarji, pod przewodnictwem cesarza austrjackiego i stanowić niejako dodatek do soboru rzymskiego i zjazdu legitymistów w Lucernie, potrzebuje jeszcze potwierdzenia. Zresztą nie byłoby w tém nic dziwnego.

Królewicze włoscy zostali wybornie przyjęci w Neapolu.

— Piszą z Wenecji d. 19 lipca, do dziennika wiedeńskiego Prasa:

Wiadomość o blizkiém ogłoszeniu statutu prowincjonalnego dla królestwa lombardzko-weneckiego, nabiera coraz więcéj wiary i nikt tu nie wątpi, że sejm królestwa zostanie spółcześnie zwołany z innemi sejmami monarchji. Zdaje się być rzeczą prawdopodobną, że statut odpowie słusznym nadziejom, bo przy jego redakcji radzono się doświadczonych patrjotów, obeznanych z obyczajami i potrzebami kraju, miano też na względzie duch narodowy i miłe ludowi instytucje. Mówią, że kongregacja centralna zostanie rozwiązaną i zastąpioną przez sejm; co do kongregacij prowincjonalnych, bardzo miłych krajowi, będą one utrzymane i nie przestaną działać jako władze samorządu prowincjonalnego obok delegacji.

Komitet centralny w wydanéj do Wenecjanów odezwie zapowiada blizkie ogłoszenie statutu, lecz ostrzega aby niebrać udziału w wyborach posłów na sejm i do rady cesarstwa, tudzież aby stawić silny bierny opór działaniom rządu. Przytaczamy tu wybitne miejsce téj odezwy własnemi jéj wyrazami: „Nie powinniście nic przyjmować od rządu austrjackiego, choćby jego dary były najponętniejsze, choćby zdawały się najpożyteczniejszemi, bo w każdym razie niedługo one potrwają. Pomnijcie, że Wiktor-Emmanuel jest naszym prawym królem i że od niego tylko powinniście oczekiwać polepszenia waszéj doli. Nie przyjmujcie nic od Austrji, Wiktor-Emmanuel jest naszym prawym królem, takie powinno być nasze hasło.“

— Turyn 22 lipca. Ludzie myślący we Francji lękają się, aby z powodu sprawy rzymskiéj ruch włoski nie wziął góry nad rządem, jeżeli na rozwiązanie zbyt długo czekać przyjdzie. Być może, że ci ludzie mają słuszność; niepodobna stać ciągle pod bronią i mieć z jednéj strony zbójców, z drugiéj szaleńców ciągle grożących, że rzucą się choćby na Francuzów. To ciągłe opędzanie się niespodzianym niebezpieczeństwom, ta bezowocna walka, pochłania całą baczność rządu i odwraca jego siły od prac nad urządzeniem wewnętrzném.

Gdyby rewolucja wybuchnęła w Rzymie i Garibaldi pośpieszył na jéj wsparcie, możnaby ściśle mówiąc utopić ją we krwi i odeprzeć tego, któryby jéj pośpieszył na pomoc, lecz jakież wówczas byłyby następstwa moralne? Francja zamieniłaby się w nieprzyjaciółkę, Włochy byłyby więcéj niż kiedykolwiek zawichrzone, a papież straciłby nietylko swą władzę świecką, ale i władzę duchowną.

Lud nie zwykł rozróżniać, rzekłby, że krew była przelana przez dwór rzymski i jego rząd; że religja sprowadza tylko nieszczęścia; wówczas położenie Francji w Rzymie stałoby się fałszywém i niemożliwém. Przy najumiarkowańszém nawet ocenieniu polityki cesarza Napoleona względem Rzymu, przy zostawieniu szerokiego pola wymaganiom jego stanowiska, jego zobowiązań i względów czysto francuzkich, niepodobna nie zadumać się nad tém czego dziś wymaga istotne dobro Francji. Mówimy dziś, bo może wczoraj było inaczéj, może przewodniczył inny porządek rzeczy.

Czego żąda Napoleon III od Włoch? Pomińmy uczucia, mówmy jedynie o rozumie i przyczynach państwa. Żąda on, ponieważ wypadki wpędziły go na drogę, popchnęły ku celowi, ktorego może sam sobie niezakreślił, ku celowi jednoty, musi więc teraz po woli lub niewoli dokończyć rozpoczęte dzieło i wyciągnąć z niego najwięcéj korzyści dla spełnienia swych zamiarów. Uważajcie jak chcecie przymierze, serdeczną zgodę, dobre porozumienie Włoch z Francją i Rossją, a zawsze traficie do tego, że chodzi o ostatnie rozdarcie traktatów wiedeńskich. Niewiadomo tylko, czy ten rozgłośny szpargał ma być spalony w Konstantynopolu, na brzegach Renu, lub w Wenecji.

To tylko pewna, że przymierze musi dziś być rzeczy-

nie może, dopóki Włochy, wistém, a rzeczywistém …ich z papieżem, służących za uwolnione od kłopotów …rzenia, będą mogły wyprowadzić pozór wewnętrznego … Jakąż korzyść odniesie Napoleon 300,000 ludzi w …lego, które dostarczyć mu powinno z przymierza wł… przeciw Austrji, jeżeli w chwili walki przedniéj straż… niedostatecznie uzbrojone i miotane we- znajdzie Wło… wichrzeniami? Niech więc cesarz bądź co wnętrznemi… …ci rządowi włoskiemu swobodę działania na bądź pow… jeżeli pragnie zadość uczynić przy ich pomocy, zewnąt… rozle…ejszym widokom Francji.

Turyn 23 lipca. Margrabia Cezar Alfieri wymówił …ę od poselstwa do Petersburga, król więc wrócił do swego dawniejszego zamiaru poruczyć ją wojskowemu i mianował posłem jenerała Hektora Gerbaix de Sonnaz, kawalera najwyższego orderu Annuncjaty. P. de Sonnaz jest walecznym żołnierzem państwa; w czasie wojny włoskiéj 1848, odznaczył się męztwem; bitwa pod Wolta była jedną z najkrwawszych; miał on wówczas pod rozkazami swojemi brygadę sabaudzką dowodzoną przez książęcia Genui, brata dziś panującego króla. Jen. de Sonnaz w ostatnich czasach dowodził 5-m korpusem wojska we Florencji i był gubernatorem zakładu Inwalidów w Poggio-Reale.

Brat jego, piastujący wysoki urząd dworski, był niegdyś szambelanem książęcia Kamilla Borgese, gubernatorem Piemontu za piérwszego cesarstwa i ojcem chrzestnym hrabiego Kamilla Cavour. Dzielny półkownik jazdy, który dowodził świetném natarciem pod Montebello, w czasie ostatniéj wojny, jest synowcem jenerała Hektora.

Kiedy Sabaudja ustąpioną została Francji, jen. de Sonnaz wolał opuścić rodzinną krainę, niż rozstać się z królem Wiktorem Emmanuelem. Gniazdem domu Sonnaz jest Thonon.

Jenerałowi de Sonnaz towarzyszyć będzie starszy syn jego, półkownik jeneralnego sztabu jenerała Cialdini; jest to jeden z najlepszych oficerów wojska włoskiego.

Rozprawy w izbie poselskiéj z powodu interpellacji pana Petrucelli, były bezbarwne. P. Petrucelli cofnął się wstecz za daleko; począwszy od pokoju utrechtskiego, męczył dzieje, aby wypowiedziały to, czego nigdy nie mogły i niechciały powiedzieć. Wynurzył dość cudackie zdanie o przymierzach, jakich nowe królestwo włoskie szukać powinno. Radzi on być dobrze z Napoleonem, lecz nie zapędzać się w oznakach przyjaźni; bo jeśli ten mąż tajemniczy i wyroczny zniknie, mieć wówczas będziemy przeciw sobie nowy rząd jaki owładnie Francją; prawdziwą sprzymierzenką Włoch jest Anglja. Dla pozostania z nią w najściślejszych stosunkach, należy wszystko poświęcić, bo Anglja nieprzyjazna Włochom, zbombarduje Palermo, Neapol, Genuę, Liwurno, Ankonę i t. d. i t. d.

To dziwne rozumowanie samo siebie zbija. Właśnie, że Napoleon jest jedynym naczelnikiem dynastji panującéj we Francji, który dopomógł Włochom dla dobra Włoch, ponieważ Burbonowie, Orleanowie, republikanie różowi, jak Lamartine, republikanie czerwoni, jak Polignac, Thiers, Odilon-Barrot, Cavaignac, ograniczyli się tylko radami i wsparciem nieruchomego wojska u podnóża Alp, tymczasem Napoleon rozgromił Austrjaków pod Magenta i Solferino; Włochy więc powinny najściśléj trzymać się tego męża, będącego ich opatrznością. P. Petrucelli ulega wpływom najsprzeczniejszych wyobrażeń o Napoleonie III; nie może on stanowczo wybrać między nim, który przedstawia naprawcę niesprawiedliwości traktatów 1815-go, a Garibaldim, wyobrazicielem rewolucji powszechnéj, mścicielki arystokratycznéj i klerykalnéj reakcji.

Jenerał Durando odpowiedział, a jeżeli w téj odpowiedzi nie jaśniała wymowa hr. Cavour, powiewał z niéj duch uczciwéj i rozumnéj polityki, która wielce podobała się izbie znużonéj od kilku dni przez wyskoki samorodnych polityków. Jenerał Durando sprawiedliwie zauważał, że Włochy służyć powinny za pośredniczkę pokoju między Wschodem i Zachodem; że głównym ich celem winno być usiłowanie utrzymania zgody między wielkiemi wyzwolonemi państwami, a szczególniéj między Francją i Anglją; że spełnią to posłannictwo z odwagą i poświęceniem. Izba przyjęła tę mowę szczeremi oklaskami, właśnie dla tego, że była pełną prawdy.

Jen. de Sonnaz wyjeżdża 25-go bież. miesiąca do Petersburga; towarzyszyć mu będą: jego syn, margr. Sommariva d'Aix, którego matka jest Rossjanką z domu Buturlin, sekretarz poselstwa Bruxelli i margr. Arconati, który niedawno wrócił z długiéj podróży po Egipcie, razem z margr. Ejnardem de Cavour, synowcem sławnego ministra.

Francja.

Paryż 21-go lipca. Mówią o pośrednictwie, z jakiém odezwała się rzeczpospolita Chilijska między Francją i Meksykiem. Niewiadomo czy ta wieść jest prawdziwą, ale to pewna, że przyjacielskie przełożenie Chili, jest niewczesne i niema najmniejszego podobieństwa żeby było przyjęte. Upojenie, w jakie wprawił Meksykanów odpór od Puebla, i moralna powinność w jakiéj znalazła się Francja względem saméj siebie, w obec własnego wojska i świata, wzięcia świetnego odwetu, niepozwalają w téj chwili myśleć o układzie.

Jen. Forrey, który był w Vichy dla wzięcia ustnych instrukcij od cesarza, odpłynie między 25-m a 30-m lipca; wszystkie posiłki będą już w drodze około dnia 15 sierpnia. Czas nagli, niech przybywają, bo wojsko jest nieczynne i zachowuje tylko stanowisko odporne; wszakże duch jego nieupada, zuawy, strzelcy piesi, okopani i zabarykudowani w Orizaba, urządzili widowiska w starym miejskim teatrze. Wojsko wié też dobrze, że liczyć niepowinno na stronnictwo zachowawcze, które przyrzekło swe wsparcie; wié że musi samo wszystko zrobić.

Niezbywa na rozmaitego rodzaju pogłoskach, jak naprzykład, że Cesarz Aleksander II ma widzieć się z Napoleonem III w zamku Bruhl, w prowincji nadreńskiéj, że ściślejsze przymierze ma połączyć Rossję, Francję, Prusy i Włochy z jednéj, a Anglję, Austrję i Turcję z drugiéj strony; dla rozstrzygnienia sprawy wschodniéj.

— Cesarz i król Wiktor-Emmanuel, codzień zapytują przez telegraf o stan zdrowia księżny Klotyldy i nowonarodzonego jéj syna. Chrzest odbędzie się natychmiast po powrócie naj. państwa do Paryża; spodziewają się, że i król Wiktor-Emmanuel przybędzie na ten obrząd.

Z powodu narodzenia syna książęcia Napoleona, dzienniki podały następne szczegóły o księdze stanu cywilnego cesarskiego domu. Jest to wielki foliant oprawny w czerwony aksamit, z ozdobami po rogach wielkiéj prostoty; we środku znajduje się głoska N. Sporządzoną ta księga została w 1806 roku; wpisano do niéj najprzód przybranie za syna przez Napoleona I książęcia Eugenjusza Beauharnais, podówczas wice-króla włoskiego. Drugim aktem, podobnież w roku 1806 zapisanym, jest przybranie za córkę księżniczki Stefanji Beauharnais, zmarłéj w roku przeszłym wielkiéj księżny badeńskiéj, synowicy cesarzowéj Józefiny. Następują potém: metryka ślubna cesarza Napoleona 1-go, liczne metryki urodzenia książąt rodziny i nakoniec metryka urodzenia króla rzymskiego, która zamyka szereg aktów wpisanych pod panowaniem piérwszego cesarza. Ta księga powierzona była straży hrabiego Regnault de Saint-Jean-d'Angely, ministra, radcy stanu, sekretarza rodziny cesarskiéj. Do niego pod piérwszém cesarstwem, jak dziś pod drugiém, do ministra stanu, należało spisywanie protokołów tyczących się ważnych zdarzeń rodziny Napoleonów. Po upadku piérwszego cesarstwa, hr. Regnault de Saint Jean-d'Angely ocalił od zatraty tę szacowną księgę, która po jego śmierci pozostała w ręku jego wdowy hrabiny Regnault, a ta złożyła ją Ludwikowi-Napoleonowi, kiedy głosowanie powszechne wyniosło go na tron cesarski. W téj więc saméj księdze zapisują się teraz przez ministra stanu akta rodziny cesarskiéj. Znajdują się w niéj: metryka ślubna Napoleona III-go; metryka ślubna księżny Marji-Klotyldy; metryka narodzenia następcy tronu; metryka zgonu książęcia Hieronima, a od piątku metryka narodzenia książęcia Napoleona (Wiktora-Hieronima-Fryderyka), syna książęcia Napoleona i księżny Marji-Klotyldy.

Paryż 22 lipca. Rozeszła się tu wieść o zbiorowéj nocie, podanéj przez Rossję i Francję z powodu sprawy belgradzkiéj, żądającéj zwołania kongresu dla załatwienia sprawy wschodniéj. Ten krok niemiałby nic zadziwiającego; już książę Gorczakow w początkach 1859 roku, zwracał uwagę Europy na położenie chrześcjan na Wschodzie i na łamanie traktatu paryzkiego przez rząd turecki. Wojna włoska i dalsze jéj następstwa, były przyczyną zaniechania tego przedmiotu, dziś więc kiedy zadanie włoskie, choć tymczasowo jest załatwione, słusznie byłoby wytoczyć znowu w drodze dyplomatycznéj sprawę wschodnią.

Paryż 23 lipca. Powszechnie tu sądzą, że gabinet francuzki zajmie się teraz przyznaniem królestwa włoskiego przez Hiszpanję. To państwo konstytucyjne, nie może oddzielać się od innych i należeć dłużéj do mniejszości, coraz bezsilniejszéj.

Włochy niemogą żądać w Madrycie przyznania, Hiszpanja piérwsza nie oświadczy swéj gotowości w téj mierze, cesarz więc wystąpi tu jak pośrednik. Główną trudnością będzie zadanie rzymskie. Hiszpanja, chociaż konstytucyjna, a obowiązana sprzyjać rządowi włoskiemu, jest przecież państwem głęboko katolickiém; lecz niespodziewane jakie zdarzenie może pogodzić te sprzeczności.

Piszą z Neapolu, że kiedy królewicze zawijali do portu neapolitańskiego i mijali okręt kupiecki grecki Aryan, cała załoga zgromadzona na pokładzie wołała: „niech żyje przyszły władca Włoch, niech żyje Amedeusz, król Grecji!“

Dziennikarstwo austrjackie rozpoczęło silną walkę z powodu przyznania królestwa włoskiego przez Rossję i Prusy. Wschodnio-niemiecka Poczta wywija przed Prusami widmem wcielenia do Francji prowincij Nadreńskich i twierdzi, że rząd pruski uznając Włochy, sam to wcielenie uprawnił.

Dziennik austrjacki czyni najfałszywsze zastosowanie; nieosięgnie on swego celu, nieobudzi w sercach Prusaków żalu dokonanego kroku. Nim Francja mogłaby pomyśleć o wcieleniu prowincij nadreńskich, musiałaby być wprzódy pewną przyzwolenia na to ludności. Owoż nic niedowodzi, aby na lewym brzegu Renu panował duch francuzki, prócz w sercach niektórych rozbitków sławnego wielkiego wojska, ozdobionych medalami świętéj Heleny. Młode pokolenie niema żadnéj pobudki zostać francuzkiém; cieszy się ono wyzwolonemi instytucjami, a posiada zarząd mniéj scentralizowany niż we Francji. Wiadomości wewnętrzne, niepodają nic wybitnego; najgłębsza spokojność panuje w całym kraju. Z Meksyku podobnież żadne nowe wiadomości nienadeszły; należy spodziewać się, że posiłki nie przybędą zapóźno.

Ogłoszony dziś z rana w *Monitorze* biuletyn księżnie Klotyldzie, nabawił Paryż pewnéj niespokojności; bo księżna dla swych wysokich przymiotów jest powszechnie bardzo kochaną. Na wieść o objawach zapalnych i użyciu pijawek, lękano się niebezpieczeństwa, lecz ogłoszony przez wieczorne dzienniki biuletyn uspokoił powszechność, która z największém współczuciem dowiaduje się o postępach wyzdrowienia dostojnéj położnicy.

— Wczoraj cesarzowa po odbytéj pod swém przewodnictwem radzie ministrów, przyjechała z Saint-Cloud do Palais-Royal, dla odwiedzenia znowu księżny Klotyldy.

Dnia 22-go o godzinie 11-éj z rana śmiertelne szczątki książęcia Hieronima, złożone tymczasowo w sklepie kościoła Inwalidów, przeniesiono do wspaniałego grobowca, który książę Napoleon rozkazał wznieść dla swego ojca w kaplicy św. Hieronima, tuż obok grobowca cesarza Napoleona I-go. Ksiądz Gambier, proboszcz inwalidów błogosławił. Obrząd był zupełnie domowy, przy obecności książęcia Napoleona, urzędników jego domu i sztabu hotelu inwalidów.

W urzędowéj części Monitora umieszczony został budżet na r. 1863-ci. Rozchody wynoszą 1,721,581,677 fr.

Dochody	1,729,941,118 fr.
Przewyżka dochodów	8,360,641 fr.

Paryż 24 lipca. Wielką nowiną ogłoszoną przez dzisiejsze wieczorne dzienniki, jest to, że dwie fregaty wojenne i wiele mniejszych statków nagle opuściły Tulon i udały się do Civita-Vecchia, w zamiarze przeszkodzenia wszelkiemu zamachowi wylądowania. Dziennik Ojczyzna idzie daléj, bo w krótkiém ostrzeżeniu mającém pozór urzędowego, oznajmuje, że Garibaldi na czele 6,000 ochotników postanowił wysiąść na brzegach państwa rzymskiego.

Niepodobna temu wierzyć; jacyż zdradliwi doradcy mogliby popchnąć Garibaldiego na krok tego rodzaju? Wprawdzie jenerał ma wyobraźnię zapalną; wprawdzie cierpliwość jego często omdlewa, ale najprostsze zastanowienie się powinnoby odsłonić przed nim, że zgubne następstwa podobnego zamachu, zachwiałyby stanowisko Włoch w obec cesarza i Europy.

Godzi się więc spodziewać, że wysłanie tych okrętów przez ministra marynarki, jest tylko środkiem przezorności i postrachu. Prawdopodobna, że i rząd włoski także wyprawi siłę morską w tę stronę. Jeżeli to nastąpi, jeśliby zwłaszcza ziściły się obawy Garibaldistowskiego zamachu, świat ujrzałby ciekawy widok obrony brzegów papieskich przez rząd włoski.

Krążą tu głuche wieści o ważnych wypadkach w Chinach; dała do nich powód wątpliwa odpowiedź w izbie gmin, udzielona przez sekretarza stanu spraw indyjskich pana C. Wood; lecz dzienniki i urzędowe i poufne zupełnie o Chinach milczą.

— Dziennik Ojczyzna daje następne wiadomości o traktacie podpisanym w Saigon między Francją i rządem annamskim: Cesarz annamski obowiązuje się zapłacić wynagrodzenie wydatków wojennych w ilości 25-ciu miljonów franków.

Ustępuje Francji kraj znany pod nazwą Niższéj Kochinchiny, składający się z 6-ciu największych i najpiękniejszych prowincij cesarstwa.

Upoważnia wyznawanie religji chrześcjańskiéj w całéj obszerności państw swoich i ponawia wszelkie przywileje udzielone chrześcjanom przez cesarza Gia-Laong od roku 1778 do 1802-go.

Handlowi francuskiemu zapewnia bardzo ważne korzyści.

Upoważnia rząd francuzki do utrzymywania w Hué przy cesarzu Tu-Duc i jego następcach ciągłego przedstawiciela.

Dozwala Francuzom posiadać i nabywać ziemie i domy na całéj przestrzeni cesarstwa annamskiego.

Paryż 25 lipca. Dziennikarstwo madryckie poczyna poważnie roztrząsać możliwość przyznania królestwa włoskiego przez Hiszpanję. Jest to już krok niemały. Dziennik Epoca, poufny organ gabinetu, śmiało otworzył ogień; obudziło to nadzieje, lecz na nieszczęście dzienniki klerykalne odpowiedziały nadzwyczaj żwawo i gabinet nieco się zatrwożył. Epoca musiała głos zniżyć; niema wątpliwości, że zapala się walka namiętna, w któréj wszystkie stronnictwa wystąpią. Rzeczywiście uznanie Włoch przez Hiszpanję, nietylko jest dla niéj zadaniem politycznem i dyplomatyczném, ale nadto religijném, tego zaś rodzaju zadania bywają najtwardsze. W umyśle królowéj jest to jeszcze zadaniem rodzinném i niełatwo ją będzie skłonić do podpisania umowy wyzuwającéj z tronu ostatnich Burbonów.

Mimo to wszystko, jednak ten krok jest nieuchronny; ale czekać należy dopóki sprawa nie przebiegnie całego swego obrótu. Dziś, kiedy Włochy są przyznane przez wielkie mocarstwa, mogą one bez niecierpliwości czekać dopóki Hiszpanja nie pojdzie za ogólnym przykładem.

Zdaje się nakoniec że konferencje w Konstantynopolu w celu załatwienia, choć tymczasowo, głównych trudności wschodnich dojdą do skutku; jak równie że Austrja zgodziła się na to, aby pełnomocnik włoski na nich zasiadał, zastrzegając tylko, że to jéj przyzwolenie w niczém nie zobowiąże Austrji do uznania królestwa włoskiego. Bardzo jest podobném do prawdy, że Anglja i Prusy przyłączą się do Francji i Rossji w rzeczy otrzymania rękojmi dla chrześcjan, a mianowicie dla Serbów, Austrja i Porta koniecznie muszą pojść za większością.

Paryż 24 lipca. Cesarzowa przyjechała dziś o godzinie 5-éj po południu odwiedzić księżnę Marję-Klotyldę i zabawiła całą godzinę przy księżnéj, któréj stan zdrowia jest bardzo zaspokajający.

Anglja.

Londyn 24 lipca. Królowa ma dziś po południu przybyć z Osborne do zamku windsorskiego i wyjechać we wtorek dnia 22-go wieczorem do Balmoral. Po spędzeniu kilku tygodni w tym zamku, najjaś. pani uda się do Niemiec. Sir Karol Wood, sekretarz stanu spraw indyjskich znajdować się będzie przy osobie królewskiéj w Szkocji, hr. zaś Russell ma jéj towarzyszyć w podróży na ląd stały. Przed odjazdem z Osborne, królowa w sobotę odbyła tajną radę, na któréj znajdowali się hr. Granville, książę Argylle i lord Stanley z Alderney. Hr. Granville został w Osborne po radzie.

Na radzie sobotniéj, ministrowie roztrząsali środki mające się podać parlamentowi, udzielenia pomocy obwodom wyrobów bawełnicznych. Wezwany został p. Farral, komisarz specjalny, wysłany do tych obwodów przez dyrekcję wsparcia publicznego, aby dostarczył radzie wszelkich potrzebnych wiadomości. Lubo nędza w tych obwodach jest wielka, nie-wyczerpała jednak wszystkich zasobów przeznaczonych po parafjach na wsparcie ubogich; ale z każdym dniem ta nędza przybiera większe rozmiary i to pewna, że po zamknięciu parlamentu trzeba będzie wynaleźć jakiś sposób, dla zmniejszenia jéj zgubnych następstw. Domyślają się, że dyrekcja wspomożenia publicznego, w któréj prezyduje jeden z członków gabinetu, p. C. Williers, zostanie upoważnioną przez sankcję rady tajnéj władzą dostarczenia parafjom środków dostania pieniędzy bądź przez pożyczkę, bądź przez podwyższenie taksy ubogich w stosunku wskazanym przez okoliczności. Rzeczą jest prawdopodobną, że w piérwszém zdarzeniu, skarb upoważniony będzie do wypuszczenia bonów w sposobie pożyczki.

Tymczasem wielcy właściciele ziemscy i naczelnicy wielkich przędzalni bawełny w Lancastershire, znowu zebrali się w przeszłą sobotę w hotelu hrabiego Ellesmere, pod przewodnictwem hrabiego Derby. Zgodzono się, że już nadszedł czas odwołania się do dobroczynności i miłosierdzia prywatnego; w kilka chwil około 30-tu obecnych osób złożyło summę więcéj niż 10,000 f. szterl. Hr. Derby i hr. Elesmery, dali po 1,000 funt. Hr. Derby radził, aby ci, którzy podpiszą się na summy większe, mogli wnosić je częściami.

Sposób poważny w jakim lord Palmerston wystąpił przeciw przyjęciu wniesienia pana Mindsay, o przyznanie rzeczypospolitéj oderwańców, sprawił powszechne zadowolenie. Pod względem stosunków ze Stanami Zjednoczonemi, kraj położył zupełną ufność w gabinecie. Jakkolwiek, podług prawa narodów byłoby łatwém usprawiedliwić przyznanie Stanów Południowych, nieprzyzwoitości i niebezpieczeństwa podobnéj polityki, niezmiernie przewyższają w mniemaniu powszechném korzyści, jakieby stąd wyniknąć mogły. Każdy to rozumie, że samo przyznanie, nieotworzyłoby portów, skąd wywozi się bawełna; do takiego zaś przyznania, któreby pociągało za sobą przymierze z oderwańcami i wojnę ze związkowymi, naród niema najmniejszéj ochoty. Polega on więc zupełnie na gabinecie w czuwaniu nad wypadkami i wyciągnieniu z nich najlepszych możliwych korzyści.

Na przekorę wszelkim usiłowaniom ukrycia skutków 6-ciu dniowéj bitwy pod Richmond, poczytywaną jest ona za szereg porażek, poniesionych przez wojska związkowe. Rząd washingtoński, dla tém prędszego zgromadzenia 300 tysięcy ludzi, których zaciąg został nakazany, wyznaczył po 40 dollarów czyli po 8 funtów szterl. zachęty dla każdego popisowego; zebranie więc tych trzystu tysięcy świeżego wojska, pociągnie nowy wypadek 11,700,000 dollarów. Śmierć lorda Jerzego Beresford, arcy-biskupa w Armagh i prymasa irlandzkiego anglikańskiego kościoła, poda lordowi Palmerstonowi sposobność postawienia na czele wyznania panującego w Irlandji, męża zasad wyzwolonych. Zmarły arcy-biskup pobierał rocznego dochodu 12,000 f. szterl. (przeszło 72,000 rubli srebr.) Nowe prawodawstwo zmniejszyło płacę arcy-biskupa do nierównie rozsądniejszych rozmiarów.

Londyn 23 lipca. Królowa wyjechała z książęciem Walji i młodszemi dziećmi dziś wieczorem do Balmoral. Zabawi tam przez miesiąc, następnie wróci do Windsor, a potém pojedzie do Niemiec.

Przed wyjazdem do Szkocji, książę Walji był w Londynie dziś z rana; odwiedził książęcia Oranji i wielkiego książęcia sasko-wejmarskiego. Wielki książę meklenburgsko-strelicki, małżonek księżnicki Augusty de Cambridge, znajduje się także teraz w Anglji w odwiedzinach u księżny Cambridge wdowy.

Wszystkie uchwały pieniężne dla korony, żądane i otrzymane w ciągu teraźniejszego parlamentu, mają być złączone w jeden bil rocznego uposażenia i w tym kształcie przedstawione izbie gmin. Bill uposażenia bywa zwykle ostatnią czynnością; potrzeba około 10-ciu dni, aby przeszedł w obu izbach parlamentu.

Jednak tegoroczne posiedzenia muszą, nawet po przejściu bilu, przeciągnąć się na dni kilka, z powodu nadzwyczaj ważnego przełożenia pana Wiliers wytoczonego na izbę gmin, w rzeczy udzielenia wsparcia obwodom rękodzielnym angielskim, dotkniętym przez nędzę. Na ten raz środek rozciąga się tylko na hrabstwa lankasterskie i chesterskie. Zawadą projektu rządowego, jest dawne prawo, uchwalone pod panowaniem królowéj Elżbiety, w moc którego jeśli jaka parafja lub obwód wyczerpie własne środki, na zaradzenie niedostatkowi ubogich, wówczas ma prawo wzywać do uczęstnictwa we wsparciu parafie lub obwody ościenne i tak do nieskończoności w całym kraju. Wniesienie pana Wiliers było najlepiéj przyjęte przez izbę gmin, lecz po obwodach rękodzielnych sprawi mniéj dobre wrażenie; spodziewano się bowiem, że wolno będzie parafjom zaciągać pożyczki z oparciem ich bezpieczeństwa na tak zwanym podatku na ubogich. Przyszłe dwa tygodnie izba lordów poświęci na przejrzenie wielkiéj liczby billów wszelkiego rodzaju, nadesłanych z izby gmin dla nadania im mocy praw obowiązujących. Niemożna więc jeszcze z pewnością oznaczyć dnia odroczenia parlamentu; przypadnie on najdaléj około 8-go sierpnia.

Dotąd młodzież w wydziale dyplomatycznym angielskim służyła bezpłatnie; w przeszły poniedziałek, to jest dnia 21 lipca, izba gmin uchwaliła potrzebne pieniądze na wyznaczenie stałéj płacy. Zmiana jaka zaszła w składzie ciała dyplomatycznego angielskiego, uczyniła to niezbędném. Dawniéj zawód dyplomatyczny był prawie wyłącznie dostępny dla saméj społeczności arystokratycznéj. Dziś jest inaczéj, w skutek wymagania egzaminów bardzo ścisłych i wielostronnych od kandydatów, młodzież arystokratyczna zraziła się od tego rodzaju służby rządowéj. Odmowa rządu angielskiego udzielenia przywileju na założenie w Irlandji rzymsko-katolickiego uniwersytetu, dała powód do wielkiego objawu ludowego w Dublinie z powodu położenia kamienia węgielnego na tego rodzaju zakład, który obywatele chcą otworzyć bez przywileju królewskiego. Ogromna procesja, złożona prawie wyłącznie z najuboższéj klassy ludności, przeciągała po ulicach dublińskich. Nazajutrz odbył się meeting w celu zawiązania nowego stowarzyszenia katolickiego, oraz urządzenia konstytucyjnie ludu irlandzkiego, dla otrzymania naprawy krzywd cywilnych i religijnych. Mało osób używających jakiegokolwiek politycznego wpływu, znajdowało się na tém zebraniu i według wszelkiego podobieństwa do prawdy, zamierzane stowarzyszenie niedojdzie do skutku.

Podług listów nadesłanych ze Stanów Zjednoczonych, a pochodzących od osób bezstronnych, nowy zaciąg do wojska związkowego nieobiecuje zupełnego powodzenia.

Kongres bardzo niechętnie upoważnił skarb do wypuszczenia drobnych biletów, jedno, dwu i trzy dollarowych, do wysokości 6-ciu miljonów dollarów. Mieszkańcy Stanów Zjednoczonych nieprzywykli do pieniędzy papierowych; wszakże w niedostatku zdawkowéj monety, tudzież we wzrastającém wycofaniu z obiegu złota i srebra, uczyniły ten środek niezbędnym. Kongres już chciał odroczyć się i zostawić na prezydencie i jego gabinecie straszliwą odpowiedzialność obecnego stanu rzeczy.

Austrja.

Wiedeń, 16 lipca. Czytamy w „Dzienniku Frankfurckim“:

„Kanclerz nadworny węgierski rozwodzi się z żalami na pana Schmerling i jego dzienniki; piérwszy bowiem przez swoje mowy, a drugie przez swe artykuły niweczą wszelkie podejmowane przezeń starania około pojednania umysłów w Węgrzech. Bardzo być może, że hrabiowie Forgach i Palffy sami oddają się złudzeniom; bo rzecz pewna, że w Węgrzech trudno znaleźć choćby dwadzieścia tylko osób bezwarunkowo przychylnych planom rządu austrjackiego. Wychodźtwo codzień rozwija się na szersze rozmiary, chociaż kraj pozornie jest spokojny. W Wiedniu dobrze jest znany stan umysłów, ale nikt nie ma odwagi stanowczo przystąpić do działania, a przytém zbywa na jednostajności przekonań, co właśnie czynićby należało.“

W tymże dzienniku znajdujemy następny list pisany dnia 17 lipca:

„Po wzburzeniu umysłów, wywołaném na dzisiejszém posiedzeniu przez wywód budżetu 1863, niepodobna było oczekiwać ze strony posłów dostatecznéj uwagi w dalszym ciągu przerwanych przed kilku dniami rozpraw nad potrzebą zagłosowania zasobów pieniężnych i rękojmi procentu przez skarb. Jakoż posiedzenie dzisiejsze wlokło się bardzo leniwo. Głównie występowali pp. Winterstein i Putzer, którzy wniesienie pana Schindler przyprowadzili do właściwych mu rozmiarów, lecz za to rozmowy w korytarzach były tém żwawsze, nawięcéj zaś mówił pan Schmerling.

„Rozprawy rady cesarstwa niedoprowadziły więc do żadnego wypadku; o godzinie więc szóstéj wieczorem zebrała się znaczna liczba posłów w wielkiéj sali zbrojowni, dla poufnych narad nad porządkiem, jakiego trzymać się należało w rozbiorze budżetu. Przewodniczył na tém posiedzeniu doktor Wachter, jako najstarszy wiekiem. Z początku rzecz toczyła się o to: czy należało natychmiast przystąpić do budżetu 1863, lub czy lepiéj odroczyć to do czterech lub sześciu tygodni? Owoż, ponieważ prace tyczące się budżetu 1862 jeszcze dalekiemi są od ukończenia, to postanowienie wyrównywałoby odkładowi rozbioru budżetu 1863 do 1-go października. Po naradach przez niejaki czas, stanęło na tém, żeby nic nie wyrzec w téj mierze, dopóki izba nieukończy prac swoich nad rokiem skarbowym 1862, co według jednych załatwić się może we dwa tygodnie, a według innych ledwie w ciągu miesiąca.

„Prócz tego postanowiono wyznaczyć w saméj izbie komissję z 9-ciu członków dla wynalezienia trybu rozpraw, jaki p zyjąć należy co do wywodu rządowego o budżecie. Tak samo postąpiono i w roku przeszłym i z małemi wyjątkami wyznaczeni będą przeszłoroczni członkowie. Wszakże już teraz zgodzono się na szczegóły przełożeń, na które komissja głównie baczyć powinna:

1-sze. Mianowanie nowéj komissji skarbowéj dla roztrząśnienia wstępnego wywodu budżetu 1863.

2-gie. Rzeczona komissja składać się będzie najwięcéj ze dwudziestu czterech członków.

3-cie. Sprawozdawcy wybrani przez komissję mają składać swe prace wprost izbie.

4-te. Nowa komissja powinna natychmiast rozpocząć roboty współcześnie z rozbiorem budżetu 1862.

— Czytamy w „Korrespondencji Szarfa“ z Wiednia pod dniem 20 lipca:

„Nowy komitet wybrany dla wstępnéj obrady nad trybem rozbioru budżetu 1863, odbył dziś piérwsze posiedzenie pod przewodnictwem pana von Kasner, wiceprezesa izby. Dziś dopiéro roztrząsano to zasadnicze pytanie: czy należy na obecnym sejmie przystąpić lub nie do rozbioru przedstawionego izbie budżetu. Samo z siebie wynika, że członkowie, którzy przedstawiają odłamy słowiański i polski, pozostali wiernymi raz przyjętéj zasadzie niewdawania się w rozbiór budżetu, lecz i dwaj inni członkowie komitetu przystąpili do tegoż ujemnego zdania. Przytoczone przez nich powody opierają się głównie na potrzebie zwołania w listopadzie sejmów, aby te mogły nakoniec zająć się swemi ważnemi pracami. Ponieważ liczby budżetowe niepozwalają w żaden sposób na powierzchowny tylko rozbiór, rozbiór zaś szczegółowy i wyczerpujący jest niemożliwym aż do października; właściwiéj więc będzie jak mówią, nie zagajać tych rozpraw.

„Podług wiadomości zasługujących na wiarę, Francja miała uczynić wyraźne przełożenie, aby ambasadarowie wielkich państw w Konstantynopolu otworzyli konferencję, celem urządzenia sprawy serbskiéj i czarnogórskiéj. Cokolwiek bądź, mówi dziennik Prassa, możemy z zado-

wolnieniem oznajmić, że chociaż Austrja dotąd nieuznała królestwa włoskiego i nieustaliła stosunków swoich z rządem Wiktora-Emmanuela, nieprzeszkodzi to jednak, aby przedstawiciel gabinetu wiedeńskiego niemiał na téj konferencji zasiąść razem z przedstawicielem włoskim. Według otrzymanych przez nas zapewnień, gabinet wiedeński miał najwyraźniéj oświadczyć gotowość swoję do obradowania z innemi państwami i państwem włoskiém w sprawach Serbji i Czarnogórza; wysłano nawet w tym duchu instrukcje internuncjuszowi w Konstantynopolu. Austrja, lubo dotąd Włoch nieprzyznała, nieodmawia jednak swego przyzwolenia, aby przedstawiciel uowego królestwa niemiał wziąć udziału w konferencjach europejskich, mających na celu urządzenie spraw wschodnich. Nieukrywamy przed sobą ważności téj instrukcji, danéj internuncjuszowi naszemu w Konstantynopolu.“

— Wiedeń, 18 lipca. Sprawa serbska zajęła znowu piérwsze miejsce w pracach naszych dyplomatów. Na jedném z ostatnich posiedzeń rady ministrów zgodnie postanowiono, że w razie oddania Serbom twierdzy belgradzkiéj, Austrja przez wzgląd na własne bezpieczeństwo, koniecznie nastawać powinna na zrównanie téj twierdzy z ziemią i w żaden sposób nie dozwolić, aby tak silna warownia pozostała w ręku Serbów. Gabinet ma nadzieję, że Anglja podzieli z nim to przekonanie. Nic jeszcze nie postanowiono o wskrzeszeniu wojewodyny serbskiéj, bo komissja, któréj poruczono roztrząsnąć ten przedmiot, a do któréj należeli minister stanu, minister wojny oraz kanclerze węgierski i kroacki, nie złożyła dotąd żadnego sprawozdania. Kanclerz węgierski znacznie różni się w sposobie zapatrywania się na ten przedmiot, ze swoimi towarzyszami żąda, aby ustępstwa dla Serbów były wprzódy wniesione na sejm węgierski w sposobie przełożeń królewskich; ministrowie zaś niemieccy widzą w tém uszczerbek praw królewskich.

Dnia 19 lipca. Czytamy w urzędowéj Gazecie wiedeńskiéj:

„Podana wiadomość przez niektóre dzienniki wiedeńskie, że w Krakowie miano poczynić liczne uwięzienia, spowodowane przez przyczyny polityczne, tudzież, że w liczbie uwięzionych znajdował się i jeden Węgier, jest zupełnie fałszywą. Ani w niedzielę, ani w dniach poprzedzających i następnych nie uwięziono w Krakowie nikogo, prócz włóczęgów podejrzanych o kradzież, jak się to prawie codzień dzieje.

Na piérwszém posiedzeniu komitetu dziewięciu, posłowie prawicy, pp. Grocholski i Grunwald przełożyli przekonania swego stronnictwa w rzeczy budżetu. Z tych objaśnień z pewnością wnosić można, że Czesi i Polacy wstrzymają się od wszelkiego udziału w rozbiorze budżetu 1863, lecz, że nie zaniosą protestacji. Uczęstnictwo autonomistów w rozprawach nad budżetem jest jeszcze niepewne.

Rozmaite rozdziały budżetu rozdano członkom izby; wykaz roku skarbowego 1863 jest nierównie krótszy od przeszłorocznego, a więc i wyszczególnienie rozmaitych rozdziałów jest mniéj obszerne; więcéj nawet, opuszczono pojedyńcze uwagi i wywody, jakie były załączone do przeszłorocznego skarbowego wykazu.

W następny poniedziałek komitet odbędzie drugie posiedzenie i ostatecznie opracuje swój projekt, tak, aby we wtorek mógł go już przedstawić izbie.

Prusy.

Berlin, 21 lipca. Dziennik Korespondencja Sterna i Gazeta Narodowa oznajmują, że hr. Lüders przybył zawczoraj wieczorem do Berlina trochę znużony i z trudnością tylko mogący mówić w skutek rany i odbytéj operacji; wszakże professor Langenbeck spodziewa się zupełnie przywrócić zdrowie sędziwemu jenerałowi.

Czytamy także w Gazecie narodowéj, że Jego Cesarska Wysokość Wielki Książę Konstanty, przyjmując członków rady municypalnéj, mówił w języku polskim i że z uśmiechem przyrzekł czynić w nim bystre postępy.

— Dnia 21 lipca. Król przyjął dziś o południu poselstwo japońskie w białéj sali zamku królewskiego na uroczystém posłuchaniu podług przepisanego obrzędu. Ograniczymy się następnemi szczegółami. Na hotelu brandenburskim powiewała chorągiew japońska, mająca w białém polu kulę ponsową. Księżne Karolowa i Aleksandryna, książę Frydryk niderlandzki i wielka księżna Aleksandryna meklenbursko-szweryńska znajdowały się w trybunie dworskiéj; w trybunie dyplomatycznéj widziano ministrów francuskiego i tureckiego, umocowanego rossyjskiego i wielu sekretarzy.

W saméj sali postrzegliśmy duchowieństwo nadworne, rektora i senat uniwersytecki, członków akademji, oraz władze gminowe berlińskie, ministrów, prezesa i wiceprezesa izby poselskiéj, hrabiego Schwerin i t. d.; wszyscy byli w stroju urzędowym. Członkowie poselstwa japońskiego, za przybyciem do zamku, wdzieli w osobnym pokoju szaty świąteczne, których przepisy religji niepozwalają im nosić na ulicach.

O południu i siedmiu minutach wszedł król otoczony wszystkimi książętami domu królewskiego obecnymi w Berlinie i wstąpił na tron. Japończycy zostali wprowadzeni i stanęli u podnóża tronu po czterech we dwóch szeregach; głowy mieli nakryte swojemi dziwnemi kapeluszami, odziani byli w swe świąteczne szaty, ozdobione oznakami swych stopni. Piérwszy ambasador książę Simondzki mówił w języku japońskim i złożył królowi list własnoręczny Taikuna. Najjaśniejszy pan odczytał odpowiedź; o pół do piérwszéj skończyło się posłuchanie. Król miał wielki mundur jeneralski, wstęgę Orła czarnego i kask z gwiazdą.

— Dnia 22 lipca. Gazeta Krzyżowa zdaje sprawę z 24-go posiedzenia izby poselskiéj, na którém roztrząsano interpellację pana Reichenspergera w rzeczy przyznania królestwa włoskiego. Hrabia Bernstorff minister spraw zagranicznych, odpowiadając według obietnicy przemówił w następnych wyrazach:

„Mości panowie, pan Reichensperger poczytał za ubliżenie z méj strony, że odmówiłem odpowiedzieć mu natychmiast w piątek. Omylił się; nieodpowiedziałem, bo przedmiot był jeszcze w naradzie i wczoraj dopiéro ostatecznie został rozwiązany. Wczoraj też naj. pan przyjął ministra króla Wiktora-Emmanuela i z rąk posła otrzymał dokument, przez który ten monarcha oznajmił o swéj nazwie króla włoskiego i żądał być w niéj uznanym. Odpowiedź na to żądanie i oznajmienie urzędowe dopiéro wczoraj wieczorem wysłano; ta więc sprawa jest już teraz ukończona. Co się ściąga do pytań przełożonych przez p. Reichenspergera, oświadczam, że nieuznajemy zasady narodowości. Aż do pewnego stopnia będziemy ją mieli na uwadze, lecz bezwarunkowo jéj nieuznajemy. Uznaliśmy tylko czyn dokonany, nic więcéj.

Nienależy wyprowadzać stąd wniosków na przyszłość; królestwo włoskie uznane jest w swojéj obecnéj rozciągłości; co do wszelkich następstw poczyniliśmy zastrzeżenia. Względem usposobień pokojowych w międzynarodowych uczuciach, które p. Reichensperger sądzi być potrzebnemi w chwili, w któréj nowe mocarstwo zostało przyznane, rozumiemy, że znaleźliśmy zapewnienie w uczynionych nam deklaracjach i p. Reichensperger mógł to widzieć z ogłoszonych przez dzienniki depesz jenerała Durando. Miałem zamiar udzielić te dokumenta izbie, lecz ponieważ są one już jéj wiadome, powtarzanie ich stało się niepotrzebném.

Niesądzę, abym był obowiązany iść daléj za p. Reichenspergerem w jego rozumowaniach nad prawem publiczném; nie sądzę też, abym potrzebował tu usprawiedliwiać przyznanie królestwa włoskiego. Myślimy, że dobro Prus kazało nam tak postąpić i zapewnić Prusom przyjazne stosunki z tak wielkim i potężnym krajem jak Włochy. Nie uczyniliśmy nic więcéj w tym razie nad inne państwa europejskie, wyjąwszy tych, którym względy dynastyczne wstrzymać się jeszcze nakazały. Spodziewam się, że uczucia i sumienie poddanych katolickich naj. pana niebędą miały powodu do większego niepokoju, jak uczucia i sumienia katolików reszty Europy. (Brawo na prawéj stronie izby).

Przyznanie królestwa włoskiego przez państwa, które nierównie więcéj liczą poddanych katolickich niż Prussy, uprzedziło nasze; jest to czyn dokonany we wszystkich krajach, wyjąwszy trzy państwa katolickie, z przyczyn, które tylko co wskazałem. Francja, Belgja i Portugalja, przyznały królestwo włoskie; Austrja i dwa inne państwa stanowią wyjątek. Roszczenia królestwa włoskiego do Rzymu i Wenecji są teorjami, rząd zaś turyński wyraźnie oświadcza, że użyte tylko będą środki pokojowe, dla załatwienia téj sprawy; dzieje opowiedzą ich skutek. Przyznanie nasze zastrzegło prawa osób trzecich, i nic zgoła nieprzyjęliśmy, coby je mogło narazić w przyszłości.

Sądzę, że odpowiedziałem teraz na wszystkie pytania, zadane mi przez pana Reichenspergera.“

Po mowie ministra, p. Twesten przełożył aby otworzyć rozprawy nad interpellacją. Zabierali głosy pp. Twesten, Waldeck, Reichensperger (z Kolonji), von Vincke, von Mallinckrott, Rohden i dr. Becker. Posiedzenie jeszcze nieskończone.

Gazeta Pruska w następnych słowach zaprzecza pogłosce o odroczeniu izb:

Liczne dzienniki powtórzyły podług krążących w izbie poselskiéj pogłosek, że rząd zgodnie z życzeniem sejmu odroczy posiedzenia aż do końca sierpnia. Jesteśmy upoważnieni oświadczyć, że rząd niema wcale tego zamiaru. Prawda, że słyszeliśmy wyrażoném to żądanie z wielu stron, a mianowicie w niektórych kołach samego sejmu; lecz jakiekolwiek byłyby przyczyny usprawiedliwiające to postanowienie, rząd jest przekonany, że niezgadzałaby się z dobrem kraju nowa przerwa prac sejmowych i opóźnienie rozstrzygnienia tak upragnionego ważnych przedmiotów, już od tak dawna zajmujących wszystkie klassy społeczeństwa.

Rząd więc nieprzychyli się do oświadczonych życzeń.

Hr. de Launay, poseł króla Wiktora-Emmanuela, odjechał do Turynu, dnia 21-go lipca wieczorem.

Serbja.

Belgrad 10 lipca. Z każdym dniem dochodzą nas wiadomości o nowych zgwałceniach prawnych warunków, postanowionych i zaręczonych dla Serbji; wikła to coraz bardziéj stan rzeczy, już i tak nadzwyczaj wytężony.

Porta posłała niedawno do Belgradu parostatek wojenny, co jest nowém nadwerężeniem traktatu paryskiego. Po zbombardowaniu nastąpił najazd kraju serbskiego; bo niemożna inaczéj nazwać wprowadzenia na wody serbskie wojennego ottomańskiego okrętu. Więcéj jeszcze: Porta, pod względem wojennym, ma tylko prawo trzymania załóg w niektórych twierdzach wyszczególnionych w traktatach; w Belgradzie, Semendrji, Szabaczu i. t. d. Owoż, okręta wojenne są prawdziwemi pływającemi twierdzami, wynika więc stąd, że Porta pomnaża niewłaściwie i w sposób nieprawny swe stanowiska i przywłaszcza sobie posiadłości księstwa. Dla dokonania tych przywłaszczeń, Austrja jéj pomaga! i sama przyczynia się do zgwałcenia praw, które zaręczyła! bo i o tém nieźle wiedzieć, że parostatek austrjacki holował okręt turecki od Bramy Żelaznéj aż do Belgradu.

W tych dniach 4-ch oficerów austrjackich udało się do Szabaczu, Turcy twierdzy natychmiast zerwali wszystkie stosunki z Serbami i Mudir zagroził zatopieniem łodzi serbskiéj płynącéj w dół Sawy z dachówką do Belgradu. Napróżno prefekt obwodu szabackiego żądał u tureckiego dowódcy objaśnienia téj niesłychanéj napaści: odniósł się więc do rządu, który wnet zaprotestował przez notę zbiorową przesłaną konsulom i Wefik-effendemu. Zaniesiona też została druga jeszcze protestacja. Obadwa te pisma czytelnicy znajdą niżéj.

Oficerowie austrjaccy codziennie przybywają i wychodzą z twierdz tureckich bez pasportów wizowanych przez władze serbskie. Owoż, twierdze zostały wyraźnie uznane za składową część kraju serbskiego, skąd pochodzi, że ci oficerowie, równie jak Turcy wjeżdżający do Austrji bez wizy serbskiéj, łamią prawa służące księstwu.

Rząd dowiedział się, że jeden z wyższych urzędników paszy widyńskiego, oraz jeden z inżynjerów austrjackich, w towarzystwie konsula austrjackiego w Widdynie, przybyli na ziemię serbską, do miejsca zwanego Werszok-Czuka, w obwodzie Czernabeka, dla zbadania brzegów i poznania głębokości rzeki. Jakiém prawem ajenci tureccy mogą odbywać podobne roboty na ziemi księstwa i jakim sposobem konsul austrjacki może być spólnikiem podobnych czynności?

Widocznie Austrja ustawicznie podżega Turków do kroków nieprzyjacielskich, a tymczasem, taż sama Austrja wezwaną została do uczęstnictwa w konferencjach mających się odbywać końcem załatwienia sporu serbsko-tureckiego. Gdy inne państwa usiłują doprowadzić do zgody, Austrja, zamiast dopomagania ich staraniom i zachowania tak jak one ścisłéj neutralności, występuje codziennie otwarcie z podeptaniem wszelkiego prawa, wszelkiéj sprawiedliwości na rzecz Turcji, zespala się z krokami napastnemi, jak gdyby jéj najmocniéj chodziło nie o uspokojenie, ale zajątrzenie kłótni.

Niech Europa sądzi między nią i Serbją.

Podajemy tekst dwóch protestacij rządu serbskiego o których wyżéj wspomniano:

I.

Belgrad, 26 czerwca (8 lipca). Mam zaszczyt załączyć przy niniejszém tłómaczenie telegrammy, którą minister spraw wewnętrznych otrzymał od prefekta szabackiego. Czynności wyrażone w téj telegramie same za siebie mówią, niedodaję więc do niéj żadnych objaśnień; mam tylko zaszczyt prosić was panie konsulu, abyś zechciał sam osądzić na co nas naraża podobne postępowanie władz tureckich.

Prefekt szabacki, do ministra spraw wewnętrznych. Komendant twierdzy Szabacz zabronił wczoraj łodzi serbskiéj wiozącéj dachówki przejścia po Sawie mimo twierdzy, bo straż oświadczyła, że strzelać będzie na łodź, jeśli się nieoddali. Zabrania też wstępu do twierdzy kupcom dopominającym się u władz tureckich o swe należności, albo mającym potrzebę załatwienia spraw handlowych. Niepozwala też wstępu urzędnikom prefektury, posyłanym do niego z rzeczy służby. Wyjednałem nakoniec osobistą z nim rozmowę, lecz gdy nieumiał mi przytoczyć żadnego powodu usprawiedliwiającego podobne postępowanie, dopomniałem się, aby natychmiast otworzył wolną drogę wodną i lądową i oświadczyłem, że odmowa jego w tym względzie zmusi mię do wydania i z mojéj strony zakazu wpuszczania Turków do miasta. Przyrzekł mi odpowiedź na jutro, na godzinę 10-a z rana. To postępowanie władzy tureckiéj bardzo niepokoi naszą powszechność. Proszę przyjąć i t. d. podpisano Garaszanin.

II.

Belgrad 26 czerwca (8 lipca). Przed trzema dniami uwiadomił nas telegraf o ukazaniu się na Dunaju wzdłuż brzegu serbskiego wojennego ottomańskiego parostatku. Rząd serbski poruczył ajentowi swojemu w Konstantynopolu zapytać jego wysokość Ali-Paszę o przeznaczeniu tego okrętu. Jego wysokość Ali-Pasza odpowiedział ajentowi serbskiemu, że ten okręt wojenny ma zostać w rozporządzeniu twierdzy belgradzkiéj.

Rząd serbski poczytuje wprowadzenie i przebywanie na wodach serbskich wojennego okrętu ottomańskiego za nadwerężające prawa Serbji, bo traktaty zastrzegły, że siły zbrojne tureckie mogą tylko w Serbji znajdować się po twierdzach, to więc wprowadzenie do Serbji siły pływającéj, widocznie stanowi zgwałcenie traktatów.

Sądzę być moim obowiązkiem prosić was panie konsulu o zwrócenie uwagi swojego wysokiego rządu na to nowe nadwerężenie praw serbskich, zaręczonych przez traktaty. Chciéj przyjąć i t. d. podpisano Garaszanin.

Depesze telegraficzne.

TURYN, czwartek 24 lipca. Na posiedzeniu izby poselskiéj, minister sprawiedliwości przedstawił projekt do prawa, zmierzający do poskromienia nadużyć duchowieństwa, jakich dopuszcza sie w wykonywaniu służącéj sobie władzy. Sejm przy oklaskach ogłosił ten projekt za niecierpiący zwłoki.

PARYŻ, czwartek 24 lipca wieczorem. Dziennik Ojczyzna powtarza wieść rozszerzoną, podług któréj Garibaldi miał postanowić wylądować na czele 6,000 ochotników na brzegach państwa rzymskiego. Tenże dziennik dodaje, że wysłano sześć okrętów francuzkich dla niedopuszczenia wylądowania téj wyprawy.

Dziennik Duch publiczny oznajmuje, że jenerał Forrey przy odpłynieniu otrzymał instrukcje, które uwalniają zupełnie interwencję francuzką od wszelkiéj odpowiedzialności za postępowanie jenerała Almonte, z którym Francja niepodpisała żadnéj umowy.

WIEDEŃ, piątek 25 lipca. Gazeta dunajska oznajmuje dziś otworzenie konferencij w Konstantynopolu, na których roztrząsane będą zadania tyczące się spraw serbskich. Co do stosunków Turcji z Czarnogórzem, nie będą one rozbierane na tych konferencjach.

Następna depesza przesłana została poselstwu ottomańskiemu w Petersburgu przez książęcia Kallimachi z Wiednia:

SKUTARI (w Albanji), niedziela 20-go lipca. Wczoraj nasze wojska wypędziły Czarnogórzan ze znaczną stratą ze wsi Zagraca i ze stanowisk uzbrojonych na wysokich otaczających górach. Żołnierze przez godzinę ścigali uciekających na drodze prowadzącéj do Cetynji. podp. Omer.

BERLIN, piątek 25 lipca. Na dzisiejszém posiedzeniu izby poselskiéj przyjęto trzy traktaty zawarte z Francją większością 264 głosów przeciw 12; tylko sami katolicy głosowali przeciw. Minister skarbu po zagłosowaniu podziękował izbie za wielką jednomyślność, którą okazała, i za spółdziałania dane rządowi. Wyraził nadzieję, że ta uchwała będzie hasłem ważnych prac pokojowych, ktore po sobie z kolei pójdą, i że jest nowym dowodem zgody jednoczącéj wszystkich Prusaków, skoro chodzi o cześć państwa.

TURYN, piątek 25 lipca o południu. Od czasu ostatniéj depeszy wysłanéj z Palermo, upewniającéj o powrócie Garibaldiego do tego miasta z wycieczki w północno-zachodniéj części wyspy, jenerał nie ruszył się z Palermo. Zapewniają, że rozszerzone wieści ściągające się do wyprawy, są bezzasadne.

LONDYN, piątek 25 lipca wieczorem. Na dzisiejszém posiedzeniu izby gmin, p. Layard zapytany oświadczył, że rząd nie wié o konwencji, w moc któréj Włochy miały wyprawić wojsko do Meksyku, Francuzi zaś cofnąć swe załogi z Valletri i Viterbo.

TRIEST, piątek 25 lipca. W sobotę dnia 19 lipca wojsko tureckie działające w dolinie Zeta zwróciło się przez Oria-Łuka na Zagaracz; po krwawéj wojnie, któréj koleje były bardzo rozmaite, Turcy opanowali wzgórza. W niedzielę lub poniedziałek opuścili przecież wszystkie swoje dalsze stanowiska i cofnęli się do Spuża; Czarnogórzanie zajęli znowu stanowisko swoje w Biełopowliczach.

LONDYN, sobota 26 lipca. Ostatnie wiadomości z New-Yorku są z dnia 16 lipca.

Oderwańcy zniknęli przed jenerałem Mac-Clellanem. Zdobyli Baton-Rouge i wszędzie przygotowują się do dzielnego oporu. Związkowi ogłosili stan oblężenia w Lexington; oderwańcy pociągnęli na to miasto.

Większość umiarkowanych przedstawicieli kongresu żałuje, że prezydent Lincoln wniosł projekt dążący do oswobodzenia niewolników.

W New-Yorku odbył się wielki meeting, na którym zapadły uchwały wojownicze i oświadczenia stanowczego oporu przeciw wszelkiéj interwencji.

TURYN, sobota 26 lipca. Gazeta urzędowa stanowczo zbija rozszerzone pogłoski o tajemnych wyprawach i wylądowaniach na brzegach toskańskich lub państw rzymskich.

WIEDEŃ, sobota [illegible] W przeszły poniedziałek t. j. dnia 21 lipca odbyły się w Zurich zaręczyny brata cesarskiego [illegible]rcyksiążęcia Karola Ludwika (urodzonego 30 lip[illegible]833, wdowca od 15 września 1858 po Małgorza[illegible] królewnie saskiéj) z królewną Marją Annuncjatą [illegible]urodzoną 24 marca 1843) córką Ferdynanda II i s[illegible]strą Franciszka II neapolitańskiego.

KIEL (w Darji), sobota 26 lipca. Pi[illegible] statków wojennych angielskich przepłynęło dziś z [illegible]na mimo Hindsholmn (przy wejściu do Wielkiego-Be[illegible]tu), blisko Nyborga. Inne statki płynęły za niemi; najprawdopodobniéj zmierzają do Kiel.

PARYZ, niedziela 27 lipca. Monitor powszechny oznajmuje, że Dziennik orleański został zakazany i dodaje, że powodem do tego był upór rzeczonego dziennika w ogłaszaniu mimo zaprzeczeń fabrykantów, że wyrobnicy w Loiret są bez pracy.

TURYN, niedziela 27 lipca. Syndyk miasta Marsala ogłosił sprawozdanie z pobytu Garibaldiego w tém mieście dnia 19 lipca. Przy téj zręczności Garibaldi wyrzekł znowu mowę przeciw cesarzowi Francuzów nierównie gwałtowniejszą od wszystkich poprzednich. Zapewniają, że gabinet przez telegraf usunął syndyka marsalskiego z posady. Prefekt palermitański sam podał prośbę o uwolnienie siebie od obowiązku. Mówią, że następcą jego ma być jenerał Brignone.

Mogiła.

U Niemnowéj odnogi
Wydma piętrzy się biało,
Ni tam ścieżki, ni drogi,
W okrąg piaskiem zawiało.

Obraz pusty i dziki
Ani zoczyć przedziału,
Muszle, piasek, kamyki
I liść srebrny podbiału.

Ni tam drzewka, krzewiny,
Choćby krzaczek jadłowca —
Tylko trawki kępiny
Błyszczą pośród manowca;

I to tylko miejscami,
Bo wysileń tu szkoda,
By rozprysła kwiatami
Matuleńka przyroda.

A cisz taka, głusz taka,
Tak odludny zakątek,
Że i marom próżniaka
W końcu ginie tu wątek.

Tylko podbiał szeleści
Niby tajnie sercowe,
Gdy się tuli i pieści
Na powiewy brzegowe.

Tylko w północnéj porze
Pędzi wiatrem kurzawa
I z odnogi w przestworze
Mgła ulata biaława.

Nikt nie zwiedza téj strony
Zasypanéj piaskami,
Tylko kruki i wrony
Nalatują stadami.

I wciąż kraczą niemiło
Jakąś dumkę, niestety!
Nad samotną mogiłą
Samobójcy poety.

Próżno pytać dla czego
Samobójca na leże
Wśród zakątka głuchego
Obrał puste wybrzeże?

I czy wrzącéj swéj głowie
Znalazł pokój w mogile?
Echo tylko odpowié:
„Znalazł pokój w mogile.“

Przegląd literacki.

RZECZY ELEMENTARNE.

W naszym skromnym wieku postępu, większa część ludzi pragnęłaby uchodzić za mędrszych niż jest rzeczywiście; inni z najzupełniejszą słusznością wymagają, aby ich przynajmniéj uznano wedle rzeczywistéj wartości, a nieliczni, nader nieliczni wybrańcy znajdują w sobie dosyć odwagi, aby w imię powszechnego dobra, zniżyć się do pojęcia dzieci i prostaczków, aby tém snadniéj trafić do nieuczonych głów i prostych serc swéj młodszéj braci. Zadaniem obecnéj chwili, nie jest wykształcać pojedyńczych mędrców, ale krążącą massę pierwotnych wiadomości naukowych rozlewać w jak najszerszym zakresie, pomiędzy ludem, pod którego słomianą strzechę nic dotąd w kształcie nauki przekraść się nie zdołało. Błogosławiony, kto czyniąc ofiarę z próżności własnego rozumu, zapamiętał: że nie stawszy się dzieckiem, niemożna wnijść do królestwa niebieskiego, kto z Jeremijaszem może zawołać:

„A, a, a, Panie Boże! oto nieumiem mówić, bom ja jest dziecina!“

— „I rzekł Pan: Niemów, jestem dziecina, bo na wszystko na co cię poszlę, pojdziesz, i wszystko cokolwiek ci rozkażę, mówić będziesz.“

Zaprawdę! tylko tacy dobrowolni prostaczkowie, posyłani bywają przez Pana, aby słowa Jego powtarzali ludowi.

Z uwielbieniem poglądamy na ludzi, którzy mogąc napisać traktat filozoficzny, piszą abecadlnik, popularną fizykę, króciuchną grammatykę i t. p. Ostatnie dwa lata wydały niezmiernie mało dzieł poważnych, albo wydatnych wysoką literacką wartością; za to drobiazgi elementarne, pojawiły się w takiéj obfitości, że chybaby Duch ś. od łaski swojéj nas odtrącił, gdyby to choć w dziesiątéj części niemiało wejść w krew naszego ludu.

Mamy ich przed sobą kilka, z rozmaitych stron kraju. Zwrócimy tylko uwagę na publikacje miejscowe, będąc pewni, że Nadwiślanie sami siebie godnie wychwalić potrafią.

Najnaglejszym, najpożądańszym, najpraktyczniejszym podarkiem dla chat i szkółek wiejskich, jest Elementarz ścienny, pomysłu i nakładu Aleksandra Walickiego (w Mińsku, druk E. Adamowicza.) Pomysł łatwiutki, niewyszukany, naturalny jak jaje Kolumba, niko

mu jednak piérwiéj nie przyszedł do głowy. Na wielkim arkuszu, pismem wyraźném i czystém, wypisane są litery alfabetu, wielkie, średnie i małe, potém znaki pisarskie i trzy kolumny sylab do składania. Dobór wyrazistego, ozdobnego pisma, w takich razach konieczny, każe podziękować drukarni p. Adamowicza, że pamiętała o tym warunku. Idzie daléj alfabet kaligraficzny, czyli pisany zacięciem pięknem, prostém, a nie gmatwaniem; tablice arytmetyczne dodawania i mnożenia, oraz liczby arabskie i rzymskie, uzupełniają publikację. Niepodobna przypuścić, aby podobny spory arkusz czterma ćwieczkami nizko do chatniéj ściany przybity niezwrócił dziecinnéj uwagi i ciekawości. Zdumione wiejskie dziecię stanie przed tablicą, będzie ją rozpatrywać, zaduma się nad nią, — a jeśli pocznie dopytywać: „co to jest? jak się ta litera nazywa?“ już radośnie podziękujmy od miljonowéj massy prostaczków, p. Walickiemu, bo dokazał rzeczy najważniejszéj — usunął pierwszy dziecinny wstręt do nauki, a raczéj, uczynił go zupełnie niemożliwym. Pisze do nas szanowny wydawca, że okoliczni z pod Mińska obywatele biorą u niego tysiącami te arkusze. To przynosząc im zaszczyt, daje zarazem miarę pożyteczności wydania. Źle uczynił p. Walicki, że na tych arkuszach nie dał swojego podpisu, lub innéj cechy. Po co narażając na pokusę łatwéj kontrafakcji, dziewicze sumienia naszych księgarzy, pozbawiać siebie małego zysku, zasłużonego krajowym pożytkiem? Nikt nam zapewnie niewezmie za przesadę, kiedy powiemy, że w chwilach, jak dzisiejsza ważnych dla ludu, nawet arkusz papieru zadrukowany abecadłem, daje prawo do obywatelskiéj zasługi.

Abecadlnik Odrowąża (Antoniego Kamińskiego) lubo od 1860 r. rozbiegł się po kraju, raz tylko podobno wywołał w Kurjerze przelotną wzmiankę. Autor nazwał tę pracę nową metodą, stosownie do naturalniejszego szyku liter, jaki mu zdało się koniecznem wprowadzić do nauki czytania. Podeszły w wieku, doświadczony pedagog, miał autor długie i szerokie pole do czynienia postrzeżeń nad językiem, nad brzmieniem zgłosek, nad wyrazami, i nad tém [illegible] trudności jakie tych wymawiania przez dziatwę. Jestto raczéj ciekawy gramatyczny traktacik, niż prosty abecadlnik dla nauki dzieci, — bo w takim razie sama objętość pracy, jużby stawiła tamę do jéj rozpowszechnienia. Jeżeli do nauczenia się czytać, potrzeba abecadlnika złożonego z 56 stronic, to ileżby potrzeba dziesiątków tomów, np. na geometrję wykreślną, agronomję i t. p. Trafia w zupełności do naszego przekonania to, co autor mówi o niedogodności dawnéj metody, ale bardzo wątpimy, aby zadawniały nałóg pozwolił na wprowadzenie nowéj. Wszelkie wprowadzenie ulepszeń wydaje się nam dziwactwem godnem urągowiska lub politowania. Dopiéro, gdy czas i powolne próby oddadzą sprawiedliwość nowemu pomysłowi i my wystąpiemy z pochwałami, na które się zdobyć w swoim czasie niemieliśmy odwagi.

Oto porządek, w jakiś Odrowąż chciałby widzieć szykowane litery abecadła:

a, e, ę, o, ó, u, i, y, — p, b, m, f, w, s, ś, z, ź, t, ć, d, n, ń, l, ł, r, j, c, dz, sz, ż, ź, cz, dż, k, g, h, ch, szcz.

Obok elementarnych, wychodzą w znacznéj ilości broszury i świstki treści czysto-religijnéj. Bardzo zbawienną jest rzeczą, że piśmienne i religijne kształcenie ludu pociąga się jednocześnie i obok siebie, bo tym sposobem wiejskie dziecię widzi na oko, że początkiem mądrości jest bojaźń boża, że niemasz nauki bez wyższego błogosławieństwa, że nic tak umysłu nie rozwidnia, jak poznanie Boga i naszych względem niego obowiązków. Na czele tych drobnych wydań umieścić należy Katechizm księdza Felińskiego (Mińsk), o którego drobnych powiastkach, z taką przyjemnością mówiliśmy w końcu przeszłego roku. Lubo znacznie większy od drukującego się zwykle w Elementarzu wileńskim, Katechizm ten nie [illegible] dziecinnéj pamięci, nieobałamuci głowy, bo tylko prawdy w nim zawarte, wypowiedziane są w sposób jasny, językiem i stylem dostępnym dla prostaczka. A jednak mówiąc o téj zbawiennéj publikacji, czujemy się w przykréj konieczności wynurzenia naszéj myśli, że jakkolwiek przyjemniejby nam było widzieć portret szanowanego przez nas autora, przy każdém inném dziełku, tutaj, przy katechizmie, znajdujemy go nie na miejscu. Nic ziemskiego niepowinno przyrastać do księgi, wyłącznie poświęconéj niebieskim dogmatom i moralności.

Groszowe Modlitewki, w wielkiéj ilości egzemplarzy odbijane i szybko rozchodzące się po kraju, dowodzą z jednéj strony pobożności ludu, z drugiéj, rozpowszechnionéj już naukę czytania pomiędzy ludem i dziatwą. Ubogi kmiotek, nie mając za co kupić na jedną chwilę kilku złotych ołtarzyków, chętnie za kilka groszy nabywa upodobaną sobie strzelistą modlitewkę. Inny kupuje ją [illegible] podczas nabożeństwa — i ogólny zapas tych modlitw [illegible] na całą gromadę wystarcza. Przez dziwny wypadek, [illegible] wydawcą tych książeczek, jest p. A. Syrkin, Izraelita, o którego zasługach w wydawnictwie ludowém, mówiliśmy w końcu przeszłego roku. Oto kilka z jego nakładów: 1. Cztery modlitewki (na dzień Bożego Ciała); 2. Wykaz przyjęcia do bractwa trzeźwości; 3. Pacierz (A. Kamińskiego), z dodaniem kilku modlitewek; 4. Modlitwa do Pana Jezusa (ks. Antoniewicza); 5. Modlitwa do Najświętszéj Marji Panny (podobno tegoż kapłana) i t. d.

P. Ant. Kamiński uczynił dziatwie naszéj przysługę, wydając Sto bajeczek, z Krasickiego, Reja, Naruszewicza, Kniaźnina, Trębeckiego, Goreckiego, Mickiewicza, Massalskiego, Fredra, Jachowicza, Karpińskiego i bezimienne. [illegible] myśli moralnéj, dziecię spotykając taką liczbę autorów, poczyna się przyuczać do odróżniania stylu i kolorytu, bierze więc samo o tém niewiedząc, pierwsze lekcje wyższéj literatury.

Notujemy tutaj jako rzecz przeznaczoną do użytku wiejskiéj dziatwy: Skarbczyk chronologiczny na dzieje Polski, ułożony wierszem przez ks(iędza) U(rbana) R(okickiego), książeczek 2. Prosto a dowcipnie ułożona metoda chronologiczna, pozwala życzyć, aby się to dziełko rozbiegło pomiędzy dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza w żeńskich zakładach naukowych. Sama praca, jako należąca do dziedziny historycznéj, będzie u nas przedmiotem osobnych studjów.

Wł. Syrokomla.

Przegląd

Pism czasowych.

Gazeta Warszawska (do N. 168).

— Tadeusz Padalica pisze z Ukrainy: Kwestja przymusowego wykupu ziemi przeznaczonéj dla włościan ma najdaléj za miesięcy parę, otrzymać rozwiązanie. Jest to prawo niezmiernie ważne i [illegible] chylające listów nadawczych, spotykane dotąd powszechnie przy układaniu listów nadawczych. Wiadomy jest powszechny opór włościan do przejścia z pańszczyzny na czynsze, a ponieważ przejście z pańszczyzny na czynsze, [illegible] ziemi włościańskiéj miejsca mieć nie może, [illegible] ostateczne rozwiązanie kwestji zostaje wstrzymane. Mitrężyłoby to ogromnie uregulowanie kwestji włościańskiéj, gdy powszechném życzeniem obywateli jest rozliczenie się z włościanami natychmiastowe. Mamy więc pozyskać zmianę tego artykułu w tym sposobie, iż obywatel będzie miał prawo przejść do wykupu rządowego ziemi używanéj przez włościan, bez względu czy włościanie są na pańszczyźnie lub na czynszach. Upraszcza to niezmiernie obrachunek, gdyż tym sposobem obywatel, sprzedając grunta włościańskie włościanom przez pośrednictwo rządowéj pożyczki, rozlicza się ostatecznie z bankiem rządowym, odseparowuje się od włościan i będzie miał możność uregulować na nowych zasadach swe gospodarstwo, a pozostałą ziemię zastawić w Towarzystwie Kredytowém. Myślimy nawet, że operacje Towarzystwa Kredytowego dopiéro po załatwieniu się tym sposobem z kwestją wykupu, rozwiną się na większą skalę. Dopóki to nie nastąpi, mało zapewnie znajdzie się takich, którzy zechcą przenieść natychmiast dług bankowy na Towarzystwo Kredytowe.

Mamy także zyskać poprawę kilku paragrafów Ustawy co do klassyfikacji gruntów włościańskich. Ustawa porobiła u nas te rozgatunkowania miejscowości za nadto ryczałtowym sposobem. Wiele majątków w gubernji Kijowskiéj zaliczono do piérwszych klass, gdy należą do poślednich i na odwrót. Wywołało to skargi ze strony włościan i obywateli. Dałyby się wprawdzie uchylić te trudności, ale pod jednym warunkiem, jeśliby listy nadawcze ułożone zostały za porozumieniem się wspólném dziedzica i włościanina. Lecz gdy włościanie uchylają się powszechnie od uczęstnictwa, litera prawa musiała stać się obowiązującą i tym sposobem wyrodziły się sprzeczności.

O listach nadawczych mniéj już dziś gadaniny, niż było dotąd. U włościan jest pewne wahanie się. Jedni przyjmują listy nadawcze, inni postanawiają czekać terminu dwuletniego; są i tacy, którzy chcą po dwu latach być zupełnie wolni od pańszczyzny i czynszów a gruntów zabrać jak najwięcéj. Rząd, na skutek trudności przy wprowadzeniu listów nadawczych, uprościł formę i dziś zatwierdzenie i wprowadzenie listu nadawczego, w razie oporu włościan, może się obejść bez ich uczęstnictwa. Dotąd wprowadzono nową Ustawę zaledwie w połowie majątków, resztę odłożono po żniwach, ażeby w czas roboczy nie mitrężyć włościan i obywateli tak radykalną zmianą. Z separacją gruntów mamy prawdziwą biedę. Nigdzie prawie włościanie nie chcą téj separacji, lub stają się zbyt wymagającymi. Jest ona wszakże konieczną i dopóki nie zostanie zrobioną, żadnego ulepszonego gospodarstwa zaprowadzić nie można. System trzypolowy jest u nas dotychczas powszechny, ale dziś już go zarzucić trzeba.

Urodzajów spodziewamy się nieszczególnych z powodu suchéj wiosny. Jarzyny w ogóle będą gorzéj niż mierne. Buraki dotąd małe z przyczyny spóźnionego sadzenia ich po raz drugi i trzeci, gdy piérwsze wschody zostały zupełnie zniszczon przez żuczki. Tymczasem mamy pewną wiadomość, iż posucha zniszczyła zupełnie zboża i trawy w gubernji Chersońskiéj. Pomimo to, ceny na pszenicę nie przenoszą 50 kop. za pud i kupca znaleźć trudno.

W Kijowie ma wychodzić od lipca b. r. pismo zbiorowe p. t. „Goniec południowo-zachodniéj i zachodniéj Rossji (Вѣстникъ юго-западной и западной Россіи), 12 tomów na rok. Głównym jego celem będzie historja Rusi i studja nad nią, na podstawie dokumentów wybieranych z archiwum trzech gubernij, które, jak wiadomo, złożone są w murach kijowskiego Uniwersytetu. Redaktorem „Gońca“ jest p. Goworski. Życzymy mu szczerze powodzenia, ale jeszcze szczerzéj—bezstronności. Prace takiego rodzaju, podjęte przez ludzi światłych, niewątpliwie mogą przynieść korzyść dla kraju. Z piérwszych tomów przekonamy się o kierunku pracy i zawiadomimy o tém czytelników naszych.

— Piszą z Poznania pod dniem 18 lipca: Nie przestaje tutaj ciągle być na porządku dziennym kwestja dwóch nowych kolei żelaznych do Królestwa Polskiego, jednéj z Poznania do Torunia, drugiéj z Leszna do Kalisza. Czy projekt ten przyjdzie do skutku, niewiadomo nam naturalnie; tyle wszakże pewna, że się zewsząd gorliwie około niego krzątają.—Ksiądz Arcybiskup Przyłuski, zaproszony przez kapitułę gnieźnieńską, po powrócie z Rzymu, doznał tamże dnia 13 b. m. uroczystego przyjęcia.—Jak słychać z sejmu, przyjdzie w tych dniach w drugiéj izbie pod dyskussję petycja naszego Towarzystwa Centralnego Rolniczego o nadanie mu praw korporacyjnych. W komissji przepadła ta petycja; jaki ją los spotka w izbie, niewiadomo. Zabierać głosy mają w tym przedmiocie, jako członkowie zarządu Towarzystwa, ksiądz Janiszewski i pan Kantak.—Przedwczoraj odbyło się tu posiedzenie reprezentantów miasta. Były znów liczne skargi na przesadną wysokość miejscowego policyjnego budżetu, a następnie odparli reprezentanci energiczném oświadczeniem naganę tutejszéj regencji, za protest wymierzony przeciw niekonstytucyjnéj agitacji wyborczéj, jakiéj się regencja dopuściła, rozsyłając okólniki ministra spraw wewnętrznych.

— Piszą z Berlina pod dniem 11 b. m., że dnia 25-go czerwca zapadł wyrok trybunału w sprawie prasowéj redaktora „Szkółki Niedzielnéj,“ księdza Tomickiego z Konojadu. Trybunał skasował wyrok sądu apellacyjnego poznańskiego i przekazał tę sprawę do rozstrzygnięcia sądowi apellacyjnemu w Bydgoszczy. Sąd kościański skazał był wspomnionego redaktora na dwa tygodnie więzienia, lub 30 tal. grzywien, że bez złożenia kaucyi miał polityczne i społeczne artykuły w swém piśmie umieszczać, a skazał go w jego przytomności zaocznie, bo się po niemiecku bronić niechciał, uzasadniając swe prawo do obrony polskiéj. Przeciwko temu oskarżony zaapellował, a sąd apellacyjny poznański zniósł 13 lutego wyrok sądu kościańskiego i zwrócił mu napowrót tę sprawę, pozwalając oskarżonemu bronić się w języku ojczystym. Przeciwko temu wyrokowi sądu apellacyjnego poznańskiego zaapellował wyższy prokurator do trybunału w Berlinie, a ten skasował wyrok sądu apellacyjnego poznańskiego i przekazał tę sprawę do zawyrokowania sądowi apellacyjnemu w Bydgoszczy. Jako przyczynę takiego postępowania podaje trybunał, że sędzia apellacyjny bez powtórzenia dowodów, od ustalonych faktów piérwszego sędziego ustąpił. Bronić miał oskarżonego radca sprawiedliwości p. Dorn, ale przez pomyłkę prezydującego nie był wcale przywołany i dla tego nie mógł go bronić.

— Piszą z Poznania pod d. 18 lipca: Na onegdajszém posiedzeniu reprezentantów miasta Poznania, pomiędzy innemi zgromadzenie się zajęło wnioskiem kilku członków, dotyczącym kolei z Gubeny do Poznania. Wniosek ten zamierza podciągnąć pod obrady zgromadzenia usiłowania, jakie Leszno przeciwko téj linji, a za linją Leszneńsko-Kalisko-Warszawską czyni, przez którą interesa miasta Poznania byłyby na szwank wystawione. Przewodniczący zaproponował wybrać komissję, lub mieszaną deputację i téj polecić, ażeby zasięgnęła potrzebnéj informacji o stanie téj sprawy i porozumiała się z powiatami, któreby linja ta przecinała. Przewodniczący sądził nadto, że przed załatwieniem kwestji kolei żelaznych w Izbach, projekta te, obecnie powstałe, nie mogą przyjść do wykonania. Jeden z członków zapytywał się, czy wybrać się mająca komissja ma się zatrudnić także projektem linji Poznańsko-Toruńskiéj? Przewodniczący oświadczył, iż według jego mniemania, kolej Gubeńska obecnie jest ważniejszą, deputacja jednak może się zająć i drugą linją. Zgromadzenie postanowiło wybrać mieszaną deputację do zajęcia się tą kwestją a dobrowolnie zgłosiło się do niéj pięciu członków, których zgromadzenie zatwierdziło.

— Piszą ze Lwowa pod dniem 15-tym lipca: Od kilku lat istnieje tu Towarzystwo sztuki drukarskiéj, którego zadaniem jest udzielanie wzajemnéj pomocy członkom Towarzystwa, w razie choroby lub innéj nagłéj potrzeby, tudzież wsparcia wdowom i sierotom pozostałym po zmarłych. Pominąwszy dobroczynną stronę stowarzyszenia, pożyteczność jego jest równie wielką, jak każdéj instytucji rozbudzającéj w pewném szerszém kole ducha porządku. Towarzystwo szt. drukarskiéj odbywa corocznie walne zgromadzenie, na którém przełożeni zdają sprawę z całorocznego ruchu funduszów, a Towarzystwo uchwala co na rok następny uzna za stosowne postanowić. Fundusze Towarzystwa składają się ze składek tygodniowych, tudzież innych opłat od członków stowarzyszenia. Obecnie fundusz żelazny wynosi 5,000 złr., osobny zaś takiż na wsparcie wdów i sierot wynosi 3,000 złr. Walne doroczne posiedzenie odbyło się w niedzielę, w sali Zakładu narodowego imienia Ossolińskich. Pomiędzy innemi postanowiono wypłacać emeryturę starcom członkom stowarzyszenia, nie mogącym się już daléj oddawać swemu zawodowi, po 12 złr. miesięcznie. Na wsparcie wdów rozdzielają się co rok w równéj ilości procenta od kapitału żelaznego na ten cel przeznaczonego; wysokość zatém wsparcia zależy w każdym roku od wysokości summy procentów w ilości osób wsparcie pobierających. Wszakże obadwa fundusze, tak właściwy kapitał stowarzyszenia, jak i fundusz wdowi, wzrastają z każdym rokiem. Stan więc instytucji jest pomyślny i dobrze nadal wróży. Sieroty pobierają wsparcie do czternastego roku życia.

— Most kolei żelaznéj na staréj odnodze Wisły ma być teraz zastąpiony sklepionym mostem kamiennym lub żelaznym, ale rozpoczęcie budowy jego zawisło od układów, jakie się toczą co do planu, wyrobionego podług pomysłu znakomitego inżyniera, p. E. Ziffera. Podług tego planu, który uwzględnia zarówno interes gminy Podgórskiéj, jak i kolei Karola Ludwika, miałaby być dawna odnoga Wisły poprowadzona inném korytem i w tym celu zbudowanoby kanał, długości 1,000 sążni, któryby zaczynał się od lewego brzegu Wisły, przy moście na Stradomiu, wpływał w pierwotne koryto rzeki, a potém opuszczając je w pobliżu szlachtuza, szedł równolegle wzdłuż ostatecznéj, północnéj połaci domów na Kazimierzu i nareszcie wpłynął do Wisły naprzeciw magazynów soli na Podgórzu. Kiedy więc dzisiaj, w staréj odnodze Wisły, przy nizkim stanie wody i w czasie gorąca nie ma woda żadnego odpływu, i rozszerza dokoła niezdrowe dla ludności wyziewy zgnilizny, zaradziłby temu kanał projektowany w taki sposób, że nawet przy najniższym stanie wody miałaby rzeka bardzo obfity odpływ i unosiłaby z sobą tym sposobem wszelkie nieczystości. Projekt ten nietylko zasługuje na szczególną uwagę, dla niezbędnie potrzebnéj regulacji odnogi Wisły, ale ułatwiłby nawet gminie jéj zadanie co do zamierzonego budowania kanałów odchodowych, w którym to celu wysłano ludzi fachowych do Londynu, dla zbadania tamtejszego systemu kanalizacji; ma on bowiem tę korzyść za sobą, że wszystkie kanały odchodowe, a mianowicie na przedmieściu Kazimierzu łączyłyby się w nowym kanale, którego budowa i we względzie sanitarno-policyjnym byłaby pożądaną, i zresztą nie narażiłaby gminy miasta na zbyt wielkie koszta, gdyż $^3/_4$ ich części pokryłaby admistracja kolei Karola-Ludwika a tylko $^1/_4$ część przypadłaby na gminę, za regulację odnogi od wyjścia aż po za most na Stradomiu. Kolej żelazna Karola-Ludwika miałaby przytém tę znaczną korzyść, że zamiast budowania mostu, potrzebowałaby tylko pociągnąć przecznicę przez ulicę Wiślaną i właśnie też dla tego przyjęłaby jéj administracja na siebie większą część kosztów budowy kanałów.

— Piszą ze Lwowa pod 16 lipca, że na tamtejszéj wszechnicy ukończyły się już coroczne uzupełniające wybory do senatu akademickiego. Wybrano na ten rok: rektorem professora prawa p. Raulfa, dziekanem fakultetu teologicznego księdza Soleckiego, dziekanem fakultetu prawnego p. Bischoffa, a fakultetu filozoficznego p. Linkera.

— Dowiadujemy się, iż przedsiębierstwo kolei żelaznéj z Warszawy do Lublina a stamtąd zapewnie na Wołyń, stoi na drodze układów z kapitalistami zagranicznymi. Układy te, które nie wątpimy, że uwieńczone zostaną pomyślnym skutkiem, zawdzięczać będziemy staraniom i wytrwałości jednego z promotorów projektu kolei Kijowsko-Odesskiéj. Niewątpliwie linja lubelska znajduje się w związku z tamtą potężną i nader potrzebną drogą. Może eksploatacja kolei lubelskiéj zachęci do dalszych prac w tym kierunku, prawdziwie szczęśliwym i dla nas pożytecznym. Pragniemy wierzyć, że będzie to wstęp, a wstęp piękny, do prac obszerniejszych nieobliczonego w téj chwili znaczenia.

Gazeta Polska (do N. 165).

— Zygmunt Sztebler, najdawniejszy z księgarzy warszawskich, wystawia obecnie swoje zbiory na licytację w Warszawie. Przez 22 lat pracował on w jednéj także z najdawniejszych księgarni Macieja Szczepańskiego, tam obeznał się dokładnie z księgarstwem polskiém. Kilku członków b. Towarzystwa Przyjaciół Nauk poznawszy bliżéj Szteblera, zachęciło go do założenia księgarni polskiéj w gmachu tegoż Towarzystwa, co przyprowadziwszy do skutku, p. Sztebler wspierany od prezesów Towarz. Niemcewicza i Staszica, postawił tę księgarnię polską na takiéj stopie, na jakiéj wówczas zbywało. Jako biegły księgarz, używanym był do oceniania znakomitych bibljotek, jako to: hrabiów Chodkiewiczów, książąt Czartoryskich i innych. Po 40-tu latach mozolnéj pracy, bo całe życie niezajmujący się spekulacjami księgarskiemi, lecz prawdziwie służąc w swoim zawodzie współrodakom, przetrwał różne koleje, niemając zaś odpowiednich zasobów do postępowego księgarstwa polskiego, zatrzymał się w biegu obarczony wiekiem i liczną rodziną, umyślił za życia swego wyprzedać swój księgozbiór drogą licytacji, jakoż sprzedaż ta w r. z. rozpoczętą była. Licytacja nie powiodła się, musiał ją więc zawiesić. Teraz dowiadujemy się, że p. Sztebler przenosi swą księgarnię do domu hr. Andrzeja Zamojskiego na Nowym Świecie, gdzie zająwszy obszerny lokal, tak uporządkuje swój księgozbiór, że się w nim lepiéj rozpatrzyć będzie można. Tam około połowy bieżącego miesiąca zamierza wystawić całe swoje w książkach mienie na przedaż przez nieprzerwaną licytację. Zbiór ten zawierający nader ciekawe a niektóre nawet rzadkie dzieła, wartoby, ażeby lubownicy literatury, szczególnie polskiéj, wspierając zasłużonego dla niéj męża, przyłożyli się do ułatwienia mu spieniężenia takowego, i uchronili od zmarnowania tylu ważnych, właszcza dawniejszéj epoki zapasów.

ALBUM PISARZY I ARTYSTÓW POLSKICH,

utworzone na pamiątkę tysiącletniéj rocznicy

WSTĄPIENIA NA TRON POLSKI DYNASTJI PIASTÓW

i piérwszych początków chrześcijaństwa w Polsce.

„Nie wdając się tymczasowo w żadne uczone wywody, czy i kiedy Piast żył i na tron polski wstąpił, czy i kto byli Aniołowie przepowiadający mu świetność jego rodu i kraju: wzywamy niniejszém bezzwłócznie, ponieważ czas nagli, wszystkich pisarzy i artystów polskich, którzy w przyszłym roku uczcić pragną tysiącletnią pamiątkę piérwszych zawiązków państwa polskiego, jako też chrześcijaństwa w ziemiach niegdyś polskich — ażeby najdaléj do końca bieżącego roku na ręce naszéj redakcji Tygodnika Poznańskiego franko nadesłać zechcieli swoje prace, jako-to: poezje, powieści, opisy, wspomnienia, rozprawy naukowe wszelkiego rodzaju, rysunki, fotografje rzeźb i budowli, muzyczne kompozycje wraz z portretami i życiorysami swojemi, w celu utworzenia z nich zwyż oznaczonego albumu, z którego czysty dochód przeznacza się na pomnik dla Piasta, mający się niebawem bliżéj oznaczyć przez komitet od kółka posłów polskich w Berlinie na to mianowany.

W swym czasie zostaną ogłoszone warunki prenumeraty na to dzieło. Z natury rzeczy wynika, iż prace doń wchodzić mające nie mogą być zbyt obszerne, a fotografje i rysunki (które za pomocą fotografji pomnożone być mają, gdyż do ich rytowania zbywa na czasie) nie mogą być zbyt wielkie lubo ze względu na cel, dla jakiego są przeznaczone, powinny być nieposlednie i mieć niewątpliwą naukową lub artystyczną wartość. Swoją treścią niepotrzebują się bynajmniéj odnosić do wypadków, na których cześć są przeznaczone. Album to ma być in quarto majori. W razie potrzeby urządzi się dwa wydania, jedno więcéj, drugie mniéj przedmiotów zawierające.

Dla kontroli przesyłek będzie redakcja w swém piśmie umieszczała wiadomości o nadchodzących artykułach, wymieniając rodzaj pracy, jéj autora i miejsce wysyłki. Otwiera także kolumny swego pisma dla dyskusyj względem urządzenia w mowie będącego albumu, pomnika dla Piasta i uroczystości tysiącletniéj rocznicy.

Wszystkie Pisma polskie upraszamy, ażeby tę naszą odezwę powtórzyć, rozpowszechniać i popierać raczyły.“

Umieszczając powyższą odezwę, czujemy się zobowiązani zainformować publiczność, co skądinąd uczyniono względem uczczenia w mowie będącéj tysiącletniéj rocznicy. Otoż na końcu przeszłego, czy na początku bieżącego roku, upoważniło Kółko posłów polskich w Berlinie swego prezesa, dra K. Libelta, do kierowania tą sprawą, zostawiając mu do woli, kogo sobie zechce do pomocy zawezwać. Towarzystwo przyjaciół Nauk Poz. nie wiedząc o tym kroku Kółka, mianuje, z powodu wieści o rozrzuceniu starożytnéj mogiły nad brzegami Gopła Piastowi przypisywanéj, około połowy lutego r. b. komissję, mającą się zająć zbadaniem stanu rzeczy i nietylko dzieło zburzenia wstrzymać, ale i o to się postarać, aby ową mogiłę naprawiono i stosownie przyozdobiono do przyszłego roku, w którym przypada tysiącletnia rocznica wyniesienia Piastów na tron polski i namaszczenia ich przez apostołów słowiańskich, respective, ażeby się zająć usypaniem nowéj mogiły w inném stosowném miejscu, albo w tém samém, gdzie dawną zburzono. Miejscowi członkowie komissji przystąpili natychmiast do czynności, rozpisali listy do obywateli i księży w okolicy Gopła zamieszkałych i do samego właściciela Kruświcy p. Heine, z zapytaniem, czy istnieje nad Gopłem starożytna mogiła, czy uchodzi za mogiłę Piasta i czy jest zagrożoną? Odpowiedziano, że mogiła bardzo starożytna, ale niewiadomo czy Piastowa, już całkiem zniesioną została.

Mając ten materjał w ręku, zawezwali krótko przed Wielkąnocą członkowie komissji miejscowi zamiejscowych na naradę, co daléj czynić wypada? Przypadek chciał, iż członkowie zamiejscowi komissji Tow. Przyj. N. byli także przez Dr. Libelta zawezwani do utworzenia wraz z nim komitetu, mającego się zająć urządzeniem pomnika i tysiącletniéj rocznicy na cześć Piasta. Zebrało się trzech członków, dwóch miejscowych i jeden zamiejscowy, a ci postanowili tysiącletnią rocznicę w przyszłym roku obchodzić, usypać w miejscu zniesionéj inną mogiłę na cześć Piasta, ale już nie w miejscu dawniejszéj mogiły pod Gocanowem, tylko w saméj Kruświcy, zakupić na ten cel kawał ziemi, mianować komitet miejscowy z osób w Kruświcy i pod Kruświcą zamieszkałych, któryby wykonaniem pomnika kierował, a komissję Tow. Przyj. N. zlać w jedno z komitetem Koła polskiego. Obywatel pod Kruświcą zamieszkały, należący tak do komitetu berlińskiego, jak i do komissji poznańskiéj, miał to uskutecznić w czasie świąt wielkanocnych. Jakoż listem z dn. 14 maja zawiadomił poznańskich członków komissji, iż powierzony sobie przez nich interes wypełnił i 18 t. m. zda z niego sprawę. Na dniu tym zawiadomił pomienionych członków, iż zapewnił sobie posiadłość w Kruświcy, gdzie pomnik dla Piasta stanąć może, iż zaprosił proboszcza kruświckiego i pewnego gospodarza z pod Kruświcy, ażeby wraz z nim utworzyli komitet lokalny, na co ciż przystali — lecz że nie prędzéj myślą przystąpić do sypania mogiły, dopóki się nie zapewnią, iż wystawienie pomnika Piastowi i urządzenie w przyszłym roku uroczystości tysiącletniéj żadnych znikąd nie dozna trudności. Reszta członków komissji była zdania, iż téj pewności niepodobna naprzód pozyskać, że raczéj należy niezwłócznie zawezwać wszystkie pisma polskie do zbierania składek na wystawienie pomnika dla Piasta, jako też Cyrylla i Metodego w Kruświcy, że tym pomnikiem ma być choćby najmniejsza drewniana kaplica śś. Cyrylla i Metodego, wystawiona na wysokiém usypalisku, kopcu czyli mogile Piasta, że dzień poświęcenia téj kapliczki ma być głównym dniem uroczystości tysiącletniéj rocznicy i że niebawem jeszcze w bieżącéj wiośnie należy przystąpić do sypania téj mogiły. Członek komissji zamiejscowy miał to wszystko przedstawić komitetowi w Berlinie, dokąd się tego samego dnia jeszcze udawał i ułożyć zarazem z drem Libeltem, z którym już w czasie świąt wielkanocnych o tém miał traktować, zlanie się komissji Poznańskiéj z komitetem berlińskim. Po niejakim czasie w mowie będący obywatel przywiózł list od dra Libelta, wprawdzie nie do komissji, lecz do sekretarza Towarzystwa Przyj. N. wzywający go, ażeby spowodował rozwiązanie komissji mianowanéj względem mogiły Piastowéj od wydziału historycznego Tow. Przyj. N., gdyż w takim razie komitet Kółka berlińskiego z tém większą będzie mógł działać sprężystością. To rozwiązanie nastąpiło natychmiast, o czém sekretarz Tow. P. N. nieomieszkał uwiadomić dra Libelta listem z dnia 15 czerwca.

Na zapytanie redakcji Tyg. Pozn. z dnia 6-go lipca b. r. czy komitet do urządzenia uroczystości tysiącletniéj rocznicy niema czego do nadmienienia względem zwyż podanéj odezwy do artystów i pisarzy polskich, odpowiada d-r Libelt listem z dnia 10 lipca pomiędzy innemi: „że wszystkie sprawy publicznego interesu przewlekają się u nas w skutek komitetowych obrad... Myśl redakcji Tyg. Pozn. utworzenia album pisarzy i artystów polskich na cześć tysiącletniéj rocznicy każdy zapewnie pochwali i sądzę, że komitet nietylko nic nie będzie miał przeciwko temu, ale chętnie ujrzy, jeżeli go szan. redakcja tą pracą wesprze, którą zupełnie niezależnie od komitetu w życie wprowadzić może. Sądzę, że na artykułach niezabraknie, ile że już istnieje piękny poemat K. Balińskiego na ten cel w Paryżu wydany i dramat M. Romanowskiego na owych czasach osnuty, pomijając wiele drobniejszych rozprawek. Co do funduszu na druk, takowy przez prenumeratę się zbierze, a może i ze sprzedaży kwota pewna dla pomnika głównego się okroi. Tym głównym

pomnikiem ma być mogiła, któréj fundamenta rzucić się mają w roku przyszłym nad Gopłem, w miejscu prawdopodobnie jedyném, gdzie mogła być przeprawa z Kruświcy do pasieki na drugiéj stronie jeziora. N i e b a w e m t e ż k o m i t e t z o d e z w ą w y s t ą p i. Bardzo byłoby rzeczą pożądaną napisać i drukować tanie broszurki dla ludu, mające na celu obznajomienie go tak z Piastem, jak z zaprowadzeniem chrześcijaństwa w Polsce, jak wreszcie z znaczeniem tysiącletniéj rocznicy. Czas też już po pismach artykułami poruszać tę kwestję."

Otoż ażeby dać pochop, podstawę i materjał do takowych artykułów, skreśliliśmy powyższą relację o krokach przygotowujących uroczystość tysiącletnią i jesteśmy zdania, ażeby niezwłócznie przystąpić do sypania kopca, tak, żeby na końcu przyszłéj wiosny był gotów wraz z ową powyżéj wzmiankowaną na nim kapliczką śś. Cyrylla i Metodego i żeby w czasie pomiędzy wełnianym targiem a śto-jańskiemi kontraktami, kiedy najwięcéj naszych do wód zagranicznych się udaje, mogło nastąpić uroczyste poświęcenie téj świątyni.

ROZMAITOŚCI.

— W Nowym-Yorku znajduje się obecnie czterdzieści dwie szkół ludowych wieczornych, z których połowa przeszło dla mężczyzn, a reszta dla kobiét. Liczba nauczycieli dochodzi do 400. Wybierani są oni głównie z pomiędzy tych nauczycieli szkół dziennych, którzy zwiększywszy zakres swéj pracy, otrzymują niewielki dodatek do płac pobieranych. Mianowanie ich zależy od miejscowych komitetów szkolnych. Celem szkół wieczornych jest dostarczenie środków dobrowolnego uczenia się téj klasie ludzi, któréj zajęcia dzienne nie pozwalają uczęszczać do szkoły; przyczém przyjęto za prawidło, że nikt z uczęszczających do szkół dziennych nie może być przypuszczony do wieczornych. Na nieszczęście wyznać trzeba, że większą część uczniów szkół wieczornych stanowią małe dzieci, które w ciągu dnia zajęte są jakąbądź robotą i dla tego niepodobna, a nawet bezpożytecznie jest zajmowac je do późnego wieczora ćwiczeniami umysłowemi, które nawet dla dorosłych musiałyby być nieco utrudzającemi. Superintendent miasta w raporcie swoim mówi co następuje: „W ostatniém sprawozdaniu mojém miałem dość pewne podstawy do wnioskowania, że dzieci liczące mniéj jak 12 lat życia nie powinny się uczyć w naszych szkołach wieczornych; drugi rok nadzoru i doświadczenia stwierdził tylko słuszność mego zdania, wynurzonego w raporcie przeszłorocznym." Szkoły wieczorne w New-Yorku przepełnione są znaczną liczbą cudzoziemców i ich dzieci, nie znających języka krajowego i uczących się głównie przy pomocy nauczycieli z swych spółziomków, zupełnie już z nim obeznanych. Pilność daje się dostrzegać szczególniéj w klasach niemieckich. Częstokroć zdarza się, że ludzie dorośli, znający swą literaturę ojczystą, zaraz po przybyciu do New-Yorku na stałe zamieszkanie, starają się korzystać z klas wieczornych i uczą się gorliwie, czyniąc nader szybkie i zadowalające postępy. Rozpoczęcie kursu naukowego w szkołach wieczornych jest perjodem, którego najbardziej lękają się nauczyciele i nadzorcy porządku szkolnego. Doświadczeniem przekonano się, że koniecznie potrzeba przynajmniéj trzy tygodnie czasu, aby oddalić niesfornych słuchaczy przybywających do szkół wieczornych jedynie celem wystawienia na próbę cierpliwości nauczyciela, a zrobienia sobie rozrywki. Próby te zależą na rozmaitych objawach zręczności i zwinności, jak np. na zebraniu na jeden stos wszystkich tablic cyfrowych i wykonaniu na wierzchniéj takiego skoku, skutkiem którego tablice obracają się w massę skorup;—na wyprawianiu rozmaitych figlów, żartów, kozielków gimnastycznych i t. p., podnoszących śmiech całéj klassy i bezustannie się ponawiających. Szkoła jednak wkrótce pozbywa się tych niesfornych indywiduów i praca zaczyna postępować energicznie. Szkoły, w których lepiéj idzie nauka i gdzie wprowadzony jest lepszy porządek, uczęszczane bywają przez chłopców i mężczyzn od lat 7 do 60. Dorośli, tak nazwani o l d b o y s (staremi malcami), są częstokroć uczniami najpilniejszymi. W jednéj ze szkół znajduje się klassa żeńska, gdzie można spotkać kobiety od lat 16 do 30 wieku liczące. Powierzchowność i ubiór tych kobiét widocznie wskazuje rodzaj ich zajęć, wymagających większej czystości, jako szycie modnych strojów, nadzór w magazynach i t. d. Metoda wykładu w téj szkole jest czysto pamięciowa. Chłopcy, nazywani *tabacco strippers*, to jest pracujący w fabrykach tabacznych, poznani być mogą w szkole w odległości dziesięciu lub piętnastu stop, po szczególniejszéj woni, jaką przejęte są ich włosy i odzież. W innem miejscu znajduje się klassa, składająca się wyłącznie z 20 i 40 letnich mężczyzn, niechcących pod żadnym pozorem siedzieć na jednéj ławce z dziećmi, chociaż rzeczywiście zostają daleko w tyle po za temi dziećmi pod względem uzdolnienia i postępów. Kobiéty starsze wiekiem nie są tak drażliwe, i z cierpliwą uwagą słuchają tych samych lekcij, które wykładane są dzieciom. Na ulicy Clarck jest szkoła, zaopatrzona z pewnym zbytkiem w pomoce szkolne, co sprawia przyjemne wrażenie na umysł uczących się. Z jednéj strony izby klasowéj rozstawione są szafy napełnione książkami dotyczącemi historji, życiorysów, podróży, poezji i nauk w ogóle, a ściany ozdobione popiersiami, mapami i rysunkami. W innéj znowu szkole wykładowi towarzyszą rozmowy z uczniami; nauczyciel zajmuje uczniów żywém opowiadaniem o jakiémkolwiek godném uwagi wydarzeniu, czytaniem i objaśnianiem jakiejś powieści, albo też ciekawszego ustępu z historji. W niektórych szkołach znajdują się obszerne i dobrze zaopatrzone we wszystkie aparata chemiczne laboratorja, w innych instrumenta muzyczne, co jest pożyteczną przynętą dla uczących się. W jednéj ze szkół bywają dwa razy co tydzień wieczory muzykalne, w których biorą udział artyści utalentowani. W szkołach żeńskich bardzo często spotkać można godne uwagi indywidualności starszych wiekiem kobiét. Do jednéj z takich szkół bezdzietna mężatka uczęszczała punktualnie w ciągu lat 3-ch i pragnęła ukończyć zupełny kurs nauk; dziewczyna Irlandka, będąca uczennicą szkoły, wyszła za mąż za chińczyka i skłoniła go do chodzenia do szkoły, tak iż miesiąc miodowy przepędzony został przez młodych małżonków na zajęciach szkolnych. W innym razie starzec, surowo pilnujący wykształcenia swego wnuka, zmuszony był uczyć się z nim razem i od téj pory stał się jednym z najlepszych uczniów. Zdarza się częstokroć, że na egzaminach publicznych można widzieć w jednéj szkole całe pokolenie. W wielu z tych szkół używaną bywa jeszcze rózga, jakkolwiek nauczyciele uciekają się do niéj z największym wstrętem. W szkole dobrze uorganizowanej i prowadzonej, rózga nie bywa używaną, a w razach koniecznych starają się wpłynąć na ucznia moralnie. W obecnéj porze nauczyciele w oddziałach żeńskich niektórych szkół podają uczącym się wiadomości o biegu wypadków wojennych i pomagają im do wyrabiania sobie jasnych pojęć o ruchach wojsk, rysując na czarnéj tablicy położenia ważniejszych pod względem wojennym punktów. Oddziały mezkie niektórych szkół mają charakter zakładów wojenno-naukowych, co się bardzo podoba młodym chłopcom. W ogóle szkoły wieczorne w Nowym-Yorku wybornemi i nader pożytecznemi zakładami, podającemi ludziom wszelkich stanów i narodów zupełną możność łatwego nabywania wykształcenia elementarnego. Wszystkie one są napełnione uczniami i mają nauczycieli zdolnych, a oddanych swemu zawodowi z poświęceniem,

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Ponieważ na zasadzie otrzymywanych listów, mieliśmy powód odezwania się o powiecie dziśnieńskim, iż niebył skwapliwym do popierania oświaty między ludem; czujemy się obowiązani każdy fakt, choćby pojedyńczy, zmniejszający doniosłość tego oskarżenia korespondentów, podawać, ilekroć wiadomość o nim nas dojdzie. Właśnie w téj chwili dowiadujemy się, iż jeszcze od wiosny roku przeszłego w majętności Jel.. należącéj do p. Jak..., córki jego piérwsze w tych okolicach rozpoczęły były same naukę dziatwy włościańskiéj. Z początku szło to oporem, włościanie wahali się, czy mają posyłać lub nieposyłać dzieci do dworu, i żaden niechciał być piérwszym. Gdy jednak szlachetnym nauczycielkom udało się ściągnąć do siebie kilkoro dziatwy, wszystko już potém szło jak z płatka. Wieśniacy rychło zrozumieli pożytek z nauki i poczęli marzyć, że tą drogą przyjdą do wykształcenia pomiędzy sobą pisarzy g m i n o w y c h. Przeszłéj zimy w Jel... uczyło się około 20-rga dzieci płci obojéj, które dla oszczędzenia czasu przychodziły zwykle do dworu na dni kilka i tu miały udzielane sobie gościnne przytulisko. Prócz dziatwy, nawet dorodni parobcy korzystali ze zbywającego czasu i przychodzili na naukę. Dziś większa część z pomiędzy uczących się nieźle już czyta i pisze, oraz posiada najgłówniejsze zasady religji i moralności.

— W powiecie święciańskim d. 16 b. m. zdarzył się wypadek, który zakommunikowany nam przez naocznego świadka, tém chętniéj podajemy do wiadomości publicznéj, że każdy rys szlachetny w obrazie naszych stosunków wewnętrzych, niepowinien i niemoże pozostawać bez odgłosu. W majętności Niestaniszkach, należącéj do p. Święcickiego, a pełnemi wdzięku barwami odmalowanéj przez Ignacego Chodźkę w „Brzegach Wilji", kilka osób o południu używało kąpieli w wodach „rodzicy naszych strumieni." Pomiędzy niemi był Jan (nazwiska niewiémy) służący p. Wilhelma Łopacińskiego obywatela z powiatu dziśnieńskiego, pospołu z nim do Niestaniszek przybyły. Ten lubo ostrzegany, ażeby się niezapuszczał daleko, ponieważ prądy na Wilji są w wielu miejscach bardzo silne, niebacznie dał się unieść z biegiem wody na głębię, i postrzeżony został dopiéro wtedy, gdy odpłynąwszy daleko od kąpiących się, stracił siły i począł krzyczeć o ratunek. P. Łopaciński rzucił się wpław ku niemu; lecz nim zdołał nadpłynąć już nieszczęśliwy topielec był się całkiem pogrążył w wodzie. Szczęściem śpieszący mu na ratunek postrzegł gdzie się był ukazał po raz ostatni; dopłynąwszy do tego miejsca, dał nurka, znalazł leżącego bezwładnie na dnie wody i po chwili już był z nim na brzegu. Starania p. Łopacińskiego i obecnych, którzy przybiegli na miejsce wypadku, wkrótce przywróciły chorego do zmysłów. Czyn szlachetny został uwieńczony szczęśliwém powodzeniem, i radzi jesteśmy, że możemy go podać na widok czci publicznéj. Nieodłączna od każdego umysłu cnotliwego, skromność p. Łopacińskiego przebaczy nam te słów kilka.

— Piszą do nas z Żyżmor, iż wstrzemięźliwość pomiędzy ludem tamecznym co dzień więcéj nabiera mocy i co raz trwaléj się gruntuje. W miarę jéj postępów lud wzmaga się widocznie pod względem moralnym i pod względem bytu materjalnego. Wezwani niedawno przez ks. Wierzbickiego do składki na odnowienie kościoła, parafjanie żyżmorscy „sypnęli tysiącem," i przybytek boży, co przez długie lata stał w zaniedbaniu, teraz prześlicznie został wyporządzony. Już to drugi podobny przykład owoców wstrzemięźliwości notujemy w naszém piśmie, i powtarzamy: daj Boże co najwięcéj!

— *Jeden z mieszkańców naszego miasta jeździł na* najętéj doróżce w stronę miasteczka Malat; przez nieostróżność, w drodze do domu, dał wypaść z kieszeni pieniądzom papierowym, w ilości rs. 80, i obejrzał się dopiéro nazajutrz rano. Kiedy miał posyłać dla dowiedzenia się o niechybnéj stracie, doróżkarz Ignacy Dawidowicz uprzedził go i przyniósł te pieniądze znalezione na swym wozie. O takiém samém zdarzeniu donoszą nam z Dzisny. Posłany z 200 rublami do tego miasta włościanin, stracił je był na rynku, a leśniczy Maciulewicz, znalazłszy tę summę zaniósł do miejscowego proboszcza i prosił, ażeby ją zwrócono poszkodowanemu.

— W Kownie pan Kulikowski urządził w domu swoim nad Niemnem, na obszerną skalę łaźnie ogólne, łazienki osobne, wanny i prysnice, a tuż obok sale do gimnastyki, których tam dotąd na użytek publiczny należycie urządzonych niebyło. Łaźnie zaopatrzone są we wszystko, co tylko należy do potrzeby uczęszczających; w prysnicach podług własnego pomysłu p. Kulikowskiego zrobionych, można używać wody ciepłéj lub zimnéj, puszczać ją w kierunku z dołu, z góry, lub ze wszech stron, wedle upodobania. Porozwieszane w nich termometra służą do wskazywania stopnia ciepła wody. Księga do wpisywania zażaleń, jeżeliby jakie zdarzyć się miały, utrzymuje na wodzy porządek w zakładzie, który za to wszystko pewno rychło zjedna sobie powodzenie. Dawni, a zwłaszcza Rzymianie, podnosili tego rodzaju zakłady do znaczenia instytucij publicznych. Patrząc na pamiątki ich dzieł w świecie fizycznym, na ich drogi i wodociągi, na ich pochody i niewczasy, które z żelazną wytrwałością znosili, przyznać należy, iż mieli w tém słuszność.

— Artysta malarz pejzażysta Józef Marszewski przybył do Wilna i zamieszkał przy ulicy S-to Jańskiéj w domu Koczyka obok rządu gubernjalnego.

— (*Udzielono*). Od dworca kolei żelaznéj do Wilna niema porządnego wjazdu; istniejący dzisiaj przez ulicę Ostrobramską znacznie zbacza od prostéj linji, i nadto niedogodnym jest z tego powodu, że ulica ta za wązka i bywa zamykaną. Niedogodność tę łatwo możnaby uchylić, urządzając wjazd przez zaułek Targowy (inaczéj Płoszczadka) plac zwany Konnym rynkiem i zaułek Policyjny, wychodzący wprost na plac Ratuszowy. W tym celu należałoby rozszerzyć dwa zaułki: Targowy i Policyjny, odsuwając w głąb na sążni trzy lub cztery domy wschodniéj strony obu tych zaułków, czyli strony prawéj dla idącego po nich od dworca kolei ku ratuszowi.

Przy obecnym stanie zabudowania tych dwóch zaułków, rozszerzenie ich tak jest łatwém, jak się to rzadko zdarza w podobnych okolicznościach. Po wschodniéj stronie zaułka Targowego stoją drewniane małe budynki i jedna tylko murowana jednopiętrowa chałupa; po wschodniéj zaś stronie zaułka Policyjnego jest tylko 4 lub 5 porządniejszych domów mieszkalnych prywatnych, a resztę przestrzeni zajmują murowane parkany, dom zrujnowany bez dachu, kilka zabudowań małéj wartości, i wreszcie budowle miejskie. Zaułek Targowy leży niżéj od drogi murowanéj, idącéj koło dworca kolei; ale to niejest zawadą, gdyż dziś już istnieją dwa zjazdy, po obu stronach zaułka Targowego, które trzeba będzie tylko nieco rozszerzyć i wyrównać. Zachodnia strona (dla idącego od dworca ku ratuszowi strona lewa) zaułka Targowego jest zupełnie prosta i niepotrzebuje żadnéj regulacji; zachodnia zaś strona zaułka Policyjnego idzie nieco gzygzakiem, co z czasem z łatwością może być wyrównane i w części wyprostowane.

Przeistoczenie dwóch powyższych zaułków w dwie ulice szerokie i z położenia swego celującego nad wszystkiemi innemi ulicami Wilna, dla obecnych właścicieli tych zaułków byłoby rzeczą tak korzystną, iżby się zdawało, że sami dobrowolnie powinni tego dokonać. Ale znając charakter ludzki, i wiedząc jak trudno doprowadzić do zgody tam, gdzie idzie o podział zysku pomiędzy kilkunastu wspólników,— o dobrowolném rozwiązaniu téj sprawy niema co myśleć. Z konieczności więc powinna wystąpić władza miejska, i dopiąć celu przez prawne wywłaszczenie i sprzedaż następnie z licytacji uregulowanych placów. Dla kassy miejskiéj niepowinno wyniknąć stąd bezpośrednio żadnéj straty; ale jeśliby nawet pokazało się koniecznem zaciągnąć niewielki dług, np. kilka lub kilkanaście tysięcy rubli, to dług ten wkrótce byłby umorzony przez wzrost dochodu miejskiego, wynikły ze znakomitego podniesienia lichéj dzisiaj części miasta. Rozszerzenie powyższych zaułków między innemi może doprowadzić do następnego rezultatu. Wartość wywłaszczonych placów po obu stronach zaułka Targowego podskoczy o 400 lub 500%; cena placów okrążających Konny rynek może się podnieść o 300 lub 400%; place zaułka Policyjnego podrożeją rozmaicie, o 50,100,200 lub 300% (mówimy o cenie saméj ziemi), a niektóre mogą wcale niepodrożeć. Wynikła z takiego przyrostu w cenach summa pojdzie na zapłatę za mury, które trzeba będzie walić celem rozszerzenia ulicy, lub na pokrycie straty, wynikłéj ze zmniejszenia placów, zajętych w części pod ulicę. Wreszcie ten ostatni wydatek we wszelkim razie będzie niewielki, ponieważ zmniejszenie obszaru placów będzie się równoważyło stosunkowém podniesieniem ich ceny. W ogóle powyższy obrachunek jest zupełnie domniemalny; tylko szczegółowe oszacowanie każdego placu (z pokazaniem co dzisiaj wart, i co będzie wart potém) może dać pojęcie o możliwym dla kassy miejskiéj rezultacie. Zacząć więc wypada od wysadzenia komissji z ludzi fachowych złożonéj, któraby sporządziła powyższy szacunek, i na fundamencie tegoż obrachowawszy pieniężny rezultat, ułożyła projekt utworzenia wielkiéj ulicy wjazdowéj, szerokiéj i wiodącéj od dworca kolei do ratusza.

Na względzie mieć należy następne dwie uwagi. Niema potrzeby dokonać wszystkiego od razu: dość wnet obalić domki wschodniéj strony zaułka Targowego, oraz parkany tejże strony zaułka Policyjnego, i budowle zrujnowane, mało warte; inne zaś domy można zostawić na lat kilka, póki opróżnione miejsca niezabudują się, z obowiązaniem tylko właścicieli tych domów, iżby nieodnawiali ich i obalili je w terminie naznaczonym. Druga uwaga dotycze korzystania z dogodnych okoliczności. Obecny stan wschodniéj strony zaułków Policnjnego i Targowego tak jest lichy, iż stopniowe zburzenie i posunięcie w głąb całéj téj strony jest rzeczą małéj wagi; ale za rok lub za lat kilka ta dogodna okoliczność może się zmienić, mogą być wzniesione nowe domy. Jeżeli więc Rada miejska nieprzystąpi wnet do rzeczy, to późniéj.......

Co do wywłaszczenia mogą być uwzględnione rozmaite modyfikacje. Tak, jeżeliby właściciele dwóch powyższych zaułków i Konnego rynku większością głosów postanowili, że rzecz rozszerzenia zaułków zgodnie z danemi od Rady miejskiéj warunkami i planem, chcą dokonać sami, a to bez żadnego wynagrodzenia od miasta; natenczas możnaby dozwolić tym właścicielom, żeby wybrali kilku pośredników, którzyby, ukonstytuowawszy się w sąd polubowny, oszacowali co kto zyska i co kto straci na rozszerzeniu zaułków, i stosownie do tego postanowili bezapellacyjnie, kto kogo i w jakiéj ilości powinien wynagrodzić? W takim razie, jako najdogodniejszym dla Rady miejskiéj, miasto mogłoby nawet powyższym właścicielom zaproponować pewne ulgi; np. możnaby wszystkie domy, wybudowane lub uregulowane według danego od miasta planu, oswobodzić na lat kilka od kwaterunkowych i innych opłat miejskich. Tym sposobem własny interes właścicieli placów, odciętych w części pod ulicę, pobudzałby do śpiesznego walenia murów i regulowania placów. Oczywista, iż przy obrachowaniu summy, jaką straci miasto darowując kilkunastu domom opłaty miejskie za lat kilka lub nawet kilkanaście, brać należy opłaty te, jakie składają domy obecnie, nie zaś te, jakie będą należały od domów już uregulowanéj nowéj ulicy wjazdowéj. A ponieważ obecnie miasto ma niewielkie dochody od zaułków Targowego i Policyjnego, więc darowanie części tych dochodów niebędzie ofiarą uciążliwą.

Przy wywłaszczeniu z urzędu możnaby zostawiać właścicielom do wyboru, albo przyjąć za plac summę szacunkową, albo pozostać właścicielem z obowiązkiem wykonania pewnych warunków, np. ustąpienia części placu pod ulicę, przyjęcia za to określonego wynagrodzenia, wypłacenia pewnéj summy na wynagrodzenie innych właścicieli, i t p.

Kończę odezwą do pobudek humanitarnych. W całéj Europie rozszerzają ulice starych miast, zakładają wewnątrz nich nowe place i ogrody. Pobudza do tego nie próżna żądza strojenia się, lecz cel wyższy,—zdrowie i moralność ludności. Chemja, fizjologja i patologja udowodniły, iż czyste powietrze tak samo jest potrzebne, jak zdrowy pokarm, jeżeli nie bardziéj. Niszcząc ciemne, wilgotne i zatrute zaułki, niszczymy choroby i występki, gdyż choroba ducha częstokroć jest wynikłością choroby ciała. Koszta poniesione za ułatwienie dostępu dla czystego powietrza i światła słonecznego, stokrotnie bywają wynagrodzone zmniejszeniem kosztów na szpitale, przytułki i więzienia, oraz zwiększeniem dochodu, płynącego z pracy energicznéj zdrowego robotnika.

J. B.

KURSA GIEŁDOWE.

PETERSBURG, 17 (29) lipca.

Sześcioprocentowe rossyjskie srebrem	110, 110 1/2 %
Pięcio procentowe 1-éj pożyczki	95, 95 1/2 %
,, 2-éj ,,	101, 102 %
,, 3-éj ,,	95 %
,, 4-éj ,,	95 %
,, 5-téj ,,	95 1/2, 95 1/4 %
,, 6-éj ,,	105 1/2 %
Czteroprocentowe 1éj, 2éj, 3éj i 4éj poż.	88%
,, 5éj poż.	87, 87 1/4 %
Pięcioproc. bilety banku państwa	98 1/4, 3/8 %
Akcje Głównego Tow. kolei żel.	112 1/2, 1/4
Obligacje 4 1/2 proc. tegoż Tow.	89.
Akcje ryzko-dynab. kolei żelaz.	91.
Weksle (na 3 mies.): na Londyn	34 3/8, 13/16, 11/16 p.
— — na Amsterdam	170 3/4, 171 c.
— — na Hamburg	30 7/8, 31 1/16, 30 15/16 sz. b.
— — na Paryż	363 1/2, 364 c.

WARSZAWA, 26 (14) lipca.

Listy zastawne oprócz kuponu	15 r. 9 1/2 k.
Obligi skarbowe. —	93 — 4 —
Akcje drogi żel. warsz.-wiedeńsk.	77— ,, —
— — warsz.-bydgoskiéj	89— 50 —
Weksle: na Berlin (2 mies.) za 100 tal.	102 r. 52 1/2 k.
— na Hamburg (2 mies.) za 300 m.	155 — 85 —
— na Paryż (2 mies.) za 300 fr.	82 — 50 —
— na Wiedeń (2 mies.) za 150 złr.	82 — 80 —
— na Londyn (3 mies.) za 1 fst.	6 — 93 —
— na Petersburg (1 m.) za 100 r.	99 — 50 —
— na Moskwę (1 m.) za 100 r.	99 — 25 —

RYGA, 15 (27) lipca.

Pięcioproc. 5-éj pożycz..	96 3/4 %
Pięcioproc. bilety banku państwa	98 %
Weksle: na Londyn	34 7/8, 13/16 p.
— na Amsterdam	172 3/4 c. p.
— na Hamburg	31 3/4 sz. b.
— na Paryż	367 c.

ODESSA, 13 (26) lipca.

Weksle: na Londyn za 1 fs.	6 r. 89, 86 k.
— na Paryż za 1 r.	366 1/2, 367 1/2 c.
— na Marsylję za 1 r.	367 1/2 c.
— na Genuę za 1 r.	367 1/2 c.

BERLIN, 25 (13) lipca.

Rossyjskie 5-procentowe 5-éj poż.	86 3/8 %
— — 6-éj poż.	95%
Czteroproc. metall. bankowe bil. za 100 r.	97 3/8 t.
Bilety kredytowe ross. za 90 rub.	87 3/8 tal.
Polskie obligacje skarbowe oprócz kup.	83 1/4.
— listy zastawne	87 3/8.
— bilety bankowe.	87 1/8
Weksle: na Petersburg (3 tyg.) za 100 rub.	97 tal.
— na Warszawę (krótki term.).	87 1/4 r.

HAMBURG, 25 (13) lipca.

Rossyjskie 5-proc. 5-éj pożyczki	81 1/2 %
— — 6-éj pożyczki	90 1/8 %
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	30 sz. b.

AMSTERDAM, 25 (13) lipca.

Rossyjskie pięcioproc. 5-éj pożyczki.	80 1/2 %
— — 6-éj pożyczki.	89 3/8 %
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	163 3/4 c.

LONDYN, 28 (16) lipca.

3-procentowe ang. konsolidy.	94 3/8 %
Rossyjskie 5-proc. 2-éj poż.	96 1/4 %
Weksle na Petersburg (3 mies.).	34 p.

PARYŻ, 28 (16) lipca.

Renta 3-proc.	68 fr. 75 c.
Akcje kredytu ruchomego.	827 fr.
Akcje głównego Tow. kol. żel. w Rossji	406 fr.
Weksle na Petersburg za 1 r.	357 c.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно съ 16-го по 19 ое іюля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. Осипъ Массальски.—Оттонъ Нарвойшъ. — Лудвикъ Сабански.— Тайный Совѣтникъ Баронъ Мейендорфъ.—Осипъ Покемпиновичъ.—Болеславъ Свольkенъ.—Лудовикъ Микуличъ.— Родецки.—Г-жа Александра Монюшкова.—Ѳекла Юревичева.—Драгунскій Полковникъ Уланъ.—Полковникъ Кавалеріи Ракшанинъ. — Инженеръ поручикъ Жилински. — Коллеж. Секр. Ярецки. — Понсетъ.— Д-ръ философіи Наполеонъ Климански.—Инжинеръ Поручикъ Влад. Малаховски.—Аптекаръ Густавъ Серлякіусъ.—Чинов. жел. дор. Болеславъ Ходоровски.—Купецъ Морицъ Познански.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНЬСКИ. Экстраординарный Професоръ Надв. Совѣт. Любимовъ. — Коллеж. Асс. Остромецки.— Помѣщ. Остромецка.—Факс.-Подполковникъ Германовичъ.—Докторъ Мед. Коллеж. асс. Андрестъ Шишкевичъ.

Въ д. Пузыны: Учитель Попевѣжской Гимназіи Казимиръ Василевскій.—Помѣщ. Волкова.—Мировой Посредникъ Николай Гедройцъ —Князь Битольдъ Гедройцъ.—Въ д. Монтвиллы: Болеславъ Мантуревичъ.—Д-ръ Викентій Шишло.

Выѣхавшіе изъ Вильна съ 16 го по 19 ое іюля.

Чапински.—Лясковски.—Новомейски.—Гантоверъ.— Монюшкова.—Массальски.—Сабански.—Жицки.— Керсновски.—Жилински.—Зыбайлло.— Адамъ Фишеръ.—Иванъ и Августъ Шадурски. Баронъ Мейендорфъ.—Харламовъ.—Глински.—Уланъ.—Познаньски.—Каспржицки.—Ярецки.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 16-go do 19-go lipca.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob. Józef Massalski.—Otton Narwojsz.—Ludwik Sabański.—Radca Tajny Baron Mejendorf.—Józef Pokempinowicz.—Bolesław Swolken.—Rodecki.—Ludwik Mikulicz.—Panie: Aleksandra Moniuszkowa.—Tekla Jurewiczowa.— Dragoński półkownik Ułan. — Półkownik Kawalerji Rakszanin.—Inż. por. Żyliński.—Koleg. Sekretarz Jarecki. — Ponset. — D-r Filozofji Napoleon Klimański. — Inż. Porucznik Wład. Małachowski.— Aptekarz Gustaw Serlakius.— Urz. kolei żel. Bolesław Chodorowski.— Kupiec Moryc Poznański.

HOTEL POZNAŃSKI. Ekstraordynaryjny Professer Radca Dworu Lubimow. — Kollegjalny Assesor Ostromecki. — Obywatelka Ostromecka.—Fake.—Podpółkownik Hermanowicz.—Doktor Med. asses. kolleg. Andrest Szyszkiewicz.

W d. Puzyny: Nauczyciel Poniewiezkiego gimnazjum Kazimierz Wasilewski.—Ob. Wołkowa — Pośrednik Pojednawczy Mikołaj Giedrojc.—W d. Montwiłły: Bolesław Wróblewski.—Bolesław Manturewicz.—D-r Wincenty Sziszło.

Wyjechali z Wilna, od 16-go do 19-go lipca.

Czapiński.—Laskowski.—Nowomiejski.—Hantower. — Moniuszkowa.—Massalski.— Sabański.— Życki.— Kiersnowski.—Żyliński.—Zybaiłło.— Adam Fiszer. — Jan i August Szadurscy.—Baron Mejendorf.—Charłamow.—Gliński.—Ułan.—Poznański.— Kasprzycki.—Jarecki.

Одобрено Цензурою. 19 Іюля 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 22 іюня сего 1862 года состоявшагося, на удовлетвореніе признанныхъ подлежащими безспорному взысканію вошедшими въ законную силу постановленіями Вилейскихъ уѣзднаго и земскаго судовъ долговъ помѣщицы Генріеты Винчиной: а) помѣщику Теофилю Миладовскому, по заемному письму Викентіемъ и Генріетою Винчами съ ручательствомъ другъ за друга выданному 400 руб.; б). дворянкѣ Аннѣ по первому браку Якимовичевой, а по второму Умецкой по заемному письму Генріетою Винчиною выданному 663 руб.; в) малолѣтней Фелиціи Кеневичъ по заемному письму 250 руб.; г) помѣщику Леону Корсаку по рѣшенію уѣзднаго суда 1,969 руб. 54 коп., съ процентами отъ всѣхъ сихъ суммъ по расчету, а также на пополненіе слѣдуемой Минскому приказу общественнаго призрѣнія ссудной недоимки 356 руб. 71¾ коп. сер., подвержена въ публичную продажу половина населеннаго имѣнія Кляріянова ей Винчинѣ принадлежащаго, Вилейскаго уѣзда во 2 станѣ состоящаго, заключающаго земли 1098 дес., оцѣненнаго по десяти лѣтней сложности чистаго годоваго дохода въ среднемъ количествѣ получавшагося въ 13,325 руб. и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи сего правленія торгъ 4 числа октября мѣсяца сего 1862 года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 3 отдѣленію 8 столу сего правленія. Іюля 9 дня 1862 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* 1—479

С.-Петербургская сохранная казна, по положенію своему 31 мая 1862 г. состоявшемуся, симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Станислава Ивановича Комара Могилевской губерніи, въ уѣздахъ Климовичскомъ, въ деревняхъ: Добромысли, Починкахъ, Иловкѣ и Орловкѣ земли 3700 дес. 1402 саж., на коей поселено 345 временно обязанныхъ крестьянъ, и Мстиславскомъ въ деревняхъ: Поповкѣ, Ковалевѣ и Кукуевѣ земли 733 дес. 778 саж., съ поселенными на оной 99 временно-обязанными крестьянами, а въ доставленной Могилевскимъ губернскимъ правленіемъ описи показано при означенномъ имѣніи 4308 дес. и поселенныхъ крестьянъ по 10 ревизіи 375 а на лицо 405, на коемъ долга сохранной казнѣ состоитъ 46,250 руб. Имѣніе это будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначается 24 съ переторжкою 27 сентября 1862 года въ 2 часа по полудни; почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ сохранную казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 3—454

С.-Петербургская Сохранная Казна, по положенію своему, 22 декабря 1861 года состоявшемуся, симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе, помѣщика Онуфрія Константиновича Юраго Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда Токарево называемое съ деревнями Токарево, Купелищѣ и Заручевьѣ, при коихъ состоитъ земли 1027 дес. 310 саж. на которой поселено писаныхъ по ревизіи 56 душъ, въ доставленной же Витебскимъ Губернскимъ Правленіемъ описи показано при одной только деревнѣ Токаревѣ земли 1147 дес. 317 саж. и поселенныхъ на ней по 10 ревизіи 19, а на лицо 20 душъ на коемъ долга Сохранной Казнѣ состоитъ четыре тысячи девятьсотъ тридцать руб. Имѣніе Юраго будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землю и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ Сохранной Казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначается 25 съ переторжкою 28 сентября 1862 г. въ 2 часа по полудни; почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ Сохранную Казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время, разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 3—455

С.-Петербургская Сохранная Казна, по положенію своему, 22 декабря 1861 года состоявшемуся, симъ объявляетъ что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Ивана Казимировича Бродзкаго Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда Липники называемое съ деревнями Липники и Горлово, при коихъ состоитъ земли 770 дес. на которой поселено писанныхъ по 8 ревизіи 23 души; въ доставленной же сему имѣнію Витебскимъ губернскимъ Правленіемъ описи показано при этомъ имѣніи земли тоже самое количество и поселенныхъ на ней по 10 ревизіи 23, а на лицо 22 души, на коемъ долга Сохранной Казнѣ состоитъ пять тысячъ пятьдесятъ восемъ руб. Имѣніе Бродзкаго будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ Сохранной Казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначется 2 съ переторжкою 5 октября 1862 г. въ 2 часа по полудни; почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ Сохранную Казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время, разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 3—456

Виленской губерніи Ошмянскій уѣздный судъ объявляетъ, что 20 августа 1862 года будутъ производиться въ присутствіи сего суда торги на продажу имущества помѣщика Богушевича. Почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на означенное число. 3—451

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek postanowienia jego, w dniu 22 czerwca ter. 1862 roku nastałego, na zaspokojenie przyznanych za należące do bezspornego uzyskania weszłemi w moc prawną postanowieniami Wilejskich sądów, powiatowego i ziemskiego, długów obywatelki Henryety Winczynéj: a) obywatelowi Teofilowi Miładowskiemu, za obligiem przez Wincentego i Henryetę Winczów ze wzajemną poręką wydanym 400 rub.; b) szlachciance Annie z pierwszego małżeństwa Jakimowiczowéj, a z powtórnego Umeckiéj za obligiem przez Henryetę Winczynę wydanym 663 rub.; c) małoletniéj Felicji Kieniewiczównie za obligiem 250 rub.; d) obywatelowi Leonowi Korsakowi za wyrokiem sądu powiatowego 1,969 rub. 54 kop., z procentami od wszystkich tych summ według wyliczenia, tudzież w celu wyręczenia należnéj Mińskiemu urzędowi powszechnego opatrzenia zaległości pożyczki 356 rub. 71¾ kop. sr., wystawiona zostaje na publiczną przedaż połowa osiadłego majątku Klarjanowa do tejże Winczynéj należącego, w Wilejskim powiecie w 2 stanie położonego, zawierającego ziemi 1098 dziesięcin, ocenionego podług dziesięcioletniéj proporcji czystego rocznego dochodu w średniéj ilości otrzymanego 13,325 rubli, i dla uskutecznienia téj przedaży, w sądowéj tegoż rządu naznaczony został targ dnia 4 października ter. 1862 roku, od godziny 11 z rana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem. Życzący rozpatrywać papiery téj przedaży i publikacji tyczące się, mogą je znaleść w 8-m stole 3 wydziału rządu gubernjalnego. Dnia 9-go lipca 1862 roku.

Radca *Giecołd.*
Sekretarz *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* 1—479

S.-Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, w dniu 31 maja 1862 roku nastałego, niniejszém ogłasza, że w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Stanisława Komara, położony w Mohylewskiéj gubernji w powiatach: Klimowickim, w wioskach Dobromyślu, Poczynkach, Iłówce i Orłowie ziemi 3700 dziesięcin 1402 sążni, na któréj jest osiadłych 345 włościan czasowie obowiązanych, i Mścisławskim we wsiach Popówce, Kowalewie i Kukujewie ziemi 733 dziesięcin 778 sążni, z osiadłymi na niéj 99 czasowie obowiązanymi włościanami, w przysłanym zaś przez Mohylewski rząd gubernjalny inwentarzu pokazano w pomienionym majątku 4,308 dz. i osiadłych włościan podług 10 rewizji 375 a obecnych 405, na którym długu do Kassy zachowawczéj liczy się 46,250 rubli. Majątek ten będzie się przedawał ze wszystkiemi należącemi doń gruntami i wszelkiém zabudowaniem i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto życzyć będzie. Targ naznacza się dnia 24 z przetargiem 27 września 1862 roku, o godzinie 2 po południu: przeto życzący kupić, raczą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się do targu, w każdym zaś przed targami czasie, można rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 3—454

S.-Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, w dniu 22 grudnia 1861 roku nastałego, niniejszém ogłasza, że w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Onufrego Jurahi, w gubernji Witebskiéj w Połockim powiecie położony, zwany Tokarewo, z wsiami Tokarewo, Kupieliszcze i Zaruczewje, przy których jest ziemi 1027 dziesięcin 310 sążni, na któréj liczy się osiadłych, podług 8 rewizji, 56 dusz, w przysłanym zaś przez Witebski rząd gubernjalny inwentarzu pokazano przy jednéj tylko wsi Tokarewie ziemi 1147 dzies. 317 sąż., i osiadłych na niéj podług 10 rewizji włościan 19, a obecnych 20, na którym długu do kassy zachowawczéj liczy się cztery tysiące dziewięcset trzydzieście rubli. Majątek ten będzie się przedawał ze wszystkiemi należącemi doń gruntami i wszelkiém zabudowaniem i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto życzyć będzie. Targ naznacza się dnia 25 z przetargiem 28 września 1862 roku, o godzinie 2 po południu; przeto życzący kupić, raczą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się do targu, w każdym zaś przed targami czasie, można rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 3—455

S. Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, w dniu 22 grudnia 1861 roku nastałego, niniejszém ogłasza, że w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Jana Brodzkiego, w Witebskiéj gubernji w powiecie Połockim położony, Lipniki zwany, z wioskami Lipniki i Horłowo, przy których jest ziemi 770 dziesięcin, na któréj jest osiadłych, podług 8 rewizji, dusz 23, w przysłanym zaś przez Witebski rząd gubernjalny inwentarzu tego majątku pokazano ziemi takąż ilość, a osiadłych na niéj podług 10 rewizji włościan 23 a obecnych 22, na którym długu do kassy zachowawczéj ciąży pięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt ośm rubli. Majątek ten będzie się przedawał ze wszystkiemi należącemi doń gruntami i wszelkiém zabudowaniem i z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto życzyć będzie. Targ naznacza się dnia 2 z przetargiem 5 października 1862 roku, o godzinie 2 po południu; przeto życzący kupić, raczą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się do targu, w każdym zaś przed targami czasie, można rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 3—456

Wileńskiéj gubernji Oszmiański sąd powiatowy ogłasza, iż dnia 20 sierpnia 1862 roku będą się odbywały w tym sądzie targi, na przedaż mienia obywatela Bohuszewicza; przeto życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie w dniu naznaczonym. 3—451

С.-Петербургская Сохранная Казна, по положенію своему, 8 іюня 1862 года состоявшемуся, симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Ѳомы Ромуальдовича Реутта Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда сельцо Черницы съ деревнями: Плиговка Черница, Фролова, Выгоры, Земцы и Тропино, при коихъ состоитъ земли 1282 дес. на которой поселено 147 душъ, въ доставленной же сему имѣнію описи показано при означенныхъ селеніяхъ земли тоже самое количество и поселенныхъ на ней по 10 ревизіи 147, а на лицо 155 душъ, на коемъ долга Сохранной Казнѣ состоитъ пятьнадцать тысячъ двѣсти двадцать руб. Имѣніе Реутта будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга по правиламъ Сохранной Казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначается 9 съ переторжскою 12 октября 1862 въ 2 часа по полудни, почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ Сохранную Казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время, разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 2—461

Отъ Виленскаго Приказа Общественнаго Призрѣнія объявляется, что по случаю неисправности Гродненскаго купца Шмуйлы Бульковштейна по постакѣ имъ продовольственныхъ припасовъ и прочихъ матеріаловъ для подвѣдомственныхъ Приказу уѣздныхъ больницъ Виленской губерніи, для отдачи сей поставки съ подряда другому благонадежному подрядчику, впредь до истеченія заключеннаго съ повѣреннымъ Бульковистейна контракта т. е. по 1 января 1864 года, назначены въ присутствіи сего Приказа торги 21 числа будущаго сентября мѣсяка и переторжка 25 числа тогоже сентября. Посему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ прибыть на оные въ Приказъ съ благонадежными залогами, гдѣ будетъ предъявлены имъ кондиціи. Причемъ присовокупляется, что означенные торги будутъ производиться на точномъ основаніи т. X. части I. книги IV. разд. III изд. 1857 года Устава о казен. подрядахъ, для чего лица, желающія вступить въ означенный подрядъ обязаны представить въ Приказъ, при прошеніяхъ, до наступлен я торговъ, паспорты или другіе виды о своемъ званіи и благонадежные залоги, которые, согласно 1833. ст. т X. должны простираться до третьей части годовой порядкой суммы т. е. на 9000 руб. сереб:, что послѣдняя цѣна, оставшаяся на переторжкѣ, есть окончательная и что послѣ переторжки, на основаніи 1862 ст. тогоже тома, никакія уже новыя предложенія не будутъ приняты, а если кто либо изъ желающихъ не будетъ въ состояніи прибыть лично, или принять участіе въ торгахъ посредствомъ повѣреннаго, то можетъ прислать въ Приказъ, на основаніи 1909 и 1935 ст. т. X части I объявленіе въ запечатанномъ пакетѣ, съ приложеніемъ залога, по объявленія таковыя должны быть доставлены въ Приказъ не позже 11 часовъ 25 числа будущаго сентября мѣсяца т. е. до начала переторжки. 2—485

S.-Petersburska Kassa Zachowawcza, w skutek postanowienia swego, 8-go czerwca 1862 roku nastałego, niniejszém ogłasza, iż w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Tomasza Reutta, w gubernji Witebskiéj w powiecie Połockim położony, zwany Czernicy z wsiami: Pligówką, Czernicą, Frołowem, Wygorami, Ziemcami i Tropinem, przy których jest ziemi 1282 dziesięciny, na któréj dusz osiadłych jest 147, w przysłanym zaś inwentarzu tego majątku pokazano przy rzeczonych wsiach ziemi taż ilość i osiadłych na niéj, według 10 rewizji, 147 a obecnych 155 dusz, na którym długu do kassy zachowawczéj ciąży 15,220 rubli. Majątek ten będzie się przedawał, z całą należącą doń ziemią i wszelkiem zabudowaniem, oraz z przelewem długu na prawach kassy zachowawczéj, jeżeli kto będzie życzył. Targ zaś rozpocznie się dnia 9, z przetargiem 12 października 1862 roku, o godzinie 2-éj po południu; przeto życzący kupić, zechcą przybyć do kassy zachowawczéj na dzień naznaczony i zapisać się na targ, i w każdym przed rozpoczęciem targów czasie, rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się. 2—461

Wileński urząd Powszechnego Opatrzenia ogłasza, iż z powodu nieakuratności kupca Grodzieńskiego Szmujły Bulkowsztejna w dostarczaniu przezeń zapasów żywności i innych materjałów dla zawiadywanych przez ten Urząd szpitalów powiatowych gubernji Wileńskiéj, dla oddania tego dostarczania z podradu innemu pewnemu podradczykowi, aż do upłynienia zawartego z pełnomocnikiem Bulkowsztejna kontraktu, to jest do 1-go stycznia 1864 roku, naznaczone zostały w sądowéj tego urzędu targi dnia 21 nast. września i przetarg dnia 25 tegoż września; przeto życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie do urzędu z pewnemi zastawami, gdzie im warunki będą okazane. Przyczém dodaje się, że pomienione targi będą się odbywały na zasadzie T. X. cz. I ks. IV Rozdz. III wyd. 1857 roku Ustawy o podradach skarbowych; a zatém osoby, życzące wstąpić w pomieniony podrad, winni są złożyć w urzędzie, przy prośbach, przed nadejściem targów, pasporty lub inne dokumenty o swym stanie i pewne zastawy, które, stosownie do 1833 art. T. X., powinne wynosić trzecią część rocznéj summy podradowéj, to jest równać się wartością 9000 rub. sr.; że ostatnia cena na przetargu utrzymana, jest ostateczną i że po przetargu, na osnowie 1862 art. tegoż tomu, żadne już nowe propozycje przyjęte nie będą; a jeżeli ktokolwiek z życzących nie będzie mógł przybyć osobiście, lub przyjąć udział w targach za pośrednictwem swego pełnomocnika, tedy może przysłać do urzędu, na osnowie 1909 i 19 5 art. X. t. części I obwieszczenie w zapieczętowanym pakiecie, z załączeniem zastawu, atoli obwieszczenia to powinno być przysłane nie późniéj, jak o godzinie 11 dnia 25 następującego września, to jest przed rozpoczęciem przetargów. 2—485

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

Nakładem księgarni A. NOWOLECKIEGO wprost kolumny Zygmunta N. 457 wyszły dwa dziełka pod tytułem:

GAWĘDY

KSIĘDZA PROBOSZCZA POD LIPAMI.

Serja I.

Ogłosił dla czytelników Czytelni Niedzielnéj J. K. Gregorowicz. Najlepszym dowodem użyteczności téj książeczki, gdy w ciągu 3-ch lat doczekała się trzeciego wydania, spodziewa się wydawca, że Serja II, która w tych dniach do druku oddaną będzie, z równym uznaniem użyteczności, przyjętą do upowszechnienia pomiędzy wiejskiemi czytelnikami zostanie. Cena poprzednich edycij Serji I-éj oznaczoną było złp. 2, obecnie cena ustanawia się złp. 1 gr. 10. Serja II-ga po tejże saméj cenie prenumerowaną być może w wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych. Na urzędach i stacjach pocztowych każda serja oddzielnie może być prenumerowaną.

OGRODNICTWO WARZYWNE, Część druga. Zasady urządzania ogrodów warzywnych uprawy i pielęgnowania ogrodowin przez A. K. STEŁMASIEWICZA; ozdobione kilkunastu drzeworytami. Cena złp. 1 gr. 10. Na urzędach i stacjach pocztowych złp. 2 gr. 15. Ułatwiając nabycia tych dwóch dziełek, jak i wszelkich wydań moich dla ludu przeznaczonych, urządzone zostały *Składy* a mianowicie w Redakcji *Kmiotka u M. Glücksberga. Tygodnika Mód w Expedycji Roczników gospodarstwa krajowego G. Gebethnera* i *R. Wolffa. Przyjaciela dzieci* u *H. Natansona*, w księgarniach miast znaczniejszych a mianowicie w *Lublinie* u S. Arcta, w *Kaliszu* u Hurtiga, w *Piotrkowie* u A. Marczewskiego, w *Wilnie* w Redakcji Kurjera Wileńskiego i w księgarni M. Orgelbranda, w *Kijowie* u G. Idzikowskiego, *w Kownie* u S. J. Gabryłłowicza, *w Grodnie* u J. Zagajewskiego, oraz w uproszonych *Domach Zleceń rolników Polskich.*

2—446

OGŁOSZENIE.

W guber. Wileń. w powiecie Lidzkim przedają się dobra z wolnéj ręki bez żadnego długu skarbowego i prywatnego następujące: położone o 7 mil od stacji kolei żelaznéj, 1-e) majątek stara Dzitwa, położony w 4 stanie, od miasta powiat. Lidy o wiorst 17, od miasteczka targowego Wasiliszek wiost 14, od m. Wilna mil 14 latem a zimą mil 12, od m. Grodna mil 14, od rzeki Niemna wiorst 25 położony nad rzeką Dzitwą spławną z obfitemi rybołowstwami; mający obszaru do 80 włok z pomiarem i planem. Grunt wyborny rozmaity, dobrze sterkoryzowany, siana błotniego do wozów 600, murogu wozów 400, lasu przeszło włok 33 sosnowego wybornego, w większéj części zdatnego do budowli, reszta brzeziny, osiny, kamień wapienny i cegielnią, osóbno Awols. Tymczasowie włościan obowiązanych chat 26. Dworne zabudowania i gospodarcze wszystkie nowe: młócarnia deptakowa z młynem oraz z browarem nad kanałami zarybionemi.

O cenach i warunkach dowiedzieć się można od samego dziedzica mieszkającego w tymże majątku.

2-e) Obok położony i łącznie majątek Myto nad tąż rzeką Dzitwą, tejże saméj natury, z bratem niedzielny, w którym wybywca ma część 4-tą to jest 48 włok i ośm chat.

3-e) Z dóbr Werenowa scheda wydzielona sądem dzielczo egzdywizorskim werenowskim. Folwark zwany Mironpol, położony w 5 stanie, od miasteczka Werenowa i traktu pocztowego o wiorst 2, w którym zabudowanie mieszkalne i gospodarcze nowe z młócarnią deptakową i młynem, z sianożęciami położonemi nad rzeką Żyżmą i innych miejscach, zbiera się murogu do 300 wozów, puszczy wszystkiéj w ogóle do 50 włok, w któréj las sosnowy budowlowy, jodłowy, grabowy, osinowy i brzozowy. Tymczasowie obowiązanych chat 8, w dwóch wsiach pol ornych i sianożęci, tak pod wsiami i dwornemi poletkami do 25 włok.

1—490

SYROP CHRZANOWY Z JODEM

przygotowany przez pp. Grimault i Spółka aptekarzy w Paryżu, na ulicy Feuillade N. 7, posiada dowiedzioną wyższość nad

Tranem Rybim.

Według świadectw wielu lekarzy ordynujących w szpitalach Paryzkich, świadectw zamieszczonych w metodzie użycia tego lekarstwa, jak również na zasadzie licznych pochwał kilkunastu Akademij medycznych, syrop ten nierównie pomyślniejsze sprawia skutki w tych słabościach, gdzie zażywanie T r a n u r y b i e g o dotąd przepisywano. Leczy on słabości piersiowe, szkrofuły, lymfatyzm, bladość cery, rozmiękłość ciała, apetyt przywraca, czyści krew i odnawia cały organizm człowieka, jednem słowem jest on najsilniejszym ze wszystkich środków krew oczyszczających, jakie do dziś odkryte zostały. Nie utrudza on żołądka, jak jodan potasium, lub jodan żelaza, ale nadewszystko nieocenionym jest dla dzieci skrofulicznych i cierpiących na gruczoły. Słynny doktor *Cazenave*, ordynujący w szpitalu św. Ludwika w Paryżu, zaleca to lekarstwo szczególniéj w cierpieniach skórnych łącznie z pigułkami noszącemi jego nazwisko. W téj saméj aptece w Paryżu znajduje się najprzedniejszy Elixir Pepsiny, p. Corvisart, nadwornego d-ra Cesarza Napoleona. Elixir ten używa się przeciw upartéj i zastarzałéj niestrawności, zapaleniu i nabrzmieniu kiszek, boleściom żołądka, a głównie uspokoja wymioty ze stanu ciąży pochodzące.

Znajduje się w aptekach pp. *Chrościckiego* w Wilnie,—*Mrozowskiego* w Warszawie,—*Molędzińskiego* w Krakowie,—*Tomanka* we Lwowie, i *Marcinczyka* w Kijowie.

1—493

Niemkinia uzdolniona, mające chlubne świadectwa z wielu domów obywatelskich na Litwie, gdzie przewodniczyła kształceniu młodzi, szuka miejsca guwernantki w Wilnie, lub na prowincji. Adres w Redakcji.

2—487

UWIADOMIENIE O HERBACIE

BAZYLEGO KLIMUSZYNA.

W grudniu zeszłego roku, w jednéj z gazet stołecznych miałem zręczność powiedzieć, że „zrobionych zapasów herbaty do lutego okaże się za mało, a że ostatnia wymiana w Kiachcie co do ilości była ograniczeńszą od lat poprzedzających, a zatém nie można spodziewać się, żeby dowóz był znaczny.... zkąd wypada, że obróty będą nieco inne w maju, kiedy nadejdzie herbata Kantońska i Szanchajska....“

Obecne położenie handlu herbatnego jest następujące: 1) herbaty KIACHTYŃSKIEJ czuje się brak znaczny, a obfitego dowozu *tém mniéj* można oczekiwać, że herbata wymiany dawniejszéj, prawie całkiem wywiezioną już została; 2) herbata Kantońska i Szanchajska chociaż w bardzo znacznéj ilości są otrzymane, ale wiele jéj gatunków nie może znawcom zastąpić herbaty Kiachtyńskiéj. Ztąd rzecz widoczna, że przedniejsze gatunki herbaty Kiachtyńskiéj, jeżeli się nie podniosą w cenach, tedy jedynie dla tego, że herbata Kantońska dla niektórych nabywców może być ponętną ze względu na swą taniość, a ta okoliczność ograniczając odbyt herbaty Kiachtyńskiéj, zatrzymuje jéj ceny dotychczasowe bez szczególnego podwyższenia. Otóż tymczasem wszystko, na czém się skończyły oczekiwania nasze....

Stosując się do takiego obrótu rzeczy, w maju zrobiłem zapas przedewszystkiem herbaty Fuczańskiéj, otrzymywanéj przez Kiachtę, a herbaty Kantońskiéj i Szanchajskiéj w mniejszéj ilości. Jednéj i drugiéj wybrałem te tylko gatunki, jakich brakowało w massie Kiachtyńskiéj, szczególniéj te, które zbliżają się o ile można do gustu, nawykłego do używania herbaty Kiachtyńskiéj. Wszystkie zaś inne najbardziéj odznaczające się gatunki, jakie z czasem mogą się okazać w nieskończoném mnóstwie w próbkach herbaty Kantońskiéj, tedy i te będą przezemnie przyjmowane, zawsze atoli na tychże co dotąd warunku, w miarę podobieństwa ich do smaku herbaty Fuczańskiéj, oddawna otrzymywanéj przez Kiachtę. *W każdym razie* nie będą ją wszakże *mieszał z Kiachtyńską* herbatą, a ż e b y p r z e z t o t é j o s t a t n i é j n a d a ć m n i e m a n ą t a n i o ś ć, *i przytém będzie się przedawała tylko na wyraźne żądanie* kupujących. Na etykecie téj herbaty będzie wyrażono „HERBATA KANTOŃSKA albo SZANCHAJSKA,“ herbata zaś KIACHTYŃSKA pozostanie w znanéj już obwijce i pod terminami wyrażającemi własność herbaty.

Kupiec Moskiewski *BAZYLI KLIMUSZYN.*

UWIADOMIENIE
O NOWO OTRZYMANEJ HERBACIE
w Maju 1862 r.

O odsyłanéj przez pocztę i podradczyków do wszystkich miast Cesarstwa Rossyjskiego, Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Finlandzkiego i Kraju Zakaukazkiego,

pod firmą

BAZYLEGO KLIMUSZYNA

z głównego kantoru w Moskwie, przy moście Borowickim, w domu Bakłanowa.

CENNIK.

	Cena za funt. Srebrem. Rub.	Kop.
OTRZYMYWANA PRZEZ KANTON I SZANCHAJE.		
Kantońska czarna	1	20
— kwiecista	1	80
Szanchajska kwiecista	2	—
OTRZYMYWANA PRZEZ KIACHTĘ.		
— HERBATA FUCZAŃSKA.		
Cierpka . . . . . . 1 r. 40 k. i	1	60
Bukieto-cierpka	1	80
Bukieto-cierpka, gatunek wyższy .	2	—
BUKIECISTA funczańska przednia	2	20
Bukiecista z kwiatem	2	40
KWIECISTA.		
Cierpko-bukiecista i razem kolorytna	2	50
Miękko-cierpko-bukiecista 2 r. 80 kop. i	3	—
— cierpko-bukiecisto-różysta .	3	50
— cierpko-bukiecisto-zatchlista	4	50
LANSINY KWIECISTE.		
Ostro-bukieto-różyste 4 r. 4 r. 50 k. 5 r. i	6	—
Ostro-bukieto-zatchliste . . . . . 5 i	6	—
I najprzedniejszy ze wszystkich ostro-bukieto-miodzista, razem zatchło-różysta	7	—
Zielona . . . . . 4 r., 6 r., 15 r. i	20	—
Żółta . . . . . . 4 r., 6 r., 8 r. i	10	—

Herbaty sztuczne w cybikach, skrzyniach i pudełkach w osóbnym cenniku.

Pomienioną herbatę można także otrzymywać we wszystkich moich magazynach stałych i jarmarkowych, jako to, w Orle, w Niższym Nowgorodzie, Charkowie, Połtawie, Krolewcie, Kijowie, Berdyczewie i w Królestwie Polskiem: w Lublinie i Radomiu.

WARUNKI, NA JAKICH HERBATA WYSYŁA SIĘ PRZEZ POCZTĘ.

I. *Przesłanie* do wszystkich, nawet do pogranicznych miast Cesarstwa Rossyjskiego, przyjmuję na koszt własny. Adres należy pisać wyraźnie, i żądać trzeba nie mniéj nad 5 funtów, które w trwałém upakowaniu wysyłają się przez najpierwszą pocztę odchodzącą.

II. *Wypisujący na 50 rubli srebrem przeszło* (do jednego pakunku), otrzyma ustępstwa 5 proc. od rubla; przy wysyłaniu do gubernij, do których za przesłanie płaci się za funt nie więcéj nad 10 kop. takież same ustępstwo daje się także wypisującym na 25 rubli.

III. *Kupcy*, handlujący herbatą pod swoją firmą, mogą otrzymywać transporta przez podradczyków, przez co powiększają się procenta ustępne.

Adres: Do Kantoru w Moskwie, przy moście Borowickim, w domu Bakłanowa.

Bazylemu KLIMUSZYNOWI.

1—484

Uwiadomienie księgarskie.

7430 liter za kopiejkę!

W tych dniach opuściło prassę nakładem księgarni p. f. **Rubena Rafałowicza**, dzieło p. n.: DZIEJE RZYMSKO-KATOLICKIEGO KOŚCIOŁA w krótkich szczegółach zebrał Ks. S. S. D. Wydanie nowe na papierze białym. **Cena Rs. 1 kop. 50.** Książka ta popularnością wykładu, jako też i treściwym poglądem tak do elementarnego użycia jako i dla kształcącéj się młodzieży zastosowana. Nabyć ją można we wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych.

1—491

NOWY SKŁAD MACHIN ROLNICZYCH
Piotra Krupeckiego i Spółki
W WARSZAWIE.

Przy rozwijaniu się postępowem gospodarstwa rolnego w kraju naszym, przy wzmagającéj się ciągle produkcji ziemi, zmianie stosunków włościańskich i zniesieniu pańszczyzny, potrzeba machin rolniczych coraz więcéj uczuwać się daje. Szczególniéj też gospodarstwa średnie i mniejsze, niemogąc ponosić nieodpowiednich swojéj produkcji nakładów, cierpiały na braku młockarń, bez których ani siew ważniejszy, ani rychła dostawa zboża na handel były im niemożebne.

Pragnąc choć w części przysłużyć się rolnikom polskim i zaradzić naglącéj potrzebie, zawarłem stałą umowę z fabryką pobratymca Szlązak Januszka, słynnego z dobroci swoich wyrobów i prostego ich mechanizmu i sprowadziłem od niego znaczny zapas: młockarń, sieczkarń, siewników, szatkownic czyli szarpaczów do skubania buraków i kartofli, którego narzędzia w składzie pod moją firmą we własnym domu założonym znajdują się.

Już w ciągu Czerwca i Lipca sprzedałem kilka młockarń obywatelom do Warszawy przybyłym.

Młócarnie z fabryki Januszka zalecają się przedewszystkiem niepraktykowaną dotąd taniością cen, albowiem jedna z nich, *cztero-konna kosztuje rsr. 310*, zaleca ją prócz tego prosta na zewnątrz wyprowadzona maszynerja, ułatwiająca wszelkie reperacje, również i to, że b ę b n y w środku będące są *z kutego żelaza.* Młócarnia taka niezawodnie, jakto zresztą zamierzona próba okaże, *wymłaca od 35 do 40 kop dziennie;* a za trwałość jéj w przeciągu roku całego poręczam.

Siewnik pomysłu Januszka, którego fabryka zajmuje się *specjalnie i jedynie tylko* wykonywaniem machin rolniczych ma zupełnie nową konstrukcję, tak urządzoną, iż ziarno wszelkiego rodzaju siać może bez względu na wiatr i deszcz, a wysiewa go dziennie *na 25 morgów.* Cena takiego siewnika *jest rsr. 90.*

Sieczkarnie z tejże fabryki, również nowego pomysłu i przyrządu zdatne są dostarczyć dziennie do 50 korcy sieczki; cena ich *wynosi rsr. 40.*

Szatkownice czyli tak zwane przyrządy do skubania buraków i kartofli, po tejże *saméj 40-to rublowéj cenie,* zalecają się szczególniejszą trwałością i ułatwieniem działania.

Machiny z fabryki Januszka już nie są dla kraju naszego nowością, dobroć ich i przymioty zostały wypróbowane przez Obywateli Kaliskich, i w skutek tego w mieście Kaliszu, roku zeszłego sprzedano ich za 120,000 złp. Jednę z takich młockarni nabył tam JW. Roman Radoliński i mam nadzieję, że ten znakomity obywatel, jak również wszyscy inni, którzy rzeczone machiny w Kaliszu nabyli, zadowolnieni są z nich aż dotąd.

Ponieważ machiny rolnicze z fabryki p. Januszka, według zawartéj umowy, tylko za pośrednictwem mojego domu mogą być sprowadzane do Królestwa i prowincij litewskich, przeto mam zaszczyt odezwać się do JW. i WW. Obywateli rolników Polskich, ażeby raczyli obdarzyć nowy mój zakład tém zaufaniem, jakie zresztą firma tego nazwiska przez uczciwą pracę w handlu zjednać sobie już tu zdołała, i na jakie ciągle zasługiwać bierze sobie za najpierwszy obowiązek.

PIOTR KRUPECKI i Spółka właściciele składu Machin Rolniczych, istniejącego w Warszawie przy ulicy Sto-Jerskiéj, w domu własnym, pod N. 1776 Lit. A.

NB. Listy przyjmują się pod powyższym adresem.

2—459

ПО СЛУЧАЮ ОТЪѢЗДА

продаются дешево разныя вещи, какъ то: 2 БОЛЬШІЯ СТѢННЫЯ зеркала, 1 ПРЕКРАСНОЕ ПОПЕРЕЧНОЕ съ рѣзан-ною рамкою и 1 ЗЕРКАЛО НА СТОЛБАХЪ все въ рамкахъ орѣховаго дерева, 1 БОЛЬШОЙ ПЛАТЬЯННЫЙ ШКАФЪ и 1 ЖАРДИНЬЕРКА изъ орѣховаго дерева, 1 ФОРТЕПІЯНО, 1 отличная ЗРИТЕЛЬНАЯ ТРУБА, другія МЕБЛИ и ОРУДІЯ, 1 мужеское и 1 дамское сѣдла, РАЗНЫЯ СЕРЕБРЯНЫЯ, нѣсколько ЧАСОВЪ и РАЗЛИЧНЫЯ ГОДНЫЯ вещи. Видѣть можно ежедневно отъ 9 ч. утра до 5 ч. вечера, въ домѣ г. Северина Ромера на Большой улицѣ.

Z POWODU WYJAZDU

przedają się tanio różne przedmioty, jako to: wielkie ścienne i mniejsze podłużne w rzeźbionych ramach ZWIERCIADŁA, oraz stojące ZWIERCIADŁO na postumencie, wszystkie ramy z orzechowego drzewa; wielka na odzienie SZAFA i ŻORDINJERKA także z orzechowego drzewa, FORTEPJANO i bardzo dobra LUNETA, oraz wiele innych mebli i sprzętów; męzkie i damskie SIODŁA, różne srebra, kilka ZEGARÓW i różne zdatne do użytku rzeczy. Można oglądać codziennie od 9-éj rano do 5-éj godziny wieczorem w domu W. Seweryna Romera przy Wielkiéj ulicy.

3—486

Dom Kommissowy
K. PUŁAWSKIEGO et Comp.
W WARSZAWIE

pod N. 419, Obok poczty exystującej,

zawiadamia JJWW. i WW. Obywateli ziemskich z Litwy, Wołynia, Podola, Ukrainy oraz z Królestwa Polskiego, jako zamówił znaczną ilość robotników na parobków familjami, pojedyńczych parobków, dziewek za granicą w Szląsku i Czechach, narodowości Słowiańskich, których partje w końcu lipca, sierpnia, września, października, listopada i grudnia r. b. do Warszawy nadchodzić będą, ugodzonych na lat sześć, ośm i dziesięć. Obok więc możności załatwienia zamówień już exystujących, Dom powyższy służyć może obywatelom którzy potrzebują ludzi roboczych, i dla tego uprasza aby swe żądania raczyli wcześniéj nadsyłać do powyższego *Domu.*

K. PUŁAWSKI et Comp.

2—462

Mamy honor donieść amatorom kwiatów, iż znajdują się u nas HOLLENDERSKIE GOŹDZIKI *w pełnym kwiecie* w najrzadszych i najgustowniejszych kolorach; jako też rozmaite inne salonowe i pokojowe rośliny, które po przystępnych cenach sprzedajemy.

W ogrodzie b. Strumiłły, ogrodnicy

Krakke i Wohler.

3—474.

W Kowieńskiéj gubernij, w Poniewiezkim powiecie, jest do sprzedania majątek MARYANÓW, z Folwarkiem SODOLISZKI, z pięknym zabudowaniem, i wszelkiemi wygodami, zawierający w ogóle włok 82. O cenie i innych dogodnych warunkach dowiedzieć się można w powiecie Poniewiezkim, w majątku Wodokty u obywatela Iwona Kopańskiego.

2—464

LICYTACJA.

W fabryce sukiennéj Albertyńskiéj dziedzicznéj *JWW Pusłowskich, w gubernji Grodzieńskiéj w powiecie Słonimskim o pięć wiorst od miasta* Słonima położonéj, będą się sprzedawać z publicznéj licytacji w dniu 22 przyszłego miesiąca sierpnia idącego 1862 roku, Maszyny do wyrobu sukna, zupełnie do użycia zdatne, a w fabryce Albertyńskiéj nadkompletne, a mianowicie: sześć maszyn kręplowych; pięć maszyn do kardowania; cztery maszyny do postrzygania; jeden folusz i dwie tak nazwane Wilk-maszyny. Maszyny te są do obejrzenia na miejscu w Albertynie w każdym czasie, zacząwszy od dnia niniejszego ogłoszenia do dnia licytacji, o czém Zarząd Główny Dóbr JWW. Pusłowskich, niniejszém interesowanych zawiadamia. 1862 roku, czerwca 30 dnia, w Albertynie.

Pełnomocnik, Jan Januszkiewicz.

3—483

Przybyły z Warszawy z maglami angielskiemi, do nader wykwintnego maglowania wszelkiéj bielizny, i zamieszkały w Hotelu Wileńskim przy ulicy Trockiéj na przeciw domu JW. hr. Tyszkiewicza uprasza WW PP. o przysyłanie bielizny do maglowania, za opłata po gr. 10 za godzinę.

1—492.

W Wilnie sprzedaje się plac z zabudowaniem na ś-to Jakubskim zaułku pod N. $^{853}/_{1131}$, o warunkach można dowiedzieć się u urzędnika biúra JW. cywilnego gubernatora Hałko.

4—401

Rozprawy roztrząsające przedmiot pierwszorzędnéj ważności dla kraju naszego, przez BOLESŁAWA MACIEJOWSKIEGO napisane, wyszły z druku. Są to:

WYPRACOWANIA OCZYNSZOWANIU.

Artykułów pięć. Między temi: porównanie ustawy o włościanach na Wołyniu, Podolu, Ukrainie obowiązującéj, z projektowanemi w Królestwie zasadami do oczynszowania. b) Wyrachowanie cen zasadniczych do oczynszowania z plonu i zbioru. I trzy innych. Cena złp. 2.

KLASSYFIKACJA GRUNTÓW, złp. 1.

ZDANIE mierniczego ekonomika O ZASADZIE OCZYNSZOWANIA włościan w dobrach prywatnych złp. 1.

Skład główny dzieł tych w księgarni CELSA LEWICKIEGO, w Warszawie, w gmachu Teatru, N. 476 *a.*

2—460

Na Zarzeczu, w domu Jasiewicza i w ogrodzie Górskiego przedają się pozostałe machiny od żelaznéj kolei, rozmaite instrumenta, stare i nowe żelazo, ciesielskie, ślósarskie i kowalskie narzędzia, ćwieki, zamki, skówki do okien, cement, liny i t. d. Ceny bardzo przystępne. Przedaż odbywa się codziennie od 9 z rana do 2 po południu, i od 4 do 8 wieczorem.

3—470

Zginęła suczynka mała biała z czarnemi plamkami miała życzkę na szyj; nalazca raczy odnieść do domu Grenpelowéj na Zamkowéj ulicy.

3—471

Одобрено Ценсурою. 19 Іюля 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.